

Ա. ԳՐԻԲՈՇԴՈՎ

ԽԵԼՔԻՑ ԴԱՏՈՒՄԱՍ

ԿՈՍՏԵՂԻՆ 4 ԱՐԱՐՎԱԾՈՎ
ԹԱՐԵՍ՝ Գ.ԱՐՈՎ

Հ Ա Յ Պ Ե Տ Հ Ր Ս
Ե Ր Ե Վ Ա Ն
1958

Ն Կ Ա Ր Ե Կ Ե Ր Ը՝ Ն. Վ. Կ Ո Ւ Զ Մ Ի Ն Ի

А. С. ГРИБОЕДОВ

ГОРЕ ОТ УМА

(На армянском языке)

Армянское государственное издательство

„Айшеграт," Ереван, 1958 г.

Խմբագրի՝ Վ. ՆՈՐԵՆՑ
Գեղ. խմբագրի՝ Գ. ԿՈՒԱՆ

Տեխ. խմբագրի՝ Վ. ԳԱՒՍՏՅԱՆ
Վերատպող սրբագրիչ՝ Ռ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Պատվեր 1491

Տիրաժ 3 000

Հանձնված է արտադրության 20/V 1958 թ.:

Ստորագրված է տպագրության 17/IX 1958 թ.:

Քուղթ՝ 60×92¹/₂: չափ. Ե, 1 մամ., տպար. 19,25 մամ., + 6 ներդիր:

Գինը՝ 4 ռ. 60 կ.:

Հայկական ՍՍՌ Կուլտուրայի մինիստրության Հրատարակչությանն են պատկանում արդյունաբերության ֆինանսոր վարչության Ս 1 տպարանը,
Երևան, Ալավերդյան փ. ՈՅ5:

Գ Ո Ր Ծ Ո Ղ Ն Ե Ր

Պատիւ Աֆանասեի և Յամուսով — Պետական գործի կատարիչ

Մնֆլա Պատվոյնա — Նրա դուստրը

Լիզանկա — Սպասուհի

Ալեքսի — Ստեպանի և Մուլալին — Յամուսովի քարտուղարը, որը ապրում է նրա տանը

Ալեքսանդր Ադրեի և Չապկի

Գնդապետ Սկալոզուբ, Սերգեյ Սերգեի և

Նատալյա Իմիտրիևնա — Երիտասարդ տիկին } Գորիչնեբ

Պլատոն Միխալովիչ — Նրա ամուսինը

Իշխան Տուգոուսովի և Իշխանուհի — Նրա կինը,

վեց դստերով

Կոմսուհի — տատիկ } Խլուսուհիներ

Կոմսուհի — թոռնիկ }

Անտոն Անտոնովիչ Չագորեցկի

Պառավ Խլուստովա — Յամուսովի քեռին

Պ. Ն.
Պ. Ը.

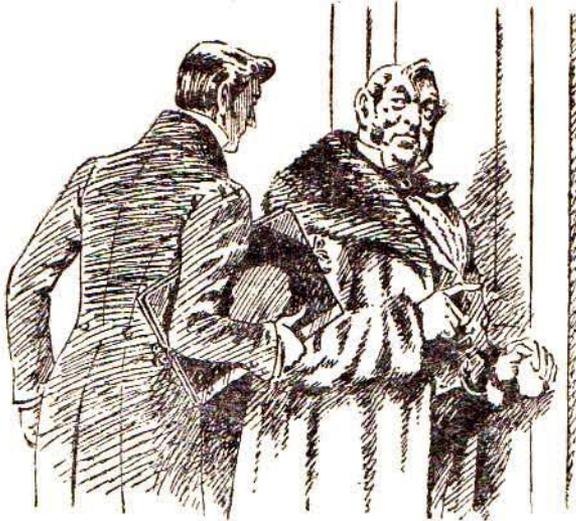
Ռեպետիլով

Պետրուշկա և մի քանի խոսող սպասավորներ

Բազմաթիվ և ամեն տեսակի Նյուրեր, նրանց լակիները և

Յամուսովի օֆիցիանտները

Գործողությունը՝ Մոսկվայում, Յամուսովի տանը.

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԱՐԱՆ 1

Հյուրասենյակ. հյուրասենյակում խոշոր ժամացույց. աջից գուռ՝ դեպի Սոֆյայի ննջարանը, որտեղից լսվում է դաշնամուրի և ֆլեյտայի նվագը, որը հետո լուում է: Լիզանկան քնած է սենյակի մեջտեղը՝ բազկաթոռում կողքի ընկած: (Առավոտ է. լույսը հազիվ-հազ բացվում է):

Լիզանկա

(Հանկարծ արթնանում է, ելնում բազկաթոռից, նայում է շուրջը)

Լույսը բացվում է... Ա՛խ, գիշերը ինչ շո՛ւտ անցավ:

Նրեկ խընդրում էի՝ զընեմ՝ մերժեց:

«Սպասում ենք բարեկամիս».— Աչք է պետք, տե՛ս.

Նվ չըբնե՛ս՝

Մինչև ավտոից ցած չընկեսու:

Հիմա, հենց նոր էի քնոյն անցել,
Բայց ցերեկ է արդեն... Նրանց տեղեկացնեմ...

(Փեծում է Սոֆյայի ննջարանի դուռը)

Դուք, պարոններ,
է՛յ, Սոֆյա Պալլոպնա, փորձանք է պատահել:
Ամբողջ գիշերն անցավ՝ հերիք է զրուցեք.
Դուք, Ալեքսեյ Ստեպանիչ, խուլ հո չե՞ք:
Աղջիկ պարոն... Ու չե՛ն էլ սարսափում: Օ, ո՛չ:

(Հեռանում է դռնից)

Դե, հյո՛ւր անկոչ,
Դուցե հիմա հայրիկը նե՛րս մըտնի:
Դե ծառայի՛ր, խընդրեմ՝ սիրահարված մի օրիորդի:

(Կրկին մոտենում է դռներին)

Բաժանովեցե՛ք, դե... Առավո՛տ է.—Ի՞նչ, ինչպե՞ս:

Ս ո ֆ յ ա յ ի ձ ա յ ն ր

Ժամը քանի՞սն է, տես:

Լ ի դ ա

Տո՛ւնն է ոտքի ելել ամբողջապես:

Ս ո ֆ յ ա

(Իր սենյակից)

Ժամը քանի՞սն է, տես:

Լ ի դ ա

Յո՛թն է, ո՛ւթն է, մոտ է տասի՞ն:

Ս ո ֆ յ ա

(Իր սենյակից)

Ճիշտ չէ՛:

Լ ի զ ա
(Դոնից հետո)

Ա՛խ, անիծված դու սեր:

Թեև լքում,
Բայց հասկանա՛լ իսկ չեն ուղում:
Իսկ թե լուսամուտի փեղկերը ես բանամ,
Կամ ժամացույցն առա՛ջ գրցեմ.
Թեև, դիտեմ՝ կըբարկանան.
Ստիպեմ՝ նրվանգը թող հընչի:

(Բարձրանում է արտոի վրա, առաջ է շարժում սլաքը. ժամացույցը
զարկում և նվագում է):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 2

Լ ի զ ա ն ե Ֆ ա մ ու լ ս ո ս վ ը

Լ ի զ ա

Ա՛խ, իմ պարո՛ն:

Ֆ ա մ ու լ ս ո ս վ

Պարո՛նըդ, հա՛:

(Կանգնեցնում է ժամացույցի սլաքը)

Այդ ի՞նչ չարածըճին ես դու, աղջի՛:
Ձէի՛ հասկանում ես, թե ի՞նչ փորձանք էր դա.
Կարձես՝ մեկ ֆլեյտա էր հընչում ու մեկ էլ՝ դաշնամուր.
Սոֆյայի նվագի համար շատ չէ՞ր կանուխ:

Լ ի զ ա

Ո՛չ, ո՛չ պարոն... Այդ ե՛ս... Պատահարնր...

Ֆ ա մ ու լ ս ո ս վ

չենց այդ է, հա՛, պատահարնր... Ձեզ պետք է հետևել, հապս՛,
Այդ, երևի, դիտմամբ:

(Հըլպվում է Լիզային և սկսում է սիրախաղ)

Օ՛յ, խորամանկ. Օ՛յ, աներե՛ս:

Լ ի գ ա

Ինքնե՛րդ եք աներես, արարքը ձեր՝ սաղմում է ձեզ:

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Համե՛ստ ես, բայց քո ուղեղում
Գրծությունի՛ց, քամո՛ւց բացի՝ բան չի՛ խաղում:

Լ ի գ ա

Թողե՛ք... ինքնե՛րդ եք հենց թեթեամիտ.
Ուշքի՛ եկեք, դո՛ւք, ծերուկնե՛ր...

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Նո՛ւ, համարի՛ր:

Լ ի գ ա

Ի՞նչ կանեիսք, թե մարդ մըտներ:

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Ո՞վ պիտի դար ալսակդ:
Սո՛ֆյան, չէ՞ որ, քնած է դեռ:

Լ ի գ ա

Բարեհաճեց քնել հիմա՛:

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Հիմա՛: Գիշե՞րն հապա:

Լ ի գ ա

Գիշերն ամբողջ... կարդում էր նա:

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Մի տե՛ս, ի՞նչ քրմահաճույքներ առաջացան:

Լ ի գ ա

Շարունակ՝ ֆրանսերե՛ն, և բարձրաձա՛յն,
Իր սենյակում առանձնացած:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Պետք չի՛ աչքերը փըշացնի, ասան այդ աղջկան.
Եվ կարգալուց մի մեծ օգուտ չկա.
Նա քուն չունի ֆրանսիական գրքից,
Իսկ իմ քունն է տանում սաստիկ—ուռսականից:

Լ ի գ ա

Հե՛նց որ զարթնեց՝ կրկեկուցե՛մ.
Բարեհաճեք զընձի... ես վախենում եմ՝ զարթեցնեք:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Ի՞նչ զարթեցնել, հենց ի՛նքզ ես ժամացույցը լարել.
Ամբողջ թաղում սիմֆոնիա ես ազդարարել:

Լ ի դ ա

(Որքան կարելի է՝ բարձր)

Դե բախական է ձե՛զ:

Ֆ ա մ ու լ ս ո ս Վ

(Սեղմելով նրա բերանը)

Ի՞նչ ես գոռում այդպե՛ս:

Ի՞նչ է, պիտի գրժվե՞ս:

Լ ի դ ա

Ես վախենում եմ՝ բան ծագի այս ամենից...

Ֆ ա մ ու լ ս ո ս Վ

Ի՞նչի՞ց:

Լ ի դ ա

Մանուկ ես չե՛ք, պարոն, պիտի գիտնաք, էլի՛...
Առավոտյան թեթև է քունն աղջիկներին.

Մի փոքր շըշընջա՛ս, կամ դուռը ճրտոացնես՝
Ամե՛ն ինչ կըլլեսն...

Ֆ ա մ ու լ ս ո ս Վ

Ամեն ինչում սըտեղ գիտես:

(Ս ո ֆ յ ա յ ի ձ ա յ ն ք)

Է՛յ, Լի՛զա:

Ֆ ա մ ու լ ս ո ս Վ

(Շտապ)

Սո՛ւս:

(Սենյակից դուրս է սողսկում՝ ոսկածայրերի վրա):

Լ ի զ ա
(Մեհակ)

Փրնաց... Ա՛խ, անբերից հեռու.
Ամե՛ն վայրկյան նրանք վաա՛նդ են մեզ բերում:
Հեռու՛ մեզնից—ամեն վըշտից է՛լ առավել—
Տիրոջ՝ զայրույթ և սիրոջ սեր:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Յ

Լ ի զ ա, Ս ս ֆ յ ա՝ մոմը ձեռքին, նրա հեռից՝ Մ ս լ չ ա լ ի ն ւ ը

Ս ս ֆ յ ա

Լ ի զ ա, այդ ի՞նչ է պատահել:
Ազմու՛շկ ևս բարձրացրել արնավը մե՛կ:

Լ ի զ ա

Իհարկե, ծա՛նր է ձեզ համար, որ բաժանվե՛ք:
Մինչև ի լույս վտարված՝ և բի՛շ է դեռ, կարծես:

Ս ս ֆ յ ա

Ա՛խ, լուսացել է իսկապես:

(Մամը հանգցնում է)

Եվ լու՛յս, և արամաթ՛յս՛ն: Անցնում են զիշերներն այնպե՛ս արագ:

Լ ի զ ա

Յա՛վում եք, երեխի, բայց ի՞նչ արած՝
էլ ուժ չըկա վրաս: Մըսավ ձեր հայրը նե՛րս՝
ես շըշմեցի:
Շուռ-մո՛ւռ եկա՞նք նրա առջև՝ և դե՛ն, և դե՛ս,
էլ չիմացա՛ ի՞նչ սըտեցի:
Դե, ի՞նչ եք կանդ առել: Հրաժե՛շա ավեք, պարո՛ն, և գնացե՛ք:
Վախենալուց՝ չկըրձքումըս սիրա չի՛ մընացել:

Ժամացույցի՛ն նայեք. Լուսամուտից նայեք փողո՛ց.
Դո՛ւրս են թափվել մարդիկ՝ արդեն վաղո՛ւց:
Իսկ տանն՝ աղմո՛ւկ, երթեկեկո՛ւմ, ավլո՛ւմ են և կարգի՛ բերում:

Ս ո Ֆ յ ա

Երջանիկները ժամերին չե՛ն հետևում:

Լ ի դ ա

Ինչպես կըցանկանաք՝ մի՛ հետևեք.
Իսկ պատասխա՛նն, իհարկե, ե՛ս կըտամ ձեր տեղ:

Ս ո Ֆ յ ա

(Մոլչալիհին)

Գնացեք... ողջ օրը ձանձրույթից պիտի մաշվենք...

Լ ի դ ա

Ասովա՛ծ ձեզ հետ.. ձեռքներըդ ե՛ս քաշեք:

(Բաժանում է նրանց իրարից. Մոլչալիհը դռներում հանդիպում է
Ֆամուսովին):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 4

Լ ի դ ա, Ս ո Ֆ յ ա, Մ ո լ չ ա լ ի ն, Ֆ ա մ ու ս ո վ

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Ի՞նչ պատահար է սա: Մոլչա՛լին, դո՞ւ, եղբայր:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Այո՛ – ս:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Ինչո՞ւ այստեղ... Եվ այս ժամի՞ն:

Սոֆյա՛ն նույնպե՛ս...

Բա՛րև քեզ, Սո՛ֆյա, այս ինչո՞ւ
Այսպես կանուխ ելե՛լ ես դու.
Ի՞նչ հոգսերով: Խոսի՛ր.
Եվ տերն ինչպե՛ս անժամանակ հանդիպեցրեց ձեզ իրարու:

Ս ո Ֆ յ ա

Նա ներս մտավ հենց նոր:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Հիմա՛... գրոսանքի՛ց:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Ձի՞ լինի, բարեկամ, որ գրոսանելու
Անկյուն ընտրես փոքր-ինչ հեռու:
Իսկ դու, աղջի՛կ պարոն, հենց անկողնիցդ ելար՝
Տըղամարդո՛ւ հետ... ջահելի՛:
Զբաղմունքն այդ աղջկան կըվայելի՞:
Ամբողջ գիշեր գի՛րք ես կարդում մտացածին.
Ահա՛ և պտուղներն այդ քո կարդացածի:
Կուղնեցկի մո՛սս և ֆրանցուզներ՝... այդ նրանցից եք ուսանել
Նոր տարազնե՛ր, հեղինակնե՛ր և մուսանե՛ր:
Թե՛ սրտերի, թե՛ գրպանի կործանիչներ.
Թող տերն ի՛նքը մեզ ազատի
Նըրանց զըլխարկների՛ց, չեպչիկների՛ց:
Գընդասեղ ու ծամկալների՛ց,
Եվ գրքերի՛, բիսկվիտների՛ կրպակներից:

Ս ո Ֆ յ ա

Թո՛ւյլ տըվեք, հա՛յր... Գըլո՛ւխս է պտտվում:
Վախից հազի՛վ եմ ես շնչում.
Նե՛րս վագեցիք՝ արա՛գ այնպես...
Շըփոթվեցի՛...

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Շնորհակա՛լ եմ խոնարհապես.

Այդ էս արագ ներս վազեցի.
Ես վախեցրի՛, խանդարեցի՛:
Ես ինքս, Սոֆյա Պանկովնա, հուզված եմ, խենթ որպես,
Հանդիստ չունեմ որ և գիշեր,
Պաշտոնական գլխացավանքս էլ չհիշե՛մ...
Մեկ սա՛ է ինձ կրպշում, մեկ նա՛—
Բոլորի հոգսն է իմ վրա՛ն.
Բայց ես կբազանեմ՝ մի նոր գլխացավանք,
Որ ինձ խաբեր...

Ս ո ֆ յ ա
(Արցունքներով)

Ո՞վ խաբեր, հա՛յր...

Ֆ ա մ ու ս ս վ

Եվ տե՛ս, գեո ինձ կմեղադրեն,
Թե նախատում եմ միշտ անմասրա՛ր:
Լաց մի՛ լինի: Բա՛ն եմ ասում, լսի՛ր դու ինձ,
Եվ մի՛ թե չենք եղել մենք հագասար,
Քո կըրթությա՛ն համար—օրորացի՛ց:
Մայրդ մեռավ, չըզլացա՛.
Երկրո՛րդ մի մայր ես վարձեցի:
Մաղամ Ռոդե՛...

Ոսկե այդ պատավին դարձրի վերակացուդ.
Խելո՛ք էր, հե՛ղ բարքով, վարքով իր հողվապետ:
Նրա համար մի բանն էր միմիայն անպատվաբեր.

Տարին հինգ հարյուր ութսուտ վեցի,
Նա թույլ ավեց, սը մեկ ուրի՛շն իրեն վարձե՛ր:
Բայց ուժը մաղամի մեջ չե՛ր.
Ինչի՞դ էր պեսք ա՛յլ մի տիպար,
Երբ քո առաջ քո հա՛յրը կար...

Դու ինձ նայիր, չեմ պարծենում կազմվածքով,
Բայց դեռ առնչդ եմ, թանձ, ապրել եմ մինչ հասակն այս ծեր,
Ազա՛տ, այլի՛, ինքս իմ գլխին տե՛ր...
Հայանի իմ վանակա՛ն վարքով...

Լ ի դ ա

Համարձակվում եմ, տե՛ր...

Ֆ ա մ ու լ ս ո ս վ

Լըսե՛լ...

Ախ, դար սարսափելի:

Ձրգիտես՝ ինչի՞ց ըսկեսա...

Բարբըն էլ իմ օտաճանն դարձան՝ ոչ ըստ հասակների:

Իսկ ազճիկները՝ ստավիլ, ինքներս ենք բարեհե՛ղ:

Վրա չեկան եվրոպական այդ լեզուները մեզ.

Ըստ սամսերի

Մեր աներում շրջմուխիկներ ենք սանսամ ներս,

Որ մեր ազճիկներին սովորեցնեն ամե՛ն մի բան:

Եվ ե՛րբ, և քնքշաթխ՛ւնչ, և հասաչմո՛ւնչ, և պա՛ր:

Ասես, մարդում ենք, որ նրանք միժո՛սի՛ հեռ սամսանան. (Մալչայիկին)

Դու՛, ալյեկա՛ւ, ինչո՞ւ համար, ինչացո՞ւ ևս այստեղ, պարան:

Ես անսերից փայլալույսից, իմ ընտանիքն ընդունեցի.

Քեզ աստիճան ավի ասեստերի՛, իմ քարտուղանը դարձրի.

Քեզ—իմ աջակցաթխամբ Մասկվա վախաղբեցին:

Եվ եթե ևս չլինեի՛՝ Տվերս՛ւմ պիտի սաստիկվեիր:

Ս ո ֆ յ ա

Ես ոչ մի կերպ չե՛մ հասկանում գայրույթի ձեր...

Այս աս՛նն է նա սպրում, — հանցա՞նք է մե՛ծ.

Մի սենյակը գնալու տեղ՝ մյուսն է ընկել:

Ֆ ա մ ու լ ս ո ս վ

Ընկե՛լ է, թե ընկնել ուզեց:

Իսկ ինչո՞ւ եք իրարու հեռ: Պատահմամբ չէ՛:

Ս ո ֆ յ ա

Ահա՛, այնուամենայնի՛վ, ինչպե՛ս այդ պատահեց.

չենց նոր, երբ դուք այստեղ էիք՝ Լիզայի հետ,

Ձեր ձայնը... Հափազա՛նց ինձ վախեցրեց:

Եվ ոչ թափո՞վ դուրս եմ վազում...

Ֆ ա մ ու լ ս ո ս վ

Իբրարանցման համար սա ի՛նձ է մեղադրել ուզում,

Իմ ձա՛յնն է անսեղի սաղնա՛ղ աղղիլ...

Ս ո Ֆ յ ա

Չնչին բաներն են մեզ հուզում վաստ երազում,
Երազս ձեզ պատմեմ՝ կհասկանա՞ք արդեն:

Ֆ ա մ ո ւ ս ո վ

Ի՞նչ պատմութիւնն է դա:

Ս ո Ֆ յ ա

Պատմե՞մ:

Ֆ ա մ ո ւ ս ո վ

(Նստում է)

Դե՛, հա՛:

Ս ո Ֆ յ ա

Խնդրեմ... Տեսնում եք... սկզբում՝

Ծաղկած մարգագետին, փնտրում էի այնտեղ
Խոտեր—

Թե ինչպիսի՛— արթնանալուց հետո չե՛մ հիշում դեռ:
Հանկարծ՝ համակրելի մի մարդ, մեկը այն մարդկանցից,
Որոնց, տեսանք թե չէ՝ ասես ծանոթ ենք դեռ վաղուց,

Ներկայացա՞վ ինձ. նա խելո՞ք էր, շողոքո՞րթ,
Բայց ամաչկո՞տ... Գիտեք, ո՞վ որ աղքատ ծընվեց...

Ֆ ա մ ո ւ ս ո վ

Աղջիկս, ա՛խ, դու այդ հարվածը չիջեցնես:

Աղքատը— զույգ չի՛ լինի քեզ:

Ս ո Ֆ յ ա

Հետո՞ ամեն ինչ չքացավ. մարգագետին, երկինք:—

Իսկ մենք— մըթին մի սենյակում.

Եվ, ի վերջո, այդ հրաշքում

Բացվեց հասակը— այնտեղից դուրս եկաք դո՛ւք.

Գունա՛տ էիք դուք— մա՛հ սրպես,

Եվ մազներդ բիզբի՛ր...

Այդտեղ որոտմունքով դռները բացվեցին,
Ինչ որ մտրվի՞լ, թե դադաններ, մեղ գատեցին —
Իմ մտար նըստողին տանջել ըսկսեցին:
    Քա՛նկ էր նա ինձ համար, ասես, ամեն դանձի՛ց.
    Զգտում էի նրան, բայց թե քաշո՛ւմ էիք դուք ինձ:
Մեզ ուղեկցում էին սուլո՛ց, հառա՛չ ու ս՛ղբ,
    Հրեշների քրքի՛ջ:
Մեր հետևից նա արձակում էր ճի՛չ...
Երբ արթնացա՝ խոսակցությունն ես լսեցի.
    Ձե՛ր ձա՛յնն էր դա:
Ինչո՛ւ այդպես կանուխ, մտածեցի.
    Դուրս վազեցի և երկուսիդ այստեղ գըտա:

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Այո՛, ինչպես տեսնում եմ, վա՛տ երազ է դա:
    Եթե խաբեությունն չլլինի—այդտեղ ամեն ինչ կա—
Եվ քա՛ջք, և սե՛ր, և ծաղիկնե՛ր, երկյո՛ւղ...
    Նո՛ւ, սլարո՛ն իմ, իսկ դո՞ւք:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ես է՛լ ձեր ձայնն էի լըսում:

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

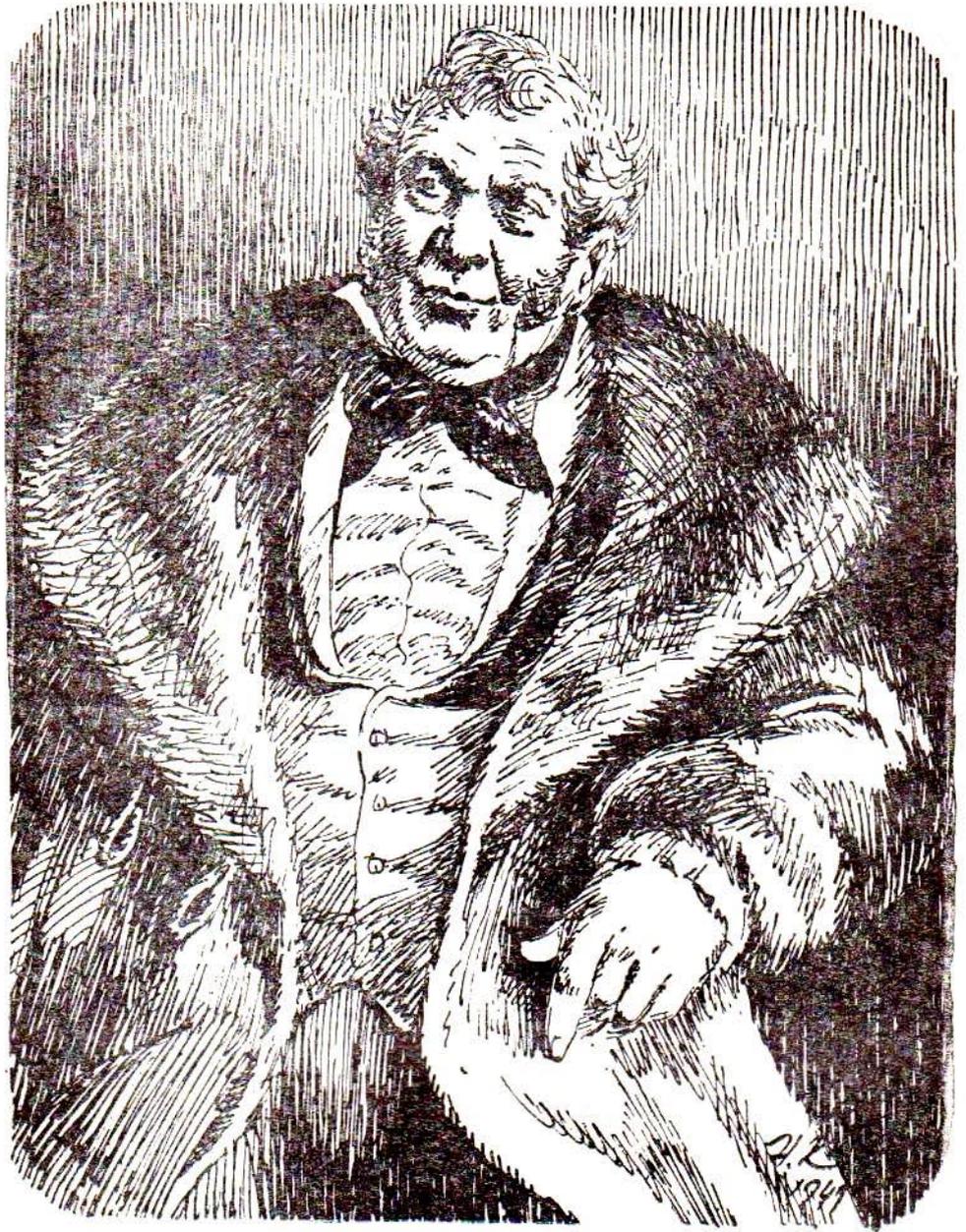
    Զըվարճալի՛ է, սա՛հ.
Սրանց իմ ձա՛յնն է գըրավել. ինչպես էլ ճշտապահ,
Հասել նա բուրբին, և բերել է այստեղ լուսաբացին:
    Ասա, ինչո՞ւ համար, դու իմ ձայնից շտապեցիր:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Թղթեր բերի՛ ահա՛—ս:

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Հա՛: Հենց դրա՛նք էին պակաս:
Շնո՛րհ արեք. այդ ի՞նչ, հանկարծ, ասե՛ք,
Գըրադրական գործում դարձել եք ջանասե՛ր:
    (Վեր է կենում)

Գե՛, Սնֆյուշկա, հանդի՛ստ սամ քեզ, սենյակդ անցիր:
Կան երազներ անօրինակ,
Իսկ իրականն ավելի՛ է սարօրինակ:
Փնարում էիր քեզ համար խո՛ս,
Ավելի շուտ՝ գըտար մտերիմի՛դ ծանոթ,
Գլխիցդ դո՛ւրս հանիր այդ երազները խակ.
Որտեղ հրաշք, այնտեղ չկա և ո՛չ մի կարգ.
Նորից գընա դու քընելու: (Մոլչալիևիև)
Գնանք՝ թղթերը քննելու:

Մ ու չ ա լ ի ն

Բերում էի՛ ձեզ մի՛ միայն զեկուցելու,
Որ չե՛նք կարող թույլ տալ առանց... որոշ, առանց տեղեկանքի.
Ունեն հակասությո՛ւն... Եվ շատե՛րն էլ կարևոր չե՛ն:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Պարո՛ն, ես վախենում եմ մահու չափ՝
Չհավաքվե՛ն թղթերն այդ ահագին.
Ազատությո՛ւն տանք ձեզ՝ կրկուսակե՛ք:
Իսկ իմ սովորությունն է—մե՛կ.
Գո՛րծ է, գործ չէ՛, ստորագրեցի՛
Բեռն իմ ուսից դե՛ն ձգեցի:

(Գնում է Մոլչալիևի հետ. դռներից անցնելիս՝ նրան առաջ է բռնում):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 5

Ս ո ֆ լ ա և Լ ի դ ա

Լ ի դ ա

Ահա և առ՛ն: Ահա ձեզ և ծիծա՛ղ:
Բայց ո՛չ, ծիծաղելու ժամանակ չէ՛ հիմա.
Աչքերըս մթնեցին, սիրաս նըվաց.
Մեղքը աղե՛տ հո չի, բայց թե՛ համբավը է վատ:

Ս ո Ֆ յ ա

Համբա՞ն ինձ ի՞նչ: Ո՛վ ոնց կուզի՝ այնպես դատե.
Բայց հայրըս կըստիպի մտահոգվեմ.
Շտապո՛ղ է, անհանգի՛ստ, փնթփնթացո՛ղ.
Նա այդպիսին էր միշտ, իսկ այս դեպքից հետո...
Ի՛նքզ հիմա դատիր...

Լ ի գ ա

Դատում եմ ես իմ անձնական փորձո՛վ:
Ձեզ կըփակի. լա՛վ է՝ եթե, ձեզ հետ՝ և ի՛նձ.
Թե չէ՝ աստվա՛ծ շանի, մի հարվածով
Մոլշալինի՛ն, և ի՛նձ, և բոլորիս կվոնդի՛ տընից:

Ս ո Ֆ յ ա

Որ մտածես՝ բախտը ինչքա՛ն է քմահա՛ծ:
Ավելի վա՛տն է պատահում, բայց չե՛ն սուժում:
Երբ մեր մտքում ախտը մի բան չկար,
Մենք նվագով տարված, գիշերն անցնում էր աննկատ:
Ասես՝ մեզ՝ բա՛խտն էր պահպանում.
Ո՛չ կասկածում էինք, ո՛չ անհանգստանում...
Բայց տես, հսկե՛լ էր վիշտը մեզ թաքստոցից:

Լ ի գ ա

Հենց այդ է, որ երբեք չըլսեցիք դուք ի՛նձ—
Սորհո՛ւրդը իմ անհամարձակ.
Սհա և ձեզ փորձանք:
Ել ինձանից լա՛վ մարզարեն ինչի՞ն է ձեր:
Պնդում էի. չի՛ հաջողվի այդպիսի սեր
Հավիտենիցս հավիտյան:
Բոլոր մոսկվացիների՛ պես՝ հայրիկը ձեր, նույնպե՛ս,
Կըցանկանար փեսա, որն ունենար աստղե՛ր, աստիճաննե՛ր.
Իսկ աստղակի՛ր անձինք, մեր մեջն ասած, ո՛չ բոլորն են ունևորներ.
Դե՛, հասկանում եք. դրա հետ՝ նաև զըրամ,
Որ լա՛վ ապրեր, կարողանար սարքել և բա՛լ.
Ա՛յ, օրինակ, գնդապետ Սկալոգո՛ւբը—հա՛...
Եվ ոսկու պա՛րկ, և դառնալու է գեներա՛լ:

Ս ո Ֆ յ ա

Հիանալի է նա: Խիստ հաճելի՛ է, որ լսեմ՝

Ֆրունսի՛, գորաշարքի՛ մասին.

Ծնված օրից մի հաս խելոք խոսք չի ասել:

Ինձ համար մե՛կ է՝ գե՛տն ընկել, թե ի՛ր հետն եմ ամուսնացել:

Լ ի գ ա

Այո՛—ս, այսպես ասած, ճուռմարա՛ն է, բայց՝ ո՛չ խորամանկ,

Ասենք՝ զինվորակա՛ն լինի, կամ թե լինի շտա՛տակի,

Ո՞վ է այնպես զգայուն, ուրախ և սրամիտ,

Ինչպես Ալեքսանդր Անդրեիչ Չա՛ցկին:

Շփոթելու համար չէ՛ր, որ... ձեզ հիշեցրի.

Վաղուց անցածը չե՛ք վերադարձնի:

Բայց ես հիշո՛ւմ եմ...

Ս ո Ֆ յ ա

Ի՞նչ: Նա բոլորին

Սայտառակել, ծաղրել գիտեր հիանալի.

Շաղակրատում էր, կատակում, թվում էր ինձ զվարճալի:

Ո՛ւմ ծիծաղին ուզես՝ կըլնենք հաղորդակից:

Լ ի գ ա

Իբրև՞ թե Ա՞յդ միայն: Արցունք էր նա թափում,

Հիշում եմ, խեղճն ինչպե՛ս էր ձեզ հրաժեշտ տալիս:

«Պարո՞ն, լալի՞ս եք:—Ասացի,—ապրեք ծիծաղելով»:

Իսկ նա պատասխանեց. «Լի՛զա, գուր չեմ լալիս»:

«Ո՛ւմ է հայտնի՛ ի՛նչ կգտնեմ վերադարձիս,

Ինչքա՛ն բաներ, գուցե, կըկորցնեմ...».

Խղճուկն, ասես, գիտեր, որ երեք տարի ա՛նց...

Ս ո Ֆ յ ա

Լըսիր, ազատություն չտաս քեզ չափազա՛նց.

Գուցե, իրո՞ք վարվել եմ ես թեթևամիտ,

Գիտեմ, զըզճում եմ ես: Բայց անհավատարի՞մ.

եվ ե՞րբ, կամ ո՞ւմ հանդեպ, որ ինձ նախատեին.

Մենք, ճիշտ է, Չոպիու հետ աճելի, կրթվել ենք մլտախն.
Իրա՛ր հետ լինելու ամենօրյա սովորությամբ
Մեր մեջ սանդղվել էր մանկական մահբմությունս
Բայց թե՛ հետո
Մեզ մտա զգում էր ձանձրություն
եվ հագվաղե՛ւղ էր հաճախում մեր տուն.
Հետո կրկին նա ձևարար՝ սխրահարված,
Պատասխանա՛նջ է վշտացա՛ծ...
Սելոք, ճարարարես էր, սրամիտ,
Առանձնասպես բնկերնեքո՛վ էր երջանիկ.
եվ ինքզինքր մե՛ծ համարեց
Իրեն ավեց թափառելու՛նս
Ա՛խ, թե մե՛րը մե՛կին սխրում,
էլ ինչո՞ւ է խելք որոնում, գնում այդքան հեռուն:

Լ ի զ ա

Ո՛ւր է շրջում: Ո՛ր կողմերում:
Ասում են, թե բուժվել է նա հանքաջրի կաբոբտաներում:
Ոչ թե ցավի՛ց, այլ ձանձրույթի ց, — այնտեղ ազատ է ավելի:

Ս ո Ֆ յ ա

եվ, երկի,
Այնտե՛ղ է երջանիկ, ուր մարդ շա՛տ է ծիծաղելի:
Ու՛մ որ սիրո՞ւմ եմ ես՝ այդպիսին չէ՛.
Մոլշա՛յինն ուրիշի՛ համար կմոռանա ինքն իրեն.
Հանդըզնությանը թշնամի, միշտ ամաշկոտոյ անհամարձակ...
Ո՛ւմ հետ այդպես անց կկացնեն տոբոզ՞ զվշեր:
Նստած ենք, բայց գուրբը վաղուց է լուսացել.
Ի՞նչ ենք անում, ի՞նչ ես կարծում...

Լ ի զ ա

Ասավո՛ժ գիտի,
Իմ արբուհի. ի՞նչ բան ունեմ ես այդ գարծում:

Ս ո Ֆ յ ա

Ձեռքս առնում, սրբախն սեղմում:
Հոգու խորքիցը հնուաշու՛մ,

Ո՛չ մի ազատ խոսք չի ասում.
Գիշերն ամբողջ այսպես անցնում,
Ձեռքը՝ ձեռքիս, աչքն էլ ինձնից չի հեռացնում:—
Խնդր՞ում ես. կարելի՞ է այդ. ինչն՞ով առիթ ավի
Քո այդպիսի հոհոցին:

Լ ի զ ա

Ե՞ս... Մորաքո՛ւյրը ձեր՝ միտքըս ընկավ հանկարծ.
Թե ոնց փախավ նրա տնից ջահել ֆրանսիացի՛ն:
Ա՛խ, աղավնյա՛կս... շա՛տ ուզեց՝
Սրանեղությունը թաքցնել— չհաջողվե՛ց.
Մազեր ներկելը մոռացավ՝
Երեք օրից ճերմակեցավ:
(Շարունակում է հոհոյալ)

Ս ո ֆ յ ա

(Վշտացած)

Այդպես և ի՞մ մասին հետո կբամբասեն:

Լ ի զ ա

Ներեք, աստվա՛ծ վկա, որ ճի՛շտն ասեմ՝
Ես ուզեցի, հիմար ծիծա՛ղը իմ...
Մի փոքր ձեզ զվարճացնի՛:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 6

Ս ո ֆ յ ա, Լ ի զ ա, ծ ա ո ա ն և ն ր ա հ ե տ ե ի ց՝ Չ ա ց կ ի ն

Ծ ա ո ա

Չեզ մոտ՝ Ալեքսանդր Անդրեիչ Չա՛ցկին:

(Գնում է):

Ս ո Ֆ 1 ա, Լ ի դ ա, Չ ա ց կ ի 1

Չ ա ց կ ի 1

Դե՛ս յուշը նո՛ր բացված՝ ելել էք դուք սաքի:
Եվ ես՝ ձեր սաքերի սու՛շ:

(Ջերմորեն համբուրում է ձեռքը)

Դե համբուրե՛ք: Չէի՞ք սպասում ինձ, ասացե՛ք:
Ինչպե՞ս... ուրա՞խ եք: Ո՞չ: Դեմքի՛ս մի նայեցե՛ք:
Դուք զարմացա՞՞ծ: Միա՞յն: Ա՛յ քեզ դիմավորո՞ւմ:
Կարծես՝ շաբա՛թ էլ չի անցել.
Կարծես՝ երե՛կ դեռ մենք եղել ենք միասին
Եվ ձանձրացրել անչափ մեկս մյուսին:
Չըկա և մաղաչա՞՛մ իսկ սեր. շատ լա՞վիս եք դուք գարձել:
Իսկ մինչդեռ ե՛ս, — խելակորույս և անձնավեր, —
Աչքերս չե՛մ թարթել քառասունհինգ ժամեր,
Եվ սրլացել եմ՝ յո՞՞թ հարյուր վերսախց ավել, —
Քամի՛ և փոթորի՛կ.
Ես կորցրել եմ ինքըս ինձ, ընկել քանի՛-քանի անգամ.
Եվ սա՛ է սխրությանըս հասուցումն, անա՛:

Ս ո Ֆ 1 ա

Ա՛խ, Չա՛ցկի1, շատ ուրա՛խ եմ ձեզ համար:

Չ ա ց կ ի 1

Ուրա՞խ եք դուք, ձեզ բարի ժա՛մ եմ ցանկանում:
Սակայն, անկեղծորեն՝ ո՞վ է այդպես ուրախանում:
Թ՛ըվում էք ինձ, որ վերջապես,
Մըսեցնելով մարդկանց և ձիերի՛ս՝
Ինքզի՛նքըս էի միայն զվարճացնում:

Լ ի դ ա

Ահա՛, պարոն, թե լինեիք դուք դասն մո՛տ:
Մենք հենց այստեղ, մի հի՛նդ բապե, չըկա
Ինչ ձեզ հիշո՞ւմ էինք, ստավա՛ծ վկա:
Ինքնե՛րրդ ասացե՛ք, օբիորդ:

Ս ս ֆ յ ա

Ո՛չ թե հիմա, այլ մի՛շտ էլի մըսարեբում:
 Դուք չեք կարող ինձ խոսք ասել նախատական,
 Ո՛վ էլ անցնեք այս կողմերում,
 Կամ դո՛ւս բացեք՝ անցո՛րդ, օտարակա՛ն
 Թեկուզ հեռո՛ւ երկրից, պատահա՛ր,
 Թեկուզ լինեք ե նախաստի,
 Հարցնում էի, որ հավաստի
 Ձեզ չի՞ տեսել, արդյոք, կտոքի մեջ փոստատա՛ր:

Չ ա ց կ ի յ

Ենթադրենք, թե այդպե՛ս է դա:
 Երջանիկ է հավատացողն, աշխարհը ջե՛րմ նրա համար:
 Ա՛խ, տե՛ր իմ, մի՞թե ես կրկին
 Այտե՛ղ եմ, Մովսիսյա՛նում, ձեզ մո՛տ:
 Ինչպե՞ս ես չըհիշեմ անցյալը հի՛ն:
 Ո՛ւր է այն ժամանակն, ո՞ւր է հաստին անմեյ,
 Երբ մենք երկար գիշերներով, այնպե՛ս թեթև
 Մեկ հայտնելում, մեկ չքանում այս ու այնտեղ,
 Խաղում ու ազմբկում էինք՝ սեղանների, աթոռների հետե...
 Ահա այնտեղ, մաղամի հետ, քնքո՛ւ էր խաղում հայրերի ձեք,
 Իսկ մենք, այն մո՛ւթ անկյունի մեջ, կարծեմ...
 Հիշո՞ւմ եք դուք՝
 Յընցվում էինք, երբ ճոնչար սեղան կամ դուռ...
 .

Ս ս ֆ յ ա

Չարածըճիտեթյո՛ւն:

Չ ա ց կ ի յ

Այո, ի՛սկ այժմ դուք—տասնյոթամյա—
 Ծաղկե՛լ եք աննրման
 Եվ ձեզ հայտնի՛ է դա:
 Աւստի համեստ եք դուք, չե՛ք հետևում բարձրաշխարհին:
 Դուք չե՞ք սիրահարված արդյոք. սպասում եմ ձեր պատասխանին:
 Ասեք՝ առանց մտորմունքի, ինչո՞ւ շեփոթվեցիք:

Ս ո Ֆ Յ ա

Այն ո՞ւմ է, որ չեն շրջաթիլ
Հարցերն արագ և հայացքը հեռաբերի...

Ձ ա ց կ ի յ

Ներքեք: Ինձ ի՞նչը պետք է զարմացնի՝ ձեզնից բացի:
Եվ ի՞նչ նորություններ ունի Մոսկվան՝ ինձ ցույց առլու:
Երեկ՝ կար մե՛կ պարահանդես, վաղը երկունս է լինելու:
Մեկը՝ հաջո՞ղ է նշանվում, իսկ մյուսը՝ գլուխ չի՞ բերում:
Զբուսյցը նո՛ւյնն է միշտ, նո՛ւյն քառյակներն այրոմներում:

Ս ո Ֆ Յ ա

Հալածանքներ Մոսկվայի դեմ: Ի՞նչ է նշանակում՝ տեսել եք կյանք:
Իսկ որտե՞ղ է ավելի լավ:

Ձ ա ց կ ի յ

Այնտեղ, ուր մենք չկա՛նք:

Իսկ ձեր հայրե՞կը. տկումբին անզլիական
Հավատարիմ անդա՞մ է գեւ հավերժական:
Ձեր հորեղբա՞յրը հավարտե՞ց իր զարն արգյոք:
Իսկ մյուսը՝ թո՞ւրք էր նա, թե հույն...
Արագիլի՛ր՝ ասքով և թխազո՛ւյն:
Անո՛ւնն իսկ չեմ մտարեբում.
Ուր մտնեի՞ր՝ դե՛մզ էր սանում.
Եվ ճաշասենյակո՛ւմ և հյուրասրահո՛ւմ:
Իսկ այն երե՛քը—գեմքերը բուլվարայի՞ն—
Որո՞նք կե՛ն զար ջահելանում են դեռ,
Քույրիկների շնորհիվ ունեն միլիոն ազգականներ,
Եվ ազգակից են դառնալու ամբողջ եվրոպայի՛ն:
Իսկ մեկը արե՞ր... դա՞նձն տատ.
Ճակատին զբված. Քասբու և Մասկարայ:
Իր տան պատերը նկարած, ինչպես պուրանի.
Ինքը հաստի՛կ, իր դերասանները՝ բարա՛կ:
Հիշո՞ւմ եք, պարահանդեսում,
Փաղանի մի սենյակում, գտանք մենք երկուսով՝
Մի մա՛րդ կար թաքնված շերմաների հետև.
Սույլե՛ր էր արձակում նա սոխակի.
Փարնանայի՞ն երգիչ ձբմոա՛ն եղանակին:

Իսկ նա՞, ձեզ ազգակից, թոքախտավոր սոսխը գրբբերի,
Որ բուն գրել ուսումնական կոմիտեում

Եվ ճըջալով պահանջում էր երդում,

Որ ո՛չ ոք չիմանա և չուսանի գրագիտությունն:
Բախտն ինձ կըրկին նըբանց տեսնե՛լ է վիճակում:
Կըձանձրանա՛մ նըբանց շըբապատում.

Իսկ ո՞ւմ մեջ չես գըտնի հետքեր արատների...

Բայց ե՛րբ որ թափառում, վերագտնում ես սո՛ւն,
Հայրենի ծո՛ւխն անգամ քաղցր է և հաճելի:

Ս ո Ֆ յ ա

Ա՛յ, եթե դուք մորաքըրո՞ջս այցելեիք,
Որ մեր բոլո՞ր ծանոթներին թվարկեի՞ք:

Ձ ա ց կ ի յ

Իսկ մորաքո՞ւլըր. կո՞ւյս է դեռ, իմաստության աստվածուհին:
Շարունակո՞ւմ է նա մընայ եկատերինա Առաջինի նաժիշտը հին.

Սանիկուհիներո՞վ և շըներով իր սունը լի՞:

Ա՛խ, կըթությանն անցնենք հիմի:

Այժմ — ինչպես հըննուց — հոգո՞ւմ են դեռ էլի,

Որ գորագունդ կաղմեն քանակով շա՛տ,

Գընով արժան,

Եվ ոչ թե գիտությամբ հմուտ ուսուցիչների՛.

Ռուսաստանում ստիպում են մեզ հարկադրաբար,

Որ համարենք ամեն մեկին

Թե՛ պատմաբան

Եվ թե՛ աշխարհագի՛ր:

Հիշո՞ւմ եք մեր դաստիարակի՛ն,

Գըլխին թասակ, հագին խալաթ,

Եվ... ցուցամա՛տ.

Գրա՞նք էին ուսման հատկանիշներն ամեն.

Ինչպե՛ս էին հուզում մաքերը մեր համեստ:

Ինչպե՛ս էինք վաղ հասակից հավատ տածում,

Թե վերկություն չունենք առանց գերմանացու:

Իսկ Գըլյոմե՞ն... Ֆրանսիացին թեթևամիտ,

Դեռևս չի՞ ամուսնացել:

Ս ո Ֆ Յ ա

Ո՞ւմ հետ:

Ձ ա ց կ ի յ

Մի ո՛րեւէ իշխանուհու, ասենք,
Հենց օրինակ՝ Անդրե՛հնա Պուլիսի՛ ըրիտի:

Ս ո Ֆ Յ ա

Ինչպե՛ս, պարի այդ դասասո՞ւն, անհարմար չե՞՛.

Ձ ա ց կ ի յ

Ի՞նչ կա, հո կալալե՛ր է՛ նա.
Այդ մեղանի՛ց կըզահանջեն,
Որ աստիճան, կալվա՞ծք ունենայինք:
Իսկ Գիլյամե՛ն... — Այժմ ինչպե՛ս է կարգը մեծ ժողովուրդի,
Եվ տոները՛ մեր ճըլսական:
Տիրո՞ւմ է դեռ խառնուրդ լեզուների.
Նիժեզորոգան՛ն և... ֆրանսիական:

Ս ո Ֆ Յ ա

Լեզուների խառնո՞ւրդ:

Ձ ա ց կ ի յ

Այո՞, երկու. անկարելի է, չե՞՞ ատանց զբան.

Ս ո Ֆ Յ ա

Բայց դժվար է՛ այդ երկուսից մե՛կը ձեւել, ձերի՛ նման:

Ձ ա ց կ ի յ

Համենայն դեպս, ո՛չ այդպես փըքվա՞ծ:
Անա՛ քեզ նորություն: Օգտվելով այս բոսիցի՛ց՝
Ձեր ատեսթյամբ աշխուժացած՝
Ես շատախնս դարձա:
Բայց քե՞ն է պատահել և ինձ,
Որ ևս հիմա՛ր լինեմ՝ Մոլշալի՛նի՛ց:

Ո՛ւր է, ի դեպ, գեռ չի՞ ջարդել կընի՛քը համբուժյան:
Որան՛ց որ երգերի մի նոր տեսարա՛նկ գըտներ՝
Պիտի կըպչե՛ր.—

Թույլարժուժյուն շնորհեք՝ արտադրության:
Նա կըճասնի, ասենք, մե՛ծ աստիճանների՛.
Ձե՞ որ հիմա շա՛տ են սիրում անխոսներին:

Ս ո ֆ յ ա

(մեկուսի)

Սա օձ է, ոչ թե մարդ:

(Բարձրաձայն և բռնազբոսիկ)

Ձեզ հարցընե՛լ եմ ցանկանում.

եղե՛լ է, որ վըշտի՛ ժամին կամ՝ խնդությա՛ն,
Սխալմամբ, մեկի մասին ասեք բարի՛ մի բան:
Թեկուզ և ո՛չ հիմա, մանկութ, ձեր անցյալում:

Չ ա ց կ ի յ

Երբ մե՞ղմ էր ամեն ինչ, քնքձե՛շ էր, չհասունացած:

Ինչո՞ւ գնանք հեռուն, ահա և ձեզ բարի գիտված.

Ձանգի գողանջներով, հենց նոր

Ձյունն անապատում, գիշեր ու գօր

Գլխապատաս շտապում էի ձեզ մոտ:

Եվ ձեզ ինչպե՞ս գըտա. խի՞ստ վերաբերմունքով:

Կես ժամ, ահա, ձեր ստանությա՛նն եմ գիմանում անհույս:

Դեմք սրբազո՞ւյն ուխտազնացի՛...
Բայց և այնպես, սիրում եմ ձեզ խելակորույս:

(Բուփական լռությամբ)

Լըսեք, բոլո՛ւր խոսքերս ձեզ խիստ թվացին:

Եվ որևէ մեկին վընտ՞ս են պատճառում:

Եթե այդպես լինի՛ սի՛րսս է մըտքիս դավաճանում:

Ո՛րևէ խենթություն, ես, խենթաբար,

Ծաղրում եմ մե՛կ ա՛նգամ և մոռանում ապա:

Դե կարգադրեք՝ կըրա՛նկ նեավել, կերթա՛մ, սրպես մի հըրավե՛րք:

Ս ո թ Յ յ ա

Այո, շատ լա՛վ է—կայրվեի՛ք: Իսկ եթե չայրվեի՛ք:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 8

Ս ո թ Յ յ ա, Լ Ի Գ ա, Չ ա ց Կ Ի Է, Ֆ ա մ ու ս ո ս Վ

Ֆ ա մ ու ս ո ս Վ

Եվ մյո՛ւսն, ահա:

Ս ո թ Յ յ ա

Երազըս է բարի՛ն, հայրի՛կ:

(Գուրս է գնում)

Ֆ ա մ ու ս ո ս Վ

(Նրա հետևից, կիսաձայն)

Երազըդ նըզովի՛:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 9

Ֆ ա մ ու ս ո ս Վ և Չ ա ց Կ Ի Է

(Նայում են դուանը, որեղից դուրս գնաց Սոֆյան)

Ֆ ա մ ու ս ո ս Վ

Ա՛յ թե խաղեր հընարեցիր:

Երե՛ք տարում մի երկու խո՛սք չըզըրեցիր:

Եվ թընդացիր հանկարծակի՛ ինչպես կայծակն ամպից:

(Գրկախառնվում են)

Բարե՛, իմ բարեկամ, բարե՛, եղբայր, բարե՛:

Պատմի՛ր սեսնեմ. պատրա՛ստ է, արդարև,

Քո լուրերի ժողովածուն.

Նատի՛ր, մի շո՛ւտ սեղեկացրու:

(Նստում են)

Չ ա ց կ ի յ

(Յրված)

Ինչպե՛ս է լալացե՛լ ձեզ Սոֆյա Պա՛վլովնան:

Ֆ ա մ ու լ ս ո Վ

Դո՛ւք, ջահելներդ էլ հո, չուներ քու բռն մի բան:
Աղջիկների գեղեցկությունն եք միշտ դիտում.
Նա՛ մի թեթե խոսք էլ՝ սասց. իսկ դո՛ւ,
կարծեմ տարվել ես հույսերով ու հրապուրվել:

Չ ա ց կ ի յ

Ախ, ո՛չ: Հույսերն ինձ քի՛չ են գուրգուրել:

Ֆ ա մ ու լ ս ո Վ

Նա շըշընջաց իմ ականջին. «Երա՛զըս ի բարի՛ն».
Եվ կարծեցիք դու, երեխ՛...»

Չ ա ց կ ի յ

Ամենի՛ն:

Ֆ ա մ ու լ ս ո Վ

Ի՛նչ բան էր դա: Այդ ո՛ւմ էր երազում տեսել:

Չ ա ց կ ի յ

Երազների մեկնաբանող հո չեմ ես էլ:

Ֆ ա մ ու լ ս ո Վ

Դու Սոֆյային չըհավատաս: Դատարկ բաներ:

Չ ա ց կ ի յ

Ես հավատում եմ սեփական իմ աչքերին:
Կրտս՛մ ստորագրութ՛յունն, չե՛մ պատահել մեկնումեկին,
Որ նմանվեր մի փոքր անգամ... ձեզ Սոֆյային:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Է՛հ, խոսքերը նույն... Պատմիր ինձ մանրամասն, բարեկամ:

Քաղաքացիք այդքան երկար,

Ո՛ր կողմերում: Հիմա այդ սրտեղի՞ց եկար:

Ձ ա ց կ ի յ

Այժմ դա պատմելու հավաս չըկա:

Ողջ աշխարհում շըրջե՛լ էի ես ցանկանում,

Հարյուրերս՛րդն անգամ չհաջողեց իրականում:

(Աւագ ոսփի է ելնում)

Ներե՛ք, շատում էի՛ ձեզ հանդիպեմ շուտով:

Գեւ ասնը չե՛մ եղել: Կըզամ մի ժամ հետո:

Ո՛ղջ մընացեք:

Ամեն ինչից, տասնց մի բան մոռանալու՝

Եվ մանրամասնապե՛ս,

Կը՛հարցրեմ ես—առաջինը ձե՛զ,

Որ դուք ամե՛ն տեղ տարածե՛ք:

(Գնկերում)

Ինչ լա՛վն է նա:

(Գնում I)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 10

Ֆ ա մ ու ս ո վ

(Մեկակ)

Բայց ո՞ր մեկն է այս երկուսից.

«Երազես ի բարի՛ն, հայրե՛կ».

Եվ ա՛յդ, բացեիբա՛ց, ասում է ի՛նձ:

Ո՛չ, կը՛ներե՛ս: Հա՛յ թե բաց եմ թողել ձեռքից:

Հենց նոր
Մոչալիներն ինձ դարձրեց կասկածախորտ
Հիմա էլ՝ սա՛... է՛հ, դե սաս՝
Հըրից ելանք, հըղե՛հն ընկանք:
Մեկը՝ աղքատ, մյուսը՝ արդեն թակից փախա՛ծ,
Քունդ շոտլա՛նդ և պըճնամո՛ւր:
Այս ի՛նչ պատիժ է, տեր սասվա՛ծ,
Վիճակը՝ շախանաս աղճըկա հո՛ւր:

(Ֆիմո՛ւ է)

Վեց ստաջին գործուղայուն

ԵՐԿՐՈՐԴԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

ՏԵՍԱՐԱՆ 1

Ֆամուսով, ծառա

Ֆամուսով

*Պետրո՛ւշկա, միշտ հագուստըդ նո՛ր է,
Բայց թե՛դ էլի՛ պատուած: Օրացույցըս բե՛ր.
Կարդա, բայց ո՛չ որպէս տերտեր,
Այլ՝ իմաստով, դադարներով, հուլզով:
Սպասիր: — Նըշի՛ր հուշատետրում,
Առաջիկա շաբթի դիմա՛ցը.*

Պրասկո՛վյա Ֆյո՛ղորովնայի տա՛նն՝
երեբեաբքի՛, ես հրավիրվա՛ծ եմ.
Կարմրախայտ ձո՛ւկն ուետիտ:

Ստեղծվել է այս աշխարհն՝ ինչքա՛ն զարմանահրա՛շ:
Թե փիլիսոփայե՛ս՝ գըլո՛ւխդ է պըտըտվում.
Մեկ խրնայո՛ւմ ենք մեզ, մեկ էլ՝ տեսնում էս, ճա՛շ,
երեք ժամում ուտես՝ երեք օր չի՛ մարսվում:
Նըշի՛ր մի. նո՛ւյն այդ օրը... Ո՛չ, ո՛չ:
Կանչվա՛ծ եմ, հիմզեաբքի՛՝ քաղմա՛ն:
Ո՛հ, ցե՛ղ մարդկանց, ալել էս մոռացման,
Որ մարզն ամեն մըտնի՛ պիտի այն տուփը նե՛ղ,
Ուր ո՛չ նըստել կարող է, ո՛չ կանգնե՛լ:

Իսկ ո՛վ որ գողկել է կյանքով
Կուզի թողնել լավ հիշատա՛կ,
Հանգուցյալի՛ց այդ մեծարդո
Առնի թող օրինակ.

Նա ինքը—կամերզե՛ր. և լա՛վ գլուխը՛
Որդու համար գանել բանալիներ:

Հարուստ էր նա, առավ հարուստ էլ կի՛ն.

Ամուսնացրեց որդոցն ու թոռներին.

Մեռավ. բոլորն էլ մեծ վշտով տալիս են «ողորմի՛»:

Կուզմա Պետրո՛վիչը, հանգի՛ստ ոսկորներին:

Ա՛յ թե տուգեր են Մոսկվայում ապրում ու մահանում:

Գրե՛ր, որ նո՛ւյն այդ հինգշաբթի, միանգամից, էլի,

Բայց և գո՛ւցե ուրբաթ, գո՛ւցե և կիրակի՛,

Ես՝ բժեկի այրո՛ւ մոտ, կնխանա՛յր կըլնեմ:

Դեռես չի՛ ծնել, բայց ըստ հաշիվների՛,

Ըստ իս՝ ծը. նի՛ պիտի.

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 2

Ֆ ամ ու լ ս ո վ, ծ ա ո ա, Չ ա ց կ ի լ

Ֆ ամ ու լ ս ո վ

Ա՛, Ալեքսանդր Անդրե՛իչ... համեցե՛ք, ինդրե՛մ.
Նստեք:

Չ ա ց կ ի յ

Զբաղված եք:

Ֆ ա մ ու ս ս ո վ

(Ծառային)

Հեռացի՛ր:

(Ծառան դուրս է գնում)

Գե՛հ, գանազան գործեր, ուզում եմ հուշագրեմ:
Քե չէ՝ տեսար, կմոռացվե՛ր:

Չ ա ց կ ի յ

Ինչ որ, անտրամագի՛ր եք դուք դարձել:
Ասեք, ինչո՞ւ: Անժամանակ եկա, գուցե:
Կամ՝ Սոֆյա Պավլովնայի հետ...

Չբնի՛ թե վի՛շտ է պատահել:
Հոգս եմ տեսնում ես ձեր դեմքին, ձեր շարժվածքում:

Ֆ ա մ ու ս ս ո վ

Ա՛խ, իմ պարսն, ո՞նց էլ զբոսար՝ միտքը հանելուկի:
Անտրամագի՛ր... Իմ տարիքում,
Ի՞նչ է, հո չե՞մ պարի պրպրզուկի:

Չ ա ց կ ի յ

Ձեզ ոչ ոք այդ շտապարկեց:
Միայն երկու խո՞սք էր ասի՛
Սոֆյա Պավլովնայի մասին.
Հիվանդ է նա, գուցե:

Ֆ ա մ ու ս ս ո վ

Քո՛ւհ, տե՛ր աստված, հազար անգամ դուք նույնը կըրկնեցիք.
Մեկ՝ Սոֆյա Պավլովնայից ո՞վ կա դեղեցիկի:
Մեկ՝ Սոֆյա Պավլովնան հո չի՞ հիվանդացել:
Ասա՛ տեսնեմ, շա՞տ ես նրան հավան կացել:

Աշխարհն ամբողջ՝ ոտքերիդ տակն առար.
Հո չե՞ս ուզում ամուսնանալ:

Չ ա ց կ ի յ

Ձե՞զ ինչ, հետո...

Ֆ ա մ ու ս ո ս ի

Վատ չէ՞ր լինի՝ հարցընեիր և ի՛նձ.
Ձե՞ որ նրան արյունակի՛ց եմ ես մի քիչ:
Իզուր հո չի՞,
Որ ինձ նրա հա՛յրիկն են անվանում՝ հենց էն զլխի՛ց:

Չ ա ց կ ի յ

Ասենք թե՛ ևս նըշանվեիր, ի՞նչ կատեր դուք ինձ:

Ֆ ա մ ու ս ո ս ի

Նախ՝ կատի. լենդուժյունիցդ ձե՛ք քաշեիր...
Ապա՝ եղբա՛յր, կալվածքիդ լա՛վ հետամտիր.
Իսկ որ զլխավո՛րն է՝ ծառայության մըտիր:

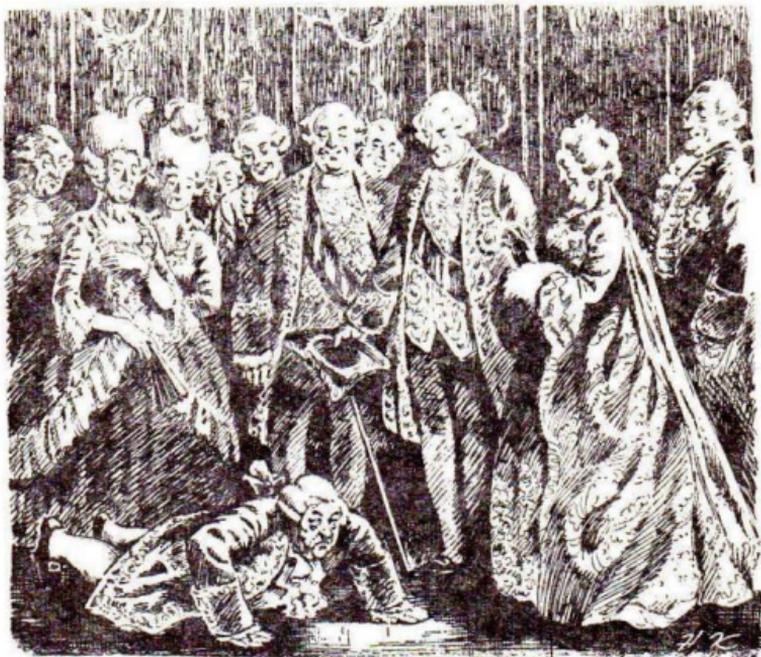
Չ ա ց կ ի յ

Ուրախությամբ կը ծառայեմ, թե քրձնկուց չըզարշի:

Ֆ ա մ ու ս ո ս ի

Հենց ա՛յդ է, որ դուք բոլորդ գոռոզացար անտանելի.
Հարցընեիք՝ արածներից ձեր հայրերի՛:
Սովորեիք՝ հետեւում ձեր մեծերի՛ն.
Մե՛նք, օրինակ, կամ թե՛ իմ հանդուցյալ քեռի՛ն,
Մաքսիմ Պեսարովի՛չը...

Ուտում էր նա ո՛չ արծաթե, այլ ոսկեղե՛ն անոթներից:
Փայլում էր կուրծքն ամբողջապե՛ս՝ շքանըշաններով՝
Հարյուր մարդիկ էին անձին իր սպասարկու՛ւ:
Ո՛րթ ձիանի կտաքով էր նա երթեկու՛ւ:
Նրման հո չէր այն ժամանակը ներկային՝
Նա ծառայում էր մայր Ե-կա-տե-րի՛-նա-յին:

Բոլորն էլ այն պահին ծանրակրճիս.

Ավելի, քան փոթ բառասուն.

Բարեկիր՝ շէխն շարժի

Նույնիսկ խոսողները ցրցուն:

Իսկ թե իշխան լինելը դու, ազնւական՝

Հո՛ւնս տռավել—

Քս կե՛ր ու խո՛ւմն անգամ

Պետք է լիներ տարբեր:

Իսկ իմ քեռի՛ն: Ի՞նչ են՝ իշխան մի, կամ թե կո՛մս:

Հայացքը լո՛ւրջ, բարքը գոտո՛ղ:

Իսկ եթե պետք լիներ հաճոյանալ՝

Թեքվում էր երկուտակ և նա՛:

Արքայական մի հրավերքում, մի օր, նա սայթաքեց.

Ընկնով, այնպէս, որ քիչ մընաց՝ իր ծոծրակը չըջախջախեց.

Ծերուկը ա՛խ քաշեց. և ձայնն էլ իրուպոսովա՛ծ.
Բայց շրնորհվեց նրան ժըպի՛տը բարձրապույն.

Բարեհաճեց իրնդալ մեր կայսրուհի՛ն.

Իսկ նա՞, — ինչպե՛ս...

Ելա՛վ, կարգի՛ եկավ, և տա՛լ ուղեց ողջույն:

Բայց վայր ընկավ երկրո՛րդ անգամ, արդեն դիմամ՛մբ:

Ծիծաղն ուժեղացա՛վ. և նա՛ ելրո՛րդ անգամ — ճիշտ նույնութ՛յամբ:

Ձեր կարծիքով, ինչպե՛ս էր, հա՞... ըստ մեր՝ նա շատ էր բանիմաց.

Ընկավ ցավով, ելավ առճղ՛ջ:

Եվ տես, թե ո՞վ, ո՞վ ամենից հաճախ

Արքունիքում վիտաի էր հրավիրվա՛ծ:

Ո՞վ էր այնտեղ լըսում խոսքեր բարեհաճո՛ւ:

Մաքսիմ Պետրո՛վիչը: Ամենուրեք այդ ո՞ւմ, հարգանքն էր շատ:

Մաքսիմ Պետրո՛վիչը: Կատանկ է, հա՞:

Ո՞վ էր տալիս աստիճաննե՛ր և բաժանում թոշակ:

Մաքսիմ Պետրո՛վիչը: Այո՛... Իսկ հիմիկվաննե՛րը — հասպա՞:

Չ ա ց կ ի յ

Աշխարհն իրոք հիմարացավ,

Կարող եք դուք նշել հառաջալի,

Երբ որ քըննեք դարը անցյալ

Եվ բաղդատեք ներկա դարին:

Ավանդություն է թարմ, բայց հավատալն է անհրնար.

Փառաբանվում էր նա՛ ում վիզը որ շատ կռանար:

Ճակատներով, անզթարմը, հատա՛կն էին զարկում,

Դիրքեր առնում խաղաղության պահին և ո՛չ պատերազմում.

Ովքեր կարիք կունենային՝ նրանց զղվանք — փոշում թող թափվե՛ն.

Իսկ բարձրերի՛ համար՝ քըճնանք էին հյուսում, ինչպես մի ժապավեն:

Սոհարհության և սարսափի շըջան էր դա:

Ողջը՝ ցարին ծառայելու դիմակի տակ:

Սոսք չե՛մ ասի ես ձեր քեռու վերաբերյալ.

Ձըլըռոտվենք աճյունն իրա:

Մինչդեռ հիմա՛ այն ո՞վ կըցանկանար,

Թեկուզ և քըճնությամբ տարված,

Վիզն իր շարդել՝ նրա՛ համար,

Որ խընդացնի մարդկանց:

Իսկ մի ծերուկ, հասակակից,

Ճոթովելով իր հին մաշկե՛ց՝

Քեռու այդ ցատկումի՛ն ի տես,
Ասե՛ր գուցե.—Ա՛խ, եթե ես՝ նույնպե՛ս...
Ստորութ՛յան սիրահարներ ամենուրեք դեռ կա՛ն,
Բայց ծիծաղն է զըստում նրանց, և ամոթը գնում է սանձ:
Ի գո՞ւր է, որ մեր օրերում ամեն մի ցար
ժլատ է վարձատրում դրանց:

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Աստվա՛ծ իմ բարերար, սա հո դարձել է կարրոնա՛ր:

Չ ա ց կ ի յ

Աշխարհը, ո՛չ, արդեն այգպխի՛ն չէ՛:

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Վտանգավո՛ր երիտասարդ:

Չ ա ց կ ի յ

Հիմա ձրգտում է մարդ՝ շնչել ազա՛տ:
Եվ չի՛ շտապում, որպեսզի և իրեն
Միմոսների գնդին անդամ դրեն:

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Ի՛նչ է ասում.

Ինչպես գրրում, այնպես է և խոսո՛ւմ:

Չ ա ց կ ի յ

Հովանավորի տանը հորանչե՛լ, առասաղին նայել,
Երկայանա՛լ, լուե՛լ, հաճոյանա՛լ, հետը ճաշել,

Աթոռ հրամցնել, կամ թաշկինակը բարձրացնել:

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Ազատութ՛յուն է ցանկանում մեզ քարոզել:

Չ ա ց կ ի յ

Ով ազրում է գյուղում և ճամփորդո՛ւմ...

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Ձի՛ ճանաչում է իշխանություն:

Չ ա ց կ ի յ

Ով որ գործի՛ն է ծառայում և ո՛չ մարդկա՛նց...

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Կարգելի՛ էս խիստ

Մի՛ փոքր անգամ այդ քո անձանց

Մոտ թողնելն քաղաքներին աթոռանի՛ստ:

Չ ա ց կ ի յ

Կըսամ ձեզ վերջապես հանդի՛ստ...

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Համբերություն, ո՛ւժ չըմնաց. շատ է վրդովեցնո՛ղ:

Չ ա ց կ ի յ

Ձեր դարը պախարակեցի՛ ես անողք:

Թողնում եմ ձեր իշխանության՝

Դե՛ն նեակեցեք մասը դըրա,

Տվեք, թեկուզ և մեր ժամանակին՝ ավելցուկով:

Դե թող այդպե՛ս լինի, չե՛մ լա ես արցունքով.

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Ձեզ ճանաչե՛լ իսկ չեմ ուզում.

Ձե՛մ հանդուրժում այլասերում:

Չ ա ց կ ի յ

Ավարտեցի...

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Լավ, ականջներս խըցեցի:

Զ ա ց կ ի յ

Ինչո՞ւ համար, նրանց հո չե՞մ անպատկերու:

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

(Արագունի)

Հո՞վ կուլ տարով՝ աշխարհ չափհըփեցին,
Վերադարձան. դե սրանցից կա՞րգ ըսպասիր:

Զ ա ց կ ի յ

Ես վերջացրի...

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Եղի՞ր բարի և գթասի՞րա:

Զ ա ց կ ի յ

Ես վեճը չե՞մ շարունակի...

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Ազատ թող իմ հոգին՝ գեթ ապաշխարանքի՞:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 3

Նրանք և ծոռա

Ծ ա ո ս

(Մսնում է)

Գընդապետ Սկալոզնւր...

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

(Ոչինչ չի տեսնում և չի լսում)

Ճաշը կեփե՞ն.

Քեզ քարշ կըտան դատի՞. բանտ կընեսե՞ն:

Չ ա ց կ ի յ

Ինչ-որ մի մարդ բարեհաճել է գալ ձեր տուն:

Ֆ ա մ ու լ ս ո ս վ

Քեզ չե՛մ լրսում, դատի՛:

Չ ա ց կ ի յ

Ծառա՛ն է գեկուցում:

Ֆ ա մ ու լ ս ո ս վ

Ես չե՛մ լրսում, դատի՛, դատի՛...

Չ ա ց կ ի յ

Ե՛տ նայեցեք. ձեզ են խնդրում:

Ֆ ա մ ու լ ս ո ս վ

(Հեկար Գայելով)

Ի՞նչ, բո՞ւնա:

Հենց ըսպասում էի այդ սողոմին:

Ծ ա ո ա

Գընդապետ Ակա-լու-զո՛ւբը. հրամայո՞ւմ եք ընդունել:

Ֆ ա մ ու լ ս ո ս վ

(Ոսփի ելնելով)

Ավանակներ, հարյո՞ւր անգամ կրկնեմ.

Կանչել, հրավիրել ներս, խնդրել, ասել, որ տանն եմ ես,
Ուրա՛խ եմ շատ: Կորի՛ր. մի՛ ուշացիր:

(Ծառան գնում է)

Խնդրո՞ւմ եմ քեզ, պարո՛ն, դու, նրա մոտ ըզգուշացիր:
Հայտնի մի մա՛րդ է նա և շատ պատկառելի.

Ձեռք է բերել իր տարիքին անհամեմատ՝
Շքանշան անթիվ և աստիճան նախանձելի՛,
Այսօր կամ վաղը՝ զենքերա՛լի՝
Խնդրեմ՝ իր հետ դու քեզ պահիր մի բիչ համեստ,
եղիլը հակի՛րձ...

Է՛հ, Ակեբասնդր Անդրե՛րիչ, վատ է, անհարմար.
Ինձ մոտ շնորհ է բերում նա հաճախակի՛.
Իսկ ես՝ զիտես, ուրա՛խ եմ ամենքի համար.
Բայց Մոսկվայում ավելացնում էն եռակի՛ր՝
Իբրև թե՛ նա

Սոֆյայիս հետ պիտի ամուսնանաս

Ձրույցնե՛ր են դատարկ:

Գուցե ուրախ լինի ինքը սրտանց,

Բայց չեմ զգում՝ անհրաժեշտությո՛ւնը դրանց:

Աղջիկ չունեմ՝ այսօր-վաղը ամուսնացող.

Սոֆյան, չէ՛ որ, ջահել է դեռ: Թեև՝ կամքն աստուծո՛ւ

Թարս ու շիտակ շատ չբլիճե՛ս դու նրա հետ:

Եվ դե՛ն նետիր զաղափարներդ անհեթեթի՛:

Բայց նա չեկավ: Ինչո՞ւ: Ի՛նչ կըլնի պատահած...

Հա. երևի, այն մյուս գոնով նա իմ սենյակն անցավ:

(Շատայ հեռանում է):

Տ Ն Ս Ա Ր Ա Ն 4

Ձ ա ց կ ի յ

Ինչպե՛ս է շրփոթվում. և ի՛նչ իրարանցում:
Իսկ Սոֆյան: Եվ չըկա՞յ այստեղ, իրոք, մի ինչ-որ փեսացու:
Վաղը՞ւց է, որ ինձնից, ասես, թե օտարից է խուսափում:

Ինչո՞ւ պիտի չգտնվե՞ր հիմա այստեղ, ինձ հետ:
Իսկ ո՞վ է Սկալոզուրը. հայրը խիստ էր գտնանցում:

Եվ ոչ միայն հայրը, գուցե...

Ա՛խ... վե՛րջ ասի թող սիրուն նա,

Ո՞վ սիրածից երեք տարով կհեռանա:

Չացկիւ, Ֆամուսով, Սկալոզուր

Ֆամուսով

Սերգեյ Սերգեյիչ, այս կո՞ղմն, այստե՞ղ.
Պոնաբո խնդրե՛մ. այստեղ շատ ավելի՛ է տա՛ք:
Մըսե՛լ եք. ձեզ կըտաքացնե՛նք:

Օդանցքն էլ կըփակենք արա՞ղ:

Սկալոզուր

(Բամբ ձայնով)

Ինչո՞ւ պիտի, զորօրինակ, դուք մազլցե՛ք:
Ինքնե՛րդ... բայց նեղվում եմ ես, ինչպես ազնիվ մի օֆիցեր...+

Ֆամուսով

Մի՞թե բարեկամիս համար ես ոչ մի քայլ չանեմ...

Սերգեյ Սերգեյիչ, նո՛ւ, հոգի՛տ

Գլխարկը ցած դրեք, հանեցեք սո՛ւրբ ձեր.

Ահա և թիկնաթոս՝ մեկնվեցեք հանդիստ:

Սկալոզուր

Որտեղ և հրամայե՛ք. միայն թե մեզ տե՛ղ լինի նստելու:

(Երեմն էլ նստում են. Չացկիմ՝ մի փոքր հեռու)

Ֆամուսով

Ա՛խ, սիրելի՛ս, ասեմ՝ շմոռանամ հետո.

Թո՛ւյլ տրվեք, բարեկամ հաշվվենք, թեկուզ հեռո՛ւ.

Ժառանգութունն հո չե՛նք բաժանելու.

Ձեզ հայտնի չէ՛ր,

Իսկ ի՛նձ է՛լ առավել.

Ես շնորհակա՛լ եմ, ինձ ասաց ձեր հորեղբոր որդի՛ն.

Նստատա՛յա նիկոլա՛նան ի՞նչքն է ձեր:

Ս կ ա լ ո գ ու ը

Ես այդ մարդուն, ներողութիւն, չե՛մ ճանաչում:
Մենք նրա հետ չե՛նք ծառայում:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Սերգեյ Սերգեյիչ, նո՛ւ, այդ դո՛ւք եք հրամայում:
Ո՛չ, ազգակցի՛ս առաջ, ո՛ւր էլ լինի, ես կըսողամ,
    Կորոնեմ՝ ծովի խորքո՛ւմն անգամ:
Ինձ մոտ օտար ծառայողներ լինում են բացառի՛կ,
Բոլո՛րն էլ — քույրերի՛ս, կամ թե քե՛նու որդի՛ք:
    Մոլչա՛լինն է միայն օտար ծառա,
    Այդ էլ՝ նրա համա՛ր, որ շատ է դործարար:
Եթե խաչի ներկայացնեն, պաշտոն մի ազատվի՛
Նու, ո՞նց դու չըջանաս, որ տան հարազատի՛դ:
Ես ձեր եղբո՛րն եմ մտերիմ... և նրանից եմ իմացել,
Որ ձեր շնորհիվ շատ պարզենեք է ստացել:

Ս կ ա լ ո գ ու ը

Տասնըեք թվին... աչքի ընկանք իր հետ երեսո՛ւներորդ գընդում:
Եգերակա՛ն. հետո՞ քառասունհինգերորդ:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Հա՛, երջանի՛կ է՝ ով ունի նըման որդի:
Կարծեմ՝ կոճկի օղակի մեջ նաև փոքրիկ օրդի՛ն:

Ս կ ա լ ո գ ու ը

Երբ խրամատներ մտանք մենք, երեքին օգոստոսի - ս.
Նա ըստացավ ժապավենո՛վ, իսկ ես՝ վրդի՛ս:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Շատ սիրալի՛ր մի մարդ — կըտրի՛ճ տեսքով —
Հիանալի է նա՛ տրդան ձեր հորեղբոր:

Ս կ ա լ ո գ ու ը

Բայց իր դլուխն է մտցրել նոր կանոններ.
Նոր սասիճան էլ ստանում, բայց պաշտոնն է, հանկարծ, թողել.
Մեկն է գլուզ և սկսել... զրքե՛ր կարգալ...

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Այ քեզ ջանելութուն... Գրքեր կարգալ... Հետո էլ՝ ցա՛պ:
Իսկ դուք՝ չե՛ք խուսափել՝ կարգին ծառայելուց:
Վաղուց եք գնդապետ, բայց ծառայում եք ո՛չ հնուց:

Ս կ ա լ ո գ ու ը

Ես երջանիկ եմ բավական՝ ընկերներին շրջապատում.

Ազատ տեղեր շա՛տ բացվեցին.

Մեկ մեծերիցն են ազատում՝

Մեկ էլ տեսար՝ պատերազմում կոտորվեցին:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Այո՛, տերն ընտրյալի՛ն կրքարձրացնի:

Ս կ ա լ ո գ ու ը

Ոմանք ինձնից էլ երջանիկ գտնվեցին.

Մեզ մոտ, տասնութերորդ դիվիզիայում, նույնպես կային.

Թեկուզ և գեներալը մեր բրիգադային:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Բայց ներկեք, էլ ի՞նչն է պահասում և ձեզ:

Ս կ ա լ ո գ ու ը

Ձե՛մ տրտնջում. այո՛, ինձ է՛լ չեն շրջանցել.

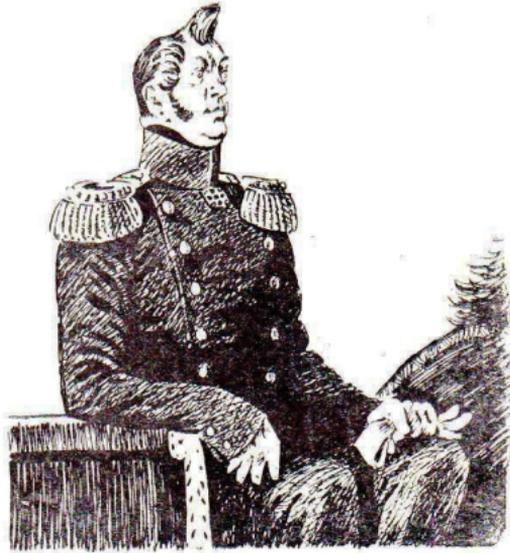
Սակայն երկու տարի գնդի հետքից են մա՛ն ամել:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Գնդի հետքից: Տեսե՛ք թե ինչ.

Բայց փոխարենը ձե՛ր հետքից

Դեռ շա՛տ շատերն են ման գալիս:

Ս կ ա լ ո գ ու ը

Մչ—ս, կորսուսում ինձնից հնե՛րն են քարշ գալիս.
Ես ծառայում եմ ութ հարյուր ի՛նը թվից:
Աստիճաններ ձեռք բերելու՝ հունե՛ր ունե՛ք հիանալի:
Ես այդ մասին, իբրև հրմո՛ւս փիլիսոփա, խորհում եմ ինքս ինձ:
Միայն թե՛ դեռ... հասնեմ աստիճանին գեներալի՛:

Ֆ ա մ ու ս ս օ վ

Լա՛վ եք գատում, տա՛ ձեզ աստված առողջություն
Եվ աստիճան գեներալի: Ապա, հետո՛
Բնչո՛ւ հետաձգենք, խոսք կբացվի
Ձեր գե-նե-րա-լու-հու մասին:

Ս կ ա լ ո գ ու ը

Ամուսնանա՛լի: Դեմ չե՛մ, ամենեկն՛ն:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Դե՛հ, մարդ կա՛ թո՛ւյր ունի, զրո՛շ ազնի՛կ, և դո՛ւստրը երեի:
Մոսկվայում չէ՞ որ հարսնացու շա՛տ կճարվի.
Շա՛տ Աճո՛ւմ են տարեցտարի:
Է՛հ, սիրելիս, թող մեզ լինի խոստովանանք,
Որ հազի՛վ թե կըզըտնվի Մոսկվայի՛ պես մայրաքաղաք:

Ս կ ա լ ո գ ու ը

Դիստանցիաներ հսկայական չափի:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Ընտիր ճաշակը, բարեկամ, մեզ չի՛ խարի:
Բոլոր բաներն օրե՛նք ունեն.
Այ, օրինակ, մեզ մոտ ավանդ է հին—
Ըստ հոր՛ պատվում են և սրբուն:

Թող վատ լինես, բայց եթե դու.

երկու հազար ճորտ ունեցար՝

Փեսա՝ դարձար:

Ուրիշն ավելի մի ք լինի և մեծամտությամբ փքված, ներքի:
Իրեն խեղճ թող ձեռնդի,

Ընտանիքում ներս չեն տանի: Ձե՛ս գարմացնի.

Ձե՛ որ միայն այստեղ են դես հարզում ազնվականներին:

Եվ ա՛յլ միայն արդյոք... հապա մեր այ ու հա՛ցր.

Ով որ շնորճ բերեց, մեր դուռը միշտ էլ բաց է:

Խնդրե՛մ՝ կոչվածները համար և հյուրերի անկողն:

Եվ մանավանդ՝ օտարականներ՝ առաջ.

Թեկուզ ազնիվ է նա, թեկուզ և ո՛չ,

Եթե համար մեկ է այդ՝ բաց է սեղանն ամբողջ:

Առեք, խնդրե՛մ, ստից գլուխ, մեր մոսկվացուն բնիկ,

նա ունեցել է միշտ հատուկ կնի՛ք:

Խնդրե՛մ, տեսեք դուք մեր ջանկներին՝

Պատանինե՛ր — որդի՛ք, թոռնե՛ր:

Մենք նախատու՛մ ենք, բայց թողնեն՝

Տասնընից ասրեկան չեղած՝ դասեր կրտան ուսուցիչներին:

Իսկ մեր ծեբե՛րը... Բորբոքվեն թե չէ՝

էլ կրվիճեն և խոսքն ամեն՝ գատավճի՛ւ.

Բոլորն էլ հին տոմականներ և ո՛չ ոքից երկյուզ չունեն.

Իսկ կառավարութ՛յան մասին, երեմն այնպիսի կարծիք ունեն,

Որ թե՛ լըսո՛ղ եղավ... դժբախտութ՛յո՛ւն:

Ձէ, թե մուծում են նորութ՛յո՛ւն.

Կպչում են մե՛կ կամ մյո՛ւս բանի,

Հաճախ էլ ոչնչի՛: Աստված հեռո՛ւ տանի...

Վիճում են, աղմուկում... ցրվում են տուն.

Պեղքով՝ նրանք պաշտոնաթող կանցլեր են մշտարթուն:

Ես ձեզ ասեմ, ուրեմն, ժամանակը չի՛ հասել,

Բայց գործն՝ առանց նրբանց, կարող են վընասել:

Իսկ տիկինները մեր. փորձեք նըրանց զսպել:

Գատավորնե՛րն են բոլորի — իրենք չունեն դատավորներ:

Քարտ խաղախ՝ երբ ընձնա են բարձրացնում անգթաբան,

Տա՛ մեկ աստված համբերութ՛յուն: Ես է՛լ եմ, չէ՞, ամուսնացել:

Նշանակեք նրանց, թեկուզ, Ֆրոնտի հրամանատար.

Ուղարկեցեք սենատ՝ նխտի՛ն կրմասնակցեն:

Իրի՛նա Վլա՛սենան, Լուկե՛րիա Ալեքսևենան.

Տասյանն Յո՛ւրենան, Պուլխե՛րիս Անդրե՛կնան,
Իսկ մեր աղջիկների՛ հանդեպ՝ կխոնարհվի ամեն տևանոյ,
Պրուսաց նորին մեծությանն է եղև մեզ մոտ,
Եվ հիացել անշափ մեր Մոսկվայի աղջիկներով,
Զէ՛ թե նրանց գեղեցկությամբ՝ բարբո՛ւյ,
Որտե՛ղ կըզանըվեն իրենց պես բարեկիրթ՝
Եվ զարդարվե՛լ գիտեն, մանրակրկի՛տ:
Թավշով, քոզով ու կերպասով:
Մի խո՛ւք անգամ պարզ չեն ատում, միշտ էլ նստո՛ւյ:
Երգում են ձեզ համար ուսման ֆրանսիական,
Եվ նոսաներ ասումս վերին,
Զգտում են ուղղակի մարդկանց զինվորակա՛ն,
Որովհետև ոգի՛ ունեն հայրենասերների՛:
Կասե՛մ ձեզ վճռական, ավա՛ղ,
Հագիվ թե զըտնվի Մոսկվայի՛ պես ուրիշ մայրաքաղաք:

Ս կ ա լ ո զ ու ը

Ըստ իմ դատողության՝
Հրդեհը շատ է նպաստել նրա գեղեցկացման:

Ֆ ա մ ու ս ու վ

Մի՛ հիշեցնեք: Քի՛շ են աըրաընջացել արդեն:
Այն օրվանից ճանապարհները, մայթերը,
Բոլոր անե՛րն են նորացել:

Չ ա ց կ ի յ

Տները նոր, նախապաշարմունքները հի՛ն են մտայել:
Ուբախ եղեք, որ նրանց չեն սչնչացրել
Ո՛չ սարիներ, ո՛չ Նրդեհներ, ո՛չ մողաներ:

Ֆ ա մ ու ս ու վ

(Չտցկուճ)

Ասածքս լա՛վ հիշիք, է՛յ, դո՛ւն...
Ես ինդրեցի՛ լըտես, մեծ բան հո չի՞:

(Սկալոզուրիճ)

Թո՛ւյլ ավեք՝ ձեզ ներկայացնեմ, Անդրեյ Անդրեիչի՛ն՝
Իմ հանգուցյալ բարեկամի որդո՛ւն:

Ձի՛ ծառայում, այսինքն՝ ծառայելը անօդ՛ւտ է համարում:
Բայց թե ուզե՛ր՝ տե՛ր կզառնար հացի:
Ափսո՛ս և շա՛տ ափսոս, երիտասարդ է, խելացի:
Եվ լավ գրում է, թարգմանում,
Ո՞նց չցավես, հապա, որ այսպիսի խելքով...

Ձ ա ց կ ի յ

Ձի՛ լինի, որ ցավեք մեկ ուրիշի՛ վերքով,
Ձեր գովեստնե՛րն անգամ կըվերգովեն մարդո՛ւ:

Ֆ ա մ ու լ ս ո վ

Մենակ ես չէ. բոլորն են քեզ գատապարտո՛ւմ:

Ձ ա ց կ ի յ

Իսկ ովքե՛ր են դատավորներ. ընթացքում շատ տարիների
Նրանց թշնամությունն ազատության հանդեպ՝
Գարձավ անհաշաելի:

Նրանք քաղում են դեռ դատողությունն իրենց
Արի՛մի գրավման, օչակովյան տարվա լրագրերի՛ց:
Մեզ նախատում են միասին,
Երգերը նույն երգում են անընդհատ,
Եվ չեն ասում իրենց մասին,
Թե ինչքան հին, այնքան էլ վատ:

Ո՛ւր են, մեզ մատնացուլյց արեք հայրե՛ր հայրենիքի,
Որոնց օրինակին մենք հետեենք պիտի:

Նըրա՛նք են, որ կողոպուտով հարստացան,
Դատից ազատվեցին՝ շնորհիվ բարեկամի և ազգակցի,
Եվ փտոսհեղ ապարանքներ կառուցեցին,

Ուր լնջույթի և ցոփության մեջ հղփացան:
Ուր եկվորներն օտարական է՛լ չեն կենդանացնի

Անցյալ կյանքի գծերը ստորաբա՛րշ:
Իսկ Մոսկվայում այն ո՛ւմ էր, որ չէր լոեցնի

Պարսնանդես, ընթերիք կամ ճաշ:
Նա՞ էր արդյոք, որին, խանձարուրի՛ցս արդեն,

Տարված մթին միտումներից՝ դուք ինձ
Տանում էիք մանկութ՛՝ երկրպագեմ:

Ազնվական սրիկաների նեստորը պիղծ:

Շրջապատված էր նա անթիվ ծառաներով,

Սրանք զինու և ձեծկուռքի ժամին

Պատիվն ու կյանքը իր պաշտպանեցին եռանդազին.

Իսկ նա՛ փոխանակեց նրանց երեք հատ շըներով:

Կամ նա՛, գուցե, որ հնարեց անմիա բաներ

Եվ ճորտական պարահանդես քըշեց, ֆուրգոններում,

Հորից, մորից խըլած երեխաներ:

Սորատուզվեց մըտքով Ամուրներում, Զեֆիրներում,

Ստիպեց, որ ողջ Մոսկվան ապշի նրանց գեղեցկությամբ:

Բայց իր պարաբերը ժամկետին չվճարեց.

Եվ Ամուրներն ու Զեֆիրներն ամբողջությամբ՝

Մեկիկ-մեկիկ իր պարատեղը վաճառեց:

Անա նրանք, ովքեր վաղուց են գառամեր:

Անա նրանք, ում մեզ ըստիպում եք հարգել,

Բանի որ մաղզ չկա արժանալուր:

Գրանք են մեր գլխին գնանատու և դատավոր:

Թող այժմ մեկը մեզանից քծնանքներին դավաճանի,

Եվ ստորությունն արճամարհի,

Չըպահանջի պաշտոն կամ՝ բարձրացում աստիճանի,

Եվ դիտության մեջ մխրճվի մտքով իր ծարավի.

Կամ թե ստոված նրա հողին բոցավառի

Ըստեղծարար արվեստներով, չքնաղ ու վեհ,

Նրանք իսկույն.— հավա՛ր, հրգե՛հ...

Կհռակեն նրան վտանգավոր, ցընորամի՛տ

Մուռդի՛ր: Մխայն մուռդի՛ր. կոկված և գեղեցիկ,

Երբեմն քողարկում էր այն կենցաղում հին,

Նրանց փոքրզությունն ու մխոքը մուրացի՛կ:

Մենք է՛լ նրանց հետքից. բարի՛, գնանք՝ այդ նույն ճանապարհով:

Մուռդիներով էին տարված նաև կանայք և աղջիկներ:

Վաղո՞ւց եմ, նաև ե՛ս, մուռդիներին քնքշությունիցը հրաժարվի:

Այդ երեխայությամբ հիմա ես չե՛մ տարվի:

Բայց ո՞վ ժամանակին այդ բոլորով չէր զբրավիլի,

Իրը գվարդիայից՝ ոմանք արքունական, գալի՛ս էին ուրախ,

Մոռւմ այստեղ կարճ ժամկետում,

Կանայք կանչում էին. «ուռու՛տ»,

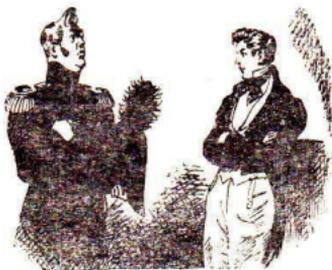
Եվ չեփշիկներն օ՞ղը նետում:

Ճ ա մ ու ս ո վ (Ինքնիրեն)

Սա պատուհան է բերելու:

Սերգեյ Սերգեևիչ, զընացի, (Բարձրաձայն)

Ձեզ կըսպասեմ կարենետում: (Գնում է):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 6

Ս կ ա լ ո գ ու ը բ և Ձ ա ց կ ի լ

Ս կ ա լ ո գ ու ը բ

Ինձ զո՛ւր եկավ, որ այդ կետում

Վարդեստրեն շոշափեցիք զուք այս պահին

Նա-խա-պա-շար-մունք-նե՛րը Մոսկվայի՝

Հանդեպ իրենց սիրածներին և զվարդիային՝

Եվ զվարդեհեցներին՝ զվարդիտնեցներին՝

Նրանց ոսկու և կավածքի՝ հանդեպ՝ որպես արևներին:

Իսկ Առաջին մեր բանակում կ'ա են մեռւմ, ինչո՛ւմ:

Ամեն ինչ հարգարված և իրանները նե՛ղ,

Օֆիցերնե՛ր ձեզ կըթրվեմ,

Որոնք զիտեն խոսել, ոմանք՝ մինչև՛ իսկ ֆրանսերեն:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 7

Ս կ ա լ ո գ ու ը բ, Ձ ա ց կ ի լ և Լ ի դ ա

Ս ո ֆ յ ա

(Վրագում է դեպի լուսամուտ)

Այս, տե՛ր աստված, ընկա՛վ, Ջարդիկ'ց...

(Ուշաքափվում է)

Չ ա ց կ ի յ

Այդ ո՞վ:

Ս կ ա լ ո գ ու ը

Այդ ո՞վ ընկամ:

Չ ա ց կ ի յ

Սո՞ֆյան վախիցը գունատվեց, ինչպես մեռել:

Ս կ ա լ ո գ ու ը

Եվ որտեղի՞ց:

Չ ա ց կ ի յ

Ինչի՞ն զարկվեց...

Ս կ ա լ ո գ ու ը

Ձըլի՞նի՞ ծերուկն է իր գլխին փորձանք բերել:

Լ ի գ ա

(Հոգ է սափում օրհորդի մոտ)

Ճակտին գրածը չե՛ս ջնջի:

Մոլչա՛լինն էր, հեծնում էր ձի՛ն՝

Ոտքը դրեց ասպանդակին՝

Ձին ծա՛ռս եղավ, զարկեց գետի՛ն,

Եվ ուղղակի քներակի՛ն:

Ս կ ա լ ո գ ու ը

Սա՛նձն է քաշել. ա՛յ թե խրդճուկ հեծվոր է. հա՛:

Ո՞նց է ընկել, տեսնենք, կողքի՞, թե չէ՛ կրծքի վրա:

(Գնում է):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Տ

(Ն ր ա ն ք առանց Ս կ ա լ ո գ ու ը ի)

Չ ա ց կ ի յ

Ինչպե՞ս օգնենք: Դե շո՛ւտ, ասա:

Լ ի գ ա

Այն սենյակում Ջո՛ւր կա դըրված:

(Զացկին վագում բերում է հացօրդ ամբողջ խոսակցությունը
կիսաձայն, մինչև այն ժամանակ, երբ Սոֆյան ուզեր է գալիս):

Լ ի գ ա

Բաժա՛կը լեց:

Չ ա ց կ ի յ

Լցրի՛ արդեն:

Ժապավենները արձակի՛ր, ազա՛տ,

Քունքերը քացախով մածի՛ր,

Ջո՛ւր սրսկի՛ր: Սպասի՛ր...

Շնչառությունը հեշտացա՛վ, կարծես.

Ինչո՞վ մենք հովհարենք...

Լ ի գ ա

Ահա՛ հովհարը ձեզ...

Չ ա ց կ ի յ

Մի՛ դո՛ւրս նայի՛ր պատուհանից:

Մոլշալի՛նը ելավ վաղուց:

(Սոֆյայի մտքին)

Իսկ սա հուզվեց չընչին բանից:

Լ ի գ ա

Այո—ս, օրինդն ունի դժբախտ մի վարք.

Նա չի կարողանում նայել անկարեկի՛ց,

երբ մարդ ձիուց բնկնում է դլխիվայր:

Չ ա ց կ ի յ

Ջո՛ւր սրսկի՛ր. կրկի՛ն:

Այդպե՛ս: Մեկ է՛լ: Նորի՛ց:

Ս ո Ֆ յ ա

(Խոր հառաչանքով)

Այս ո՞վ կա իմ կողքին:
Ես երազի մեջ եմ, կարծես:

(Շտապ և բարձր)

Ո՞ւր է, ինչպե՞ս է նա, ասե՞ք, խնդրո՞ւմ եմ ձեզ:

Ձ ա ց կ ի յ

Թող վի՛զն անգամ ջարդեր.
Քիչ էր մընում՝ ձեզ ըսպանե՛ր:

Ս ո Ֆ յ ա

Ապանի՛չ է սառնութ՛յունը ձեր:
Ձեզ լսելու, ձեզ տեսնելու էլ ուժ չունե՛մ:

Ձ ա ց կ ի յ

Կկարգադրե՞ք, նրա համար ես մորմոքե՞մ:

Ս ո Ֆ յ ա

Վազե՛լ, աֆստե՛ղ լինել, և օգնութ՛յամբ մըտահոգվե՛լ:

Ձ ա ց կ ի յ

Որ մեն-մենակ, անօգնական դուք մնայի՞ք այստե՞ղ:

Ս ո Ֆ յ ա

Իսկ դուք ինչի՞ն եք պետք:
Ճիշտ է, այո՛. աղեար ո՛չ ձեր սեփական՝ զվարճութ՛յուն է ձեզ համար:
Ձեր հարազատ հայրն էլ ջարդվի, ամենևին հոգ չեք տանի:

(Լիզայիմ)

Այնտե՛ղ զընանք, վազե՛նք...

Լ Ի Ղ ա

(Տանում է նրան մի կողմ)

Ողջ ու առողջ է նա. նայեք այստեղ, պատուհանից:
(Սոֆյան ձգվում, պատուհանից նայում է դուրս)

Ձ ա ց կ ի յ

Շփոթմո՞ւնք, անասլարա՞նք, ուշաթափում և վախն ի մի...
Ո՛չ, նա՞ միայն այդպես կարող է զգացվել,
Ով որ զրկվի միակ մտերիմից:

Ս ո Ֆ յ ա

Քալի՛ս է. չի կարողանում իր ձեռքը բարձրացնի:

Ձ ա ց կ ի յ

Կուզենայի ջարդվել իր հետ...

Լ Ի Ղ ա

Ընկերաբա՞ր:

Ս ո Ֆ յ ա

Ո՛չ: Պահեցեք ձեր ցանկությունը ձեզ համար:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 9

Ս ո Ֆ յ ա, Լ Ի Ղ ա, Ս կ ա լ ո զ ու թ, Մ ո լ լ ա լ ի ն
(Վերջինիս ձեռքը փաթաթված է)

Ս կ ա լ ո զ ու թ

Հարյավ, և անվնաս. և ի՞նչ.
Ձեռքն է ըերծել, մի ըի՛չ:
Եվ այս ամենը, պարզապե՛ս, մի կեղծ իրարանցում:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ձեզ վախեցրի՞, ներեք, ի սեր աստժո՛ււ:

Ս կ ա լ ո զ ու ր

Նո՛ւ, ես չը գիտեի՛, թե այդ բանից
Դուք իրրիտա՛ցիւս կըստանաք: Ներս վազեցիք այնպես շտա՛պ,
Մենք ցնցվեցի՛նք. — իսկ դուք՝ ցած ընկաք ուշաթա՛փ:
Նվ ի՛նչ, ամբողջ սաբսափը՝ ոչնչի՛ց:

Ս ո Ֆ յ ա

(Զնայելով ոչ ոքի)

Տեսնո՛ւմ եմ ես՝ դատա՛րկ բանի՛ց, այո՛—ս.
Բայց ողջ մարմնով դողում եմ դեռ հիմա՛:

Չ ա ց կ ի յ

(Ինքն իրեն)

Մոլչալիներ հետ ոչ մի խո՛սք:

Ս ո Ֆ յ ա

(Առաջվա պես)

Բայց ձեզ ասեմ՝ սովորութիւնս ունեմ հիմա՛ր.
Նրկչուար չե՛մ: Բայց պատահել է ինձ,—
Կառքը շրջվել է, բարձրացվել. և ես կրկին
Պատրաստվել եմ նորից՝ արշավանքի՛ն:
Բայց վախենում եմ ուրիշի՛ն պատահածից.
Թեկուզ և չըլիներ դժբախտութիւնը մեծ,
Ինձ համար մեկ է դա թեկուզ և անծանոթ, գուցե...

Չ ա ց կ ի յ

(Ինքն իրեն)

Սկալոզութից ներում խնդրեց,
Որ ուրիշին է կարեկցել:

Ս կ ա լ ո գ ու ր

Ինձ թույլ տրվե՞ք՝ պատմեմ մի լուրը
Այստեղ, գիտե՛ք, թերևս, Լա՛սովա իշխանուհուն.
Հեծվորուհի՛, այլը՛, բայց նրբա հետ չի եղել դեռ,
Որ ձի հեծնեն բազում կալալերներ:
Վերջերս ցա՛ծ ընկավ ձիուց, եղավ ջարդուփրշո՛ւր.
Ժոկեյը շէ՛ր օգնել, հաշվում էր, երևի, ճանճե՛րտ
Առանց այն էլ՝ լսել եմ, որ նա մի բան շէ՛ր.
Հիմա, մի կո՛ղն, ասում են, թե կըպակասի.
Խրնամվելո՛ւ համար փրնարում է ամուսի՛ն:

Ս ո Ֆ յ ա

Ալեքսանդր Անդրե՛լիչ, ահավասի՛կ,
Գանավեցիք միանգամայն մեծահոգի՛,
Անտարբեր չէք վըշաի հանդեսդ մերձավորի՛:

Չ ա ց կ ի յ

Այո—ս, հենց նոր ցույց տրվեցի.
Իմ եռանդուն հողածությամբ արագ.
Ձեզ շըփեցի. ջուր ցողեցի,
Բայց չգիտեմ, թե ո՞ւմ համար դուք հարություն առաք.
(Առնում է գլխարկը և հեռանում):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 10

(Ն բ ա ն ք ա ո ա ն ց Չ ա ց կ ու)

Ս ո Ֆ յ ա

(Սկալոզուրին)

Երեկոյան կըզա՞ք մեզ մոտ:

Ս կ ա լ ո գ ու ր

Ինչքա՞ն կանուխ:

Ս ո Ֆ յ ա

Մի փոքր շուտ, կընավաքվին մեր անական բարեկամներ՝
Դե, հենց այնպե՛ս,
Պա՛ր կլինի, կնվագենք և դաշնամուր:
Սգվոր ենք, շենք կարող սարքել պարահանդե՛ս:

Ս կ ա լ ո գ ու բ

Ես կներկայանամ: Բայց խոստացա՝ ձեր հորը այցելել:
Պատի՛վ ունեմ...

Ս ո Ֆ յ ա

Գնա՛ք բարև:

Ս կ ա լ ո գ ու բ

(Սեղմում է Մուլալիինի ձեռքը)

Ես ձեր ծառա՛ն:

(Գնում է):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 11

(Ս ո Ֆ յ ա, Լ ի գ ա, Մ ու չ ա լ ի ն)

Ս ո Ֆ յ ա

Մուլալին, ա՛խ, ինչպե՛ս խելքըս չեմ կորցրել:
Ձե՛ որ գիտեք՝ ձեր կյանքը թա՛նկ է ինձ համար:
Ինչո՞ւ խաղո՛ւմ եք նրբ հետ: Այդպես անզգուշաբա՛ր:
Ասե՛ք, ձեռքներիդ ի՞նչ է պատահել:
Զրտամ ձեզ կաթիլներ: Պետք չի՞ հանգստանալ:
Բժիշկ կանչենք. չի՛ լինի թերագնահատել:

Մ ու չ ա լ ի ն

Քաշկինակով կապկպեցի և ցավն անցավ:

Լ ի գ ա

Գրբա՛յ կգամ՝ չկար և ո՛չ մի ցավ:
Թե վիրակապը սաղ չըգար՝ չէր էլ կապի,
Վասն այն է, որ բամբասանքից չեք խուսափի:
Զացկին ձեզ կենթարկի ծաղրի՝ ու ծանակի,
Եվ Սկարզուբը, իր փուփուլը ցնցելով,
Ուշաթափումը կպատմի՝ մեկին հարյուր ծաղկեցնելով:
Կատակելու նա է՛լ է ընդունակ: Հիմի էլ ո՛վ ասես, չի կատակի:

Ս ո Ֆ յ ա

Ում կարծիքից պիտի քաշվեմ,
Ուզեմ՝ ես կսիրեմ, ուզեմ՝ կստեմ:
Մոլչալիկն, ի՛րը թե, ես ինձ չգապեցի:
Դուք ներս մտաք, իսկ ես՝ մի խո՛սք էլ չսասցի:
Նրանց առաջ ես շո՛ւնչ անգամ չըքաշեցի,
Զըհարցրի ոչինչ և ձեզ վրա չնայեցի:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ո՛չ, Սո՛ֆյա Պա՛վլովնա, անկեղծ եղաք, այդ մի՛ք հերքի:

Ս ո Ֆ յ ա

Հուզմունքս ինչպե՞ս թաքցնեի:
Քիչ էր մուսմ պատուհանից դո՛ւրս ցատկեի:
Ի՞նչ դործ ունեմ այդ երկուսի հետ, բոլորի՛ և ողջ տիեզերքի:
Միծաղելի՞ է՝ թող ծաղրեն: Անախորժ է՝ թող կշտամբեն:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Զըվնասե՛ր միայն անկեղծութունը մեր դործում:

Ս ո Ֆ յ ա

Զըլիկնի՞ թե ձեզ կհրավիրեն մենամարտի:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ա՛խ, չա՛ր լեզուն, գնդակներից վատ է խոցում:

Լ Ի Գ Ս

Հայրիկիդ մոտ հիմա նըստած են երկուսով:
Այ, թե ճարեք դըռնիցը ներս,
Անհոգաբա՛ր, խնդում երբ'ս.
Ինչքան մենք հեղու ենք հավատում,
Երբ մեր ուզածն են մեզ ասում:
Եվ Ալեքսանդր Անդրե՛իչը նույնպե՛ս.
Պոսեք անցած ձեր օրերից,
Չարածձի ձեր խաղերից,
Թեթև ժպիտ, մի քաղցր խոսք՝
Սիրողն իսկույն կենթարկվի ձեզ:

Մ ո Ն ա լ Ի ն

Ձե՛մ հանդգնում խորհուրդ տալ ձեզ...

Համբուրում է նրա ձեռքը)

Ս ո Ֆ Յ ա

Ուզո՞ւմ եք դուք... Գընամ,
Արտասովխառնը աչքերով խոսեմ ես սիրայի՛ր.
Բայց վախենում եմ՝ կեղծիքին չըղիմանամ:
Ա՛խ, տե՛ր աստված, Չա՛յկուն աշտեղ ինչո՞ւ ըհրի՛ր:

(Գնում է):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա ն 12

Մ ո Ն ա լ Ի ն, Լ Ի Գ Ս

Մ ո Ն ա լ Ի ն

Աշխույժ, ուրախ մի արարած ես դու:

(Լիզայի ձեռքն առնում է իր ափերի մեջ)

Լ Ի Գ Ս

Թողե՛ք խնդրե՛մ, առանց ինձ էլ՝ երկուսս եք դուք:

Մ ու չ ա լ ի ն

Քո դեմքն ինչքան է գուրեկան,
Ինչպես եմ քեզ սիրում: Սիրո՞ւն:

Լ ի գ ա

Իսկ արուհո՞ւն:

Մ ու չ ա լ ի ն

Նըրան... պաշտոնապես,
Բայց քեզ... (ցանկամուտ է գրկել):

Լ ի գ ա

Հենց ծանծրայթից...

Ձեռք քաշեցնք դուք ինձանից:

Մ ու չ ա լ ի ն

Ես երեք իր սենեմ ընտիր.

Տուտե՛տ սենեմ՝ սարքած այնքա՞ն հնարամի՛տ.
Գրախը՝ հայելի, ներախը՝ հայելի՛,

Իսկ շուրջն ամբողջ փորտգրքովս՝ հ ս կ ե գ ո՞՞ժ .

Մի նուրբ լարձի՛կ՝ ուլունքներով սահղնագործ,

Եվ սաղափե մի սա՛րք,

Սաղի՛ տուփիկ, փոքրիկ մկրա՛տ,

Այնպե՛ս էլ գուրեկան,

Մարգարտիկներ՝ բելիլայի մեջ զըվագած:

Ունեմ ըշպսը՝ շրթունքներին և ուրիշ պետքերին հատուկ,

Նուրբ բույրերով լի սրվակներ. հասմի՛կ, հափրո՛ւկ...

Լ ի գ ա

Հայանի՛ է ձեզ՝ նըվերներով չե՛մ գրավվում.

Լափն ա՛յն է, որ սան՝ք, ինչո՞ւ.

Օրիորդի՛ հետ համե՛ստ եք դուք,

Ազախնի՛ հետ՝ չարածձի:

Մ ու չ ա լ ի ն

Այսօր հիվանդ եմ. վիրակապըս չըսչիտի հանեմ.

Ե՛կ դու ճաշին, եղի՛ր ինձ հետ.

Ծճմարտությո՞ւնն ամբողջ քեզ կը պարզարանե՛մ:

Գնում է կողի ղռնից):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 13

Ս ս ֆ յ ա ե Լ ի դ ա

Ս ս ֆ յ ա

*Եղա հայրիկի մոտ. այնտեղ ոչ ոք չըկար:
Այսօր հիվանդ եմ ես. դուցե ճաշի չըզամ.
Ասա Մոլչալի՜նին, կանչի՛ր նըրան՝
Թող դա ինձ անսուքիան:*

(Գնում է իր սենյակը):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 14

Լ ի դ ա

Է՛ն, մարդիկ կան այս կողմերում.

*Սա՛ դեպի նա, նա՛ դեպի ի՛նձ,
Իսկ ես... սիրում եմ մինչև մահ՝ մեկ ուրիշին:
Ո՞նց չսիրես, հապա, բուֆեստայան մեր Գեորգիին:*

Վեջ երկուրդ գործողություն

ԵՐՐՈՐԿ ՓՈՐՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

ՏԵՍԱՐԱՆ 1

Չ ա ց կ ի ի, հ ե ո ո Ս ո ֆ լ ա

Չ ա ց կ ի յ

Սպասե՛մ նրբան. ստիպեմ՝ խոստովանի հիմա.
Վերջապես, ձև է նա սիրում: Մոլշալինի՛ն, Սկալոզուբի՛ն:
Մոլշալինն անցյալում այնպես հիմա՛ր...
Մի արարած էր խղճալի:
Մի՞թե խելոքացավ... Իսկ նա՛
Սուսո՛ւր այդ, ֆագո՛ւր հեղձամահ,
Ռազմափորձի, մազուրկայի աստեղատո՛ւն:
Մերուն է վիճակվա՛ծ խաղալ աչքակապուկ,
Իսկ ինձ...

(Մտնում է Մոֆյակն)

Այստե՛ղ եք դուք, ուրախ եմ շատ,
Ուզում էի ես այդ:

Ս ո Ֆ յ ա
(Ինճն իրեն)

Եվ շատ էլ անպատե՛հ:

Չ ա ց կ ի յ
Իհարկե, ինձ չէ՛րք փնտրում:

Ս ո Ֆ յ ա
Չէ՛ի՛ փնտրում ես ձեզ:

Չ ա ց կ ի յ
Իսկ ինձ շատ է հետաքրքրում, թեկուզ և անտեղի՛,
Կարո՞ղ եմ իմանալ թե ո՞չ՝
Ո՞ւմ եք սիրում:

Ս ո Ֆ յ ա
Ա՛խ, տե՛ր ատուված. աշխարհն ամբո՛ղջ:

Չ ա ց կ ի յ
Ո՞վ սիրելի՛ է ամենից:

Ս ո Ֆ յ ա
Շատե՛րը կան իմ հարազատների՛ց...

Չ ա ց կ ի յ
Սիրում եք ավելի, քան ի՞նձ...

Ս ո Ֆ յ ա
Ոմա՛նց:

Չ ա ց կ ի յ

Էլ ի՞նչ եմ ցանկանում, երբ վճռված է ամեն բան:
Ես կուզեի կախվել, իսկ նա ծաղրում է դատ

Ս ո Ֆ յ ա

Կուզե՞ք ճշմարտացի մի խոսք լսել.
Ու՛մ մեջ տեսնեք տարօրինակ փոքրիկ մի բա՛ն,
Շնորհիվ ձեր անհամեստ զվարճութ՛յան՝
Գիտեք իսկույն սրախոսել:
Բայց դուք, ինքնե՛րբ...

Չ ա ց կ ի յ

Ի՞նքըս. ես է՛լ.
Ճի՛շտ, որ ծիծաղելի՛ եմ նո:

Ս ո Ֆ յ ա

Վ Այո՛:
Ահեղ հայացք ունեք և կարուկ սո՛ն:
Ձեր այդպիսի հատկութ՛յուններն են անհատա՛կ.
Բայց անօգուտ չէր լինելու ամպրոպը՝ նենց ձեր նկատմամբ:

Չ ա ց կ ի յ

Տարօրինակ եմ ես. իսկ այդ ո՞վ չէ տարօրինակ:
Նա՞, ով բոլոր հիմարներին է նրմանակ,
Մոլշա՛ լինն, օրինակ...

Ս ո Ֆ յ ա

Նոր չե՛ն օրինակները ինձ համար:
Տեսնում եմ՝ մաղձ եք թափելու բոլոր մարդկանց վրա,
Իսկ ես, որպեսզի ձեզ չխանդարեմ, կը՛նեռանամ:

Չ ա ց կ ի յ

(Պահելով նրան)

Սպասե՛ք:
(Մի կողմ)

Գեթ մե'կ անգամ կեղծ ձևանամ:

(Բարձրաձայն)

Այս վեճը մենք թողնե՛նք եկեք:

Մոռացա՛նք ի՞նչ ենք, ի՞նչ-որ երեք սարի տառջ դեռ կան:

Թեքուս ա՛յն չի նա, ի՞նչ-որ երեք սարի տառջ դեռ կան:

Լինո՞ւմ են աշխարհում վերափոխութ՛յուններ՝

Վարչաձևի՛, եղանակի՛, խելքի՛, բարքի՛.

Հիմար են հուշակվել շատ կարևոր մարդիկ՝

Ոմանք բանակի մեջ, ոմանք՝ սրպես վնաս պետաներ.

Ոմանք էլ... անվանել եմ վախենում՝

Գարձել են աշխարհում... ճանաչված ա՛նձ.

Եվ, հատկապես, վերջի՛ն տարիներում՝

Ուրախացել են չափազանց:

Թող ունենար Մոռացա՛նք խիզախ հանձար, համարձակ մ՛իտք,

Բայց նա ունի՞ աշխարհի խանգ, զգացում ու կիրք,

Որ, ձեզանից բացի, աշխա՛րհն արար

Թվար նրան ունայնութ՛յուն, մոխի՛ր,

Որ իր սրտի ամե՛ն մի զարկն արագանար՝

Ձեր նկատմամբ տածած սիրով,

Որ ո՞վ իր մաքերի, բոլոր իր գործերի սգին

Լինելիք դուք,

Ձեզ նվիրեր ամե՛ն հաճույք:

Ինքս զգում եմ այդ, ձեզ չեմ կարող ստել.

Բայց այն, ինչ այժմ փոթորկվո՞ւմ,

Իմ մեջ ետո՞ւմ է, մոլեխո՞ւմ,

Ձեի ցանկանա ես՝ անգամ իմ թշնամո՞ւն:

Իսկ նա... պիտի մընա գըլուխը կախ ու լուռ:

Իհա՛րկե, հե՛ղ է նա. չուենե՛ն այդպիսիներն առույգութ՛յուն:

Աստված գիտի, թե ի՞նչ գաղանիք կա նրա մեջ.

Աստված գիտի՝ նրա մեջ ի՞նչն էք երազում,

Որ իր գլխում երբեք չի էլ ընկալել:

Գուցե՞ հատկութ՛յունները ձեր բազում,

Դուք, նրանով տարված, իրե՛ն էք վերագրել:

Նա մեղք չունի. ինքնե՛րդ էք հանցավոր, բաղձապատի՛կ:

Ո՛չ, ո՛չ, թող նա խելք լինի, թող ժամ առ ժամ խելքքանա,

Բայց արժանի՞ է ձեզ, հա՛րց եմ ապիս. թող իմանամ,

Որպեսզի անտարբե՛ր տանեմ հորուստս մեծ.

Որպես մարդու, որ դեռ մանկուց
Ձեզ հետ մեկտեղ է մեծացել,
Որպես եղբոր, որպես ձեր լավ մտերիմի,
Ինձ այդ բանում համոզեցեք:
Հետո,

Կարող եմ զգուշանալ խելագարությունից.
Կրճեռանամ, որպեսզի հովանամ,
Ձրմտածեմ սիրո մասին... Ես կըկարողանամ
Կորչել աշխարհի մեջ, արվել մոռացության, վիշտս ցրել:

Ս ո Ֆ յ ա

(Խճի իրեն)

Ակամայից նրան ես խելքահան արի:

(Բարձրաձայն)

Ինչո՞ւ կեղծեմ:

Նոր, երբ Մոլչալինը կարող էր ձեռքից զրկվել,
Ներսն ուժգին ցավակեցեցի.

Իսկ դուք, ի դեպ, այդ մոմենտին
Հաշվի առնել չըհոգացիք,

Որ պետք է միշտ լինել բարի՝ ամեն առթիվ և անխրտիր:
Բայց կրուսնումը ձեր, գուցե ունի ճշմարտություն:
Մոլչալինին ես ջե՛րմ եմ պաշտպանում:

Ինչի՞ է պետք, ես ուղղակի՛ եմ ձեզ ասում,

Որ ունենաք այդքան անզուսպ լեզու՛,

Որ բացարձակ այդպես ատեք մարդկանց.

Ձխնայեք նու՛յնիսկ ամենանեղ մարդուն... Ինչո՞ւ է
Հենց պատահմամբ նրա անունը տան՝

Ձեր ծաղր ու ծանակի կարկուտն է շառաչում.

Միշտ կատակել և կատակել. դու ձեզ ինչպե՛ս է պատշաճ՞ում:

Ձ ա ց կ ի յ

Ա՛խ, տեր աստված, մի՞թե նրանց եմ նմանակ.

Ում ողջ կյանքում միայն ծիծաղն է նպատակ:

Ձվարճանում եմ՝ տեսնելիս ծիծաղելիներին՝

Իսկ ավելի՛ հաճախ ձանձրանում եմ ես նրանցից:

Ս ո Ֆ յ ա

Իզուր. վերաբերում է դա ուրիշներին:
Մոլշալինը, հազիվ թե, ձանձրացնելու,
Եթե նրան մոտից ճանաչելիք:

Չ ա ց կ ի յ

(Կեֆով)

Իսկ զուք ինչո՞ւ այդքան մոտից ճանաչեցիք:

Ս ո Ֆ յ ա

Ասոված է մերձեցրել: Ձեմ ցանկացել:
Տեսեք, մեր տանն, ամենքին է մտերմացել:
Նա ծառայում է հայրիկին երեք տարի.

Հաճախ, հայրիկս անտեղի է բարկանում,
Իայց հայրիկին լուսթյամբ է զինաթափում.

Ներում է նա՛ հոգով բարի:

Եվ ի միջի այլոց՝

Կարո՞ղ է նա փնտրել զվարճութուն. բայց ո՛չ:

Իուրս չի՛ գալիս ծերուկների մոտից.

Մենք վազվզում ու բարձրացնում ենք քրքրջոց,

Իսկ նա, ուրախ է, թե դժգոհ, ողջ օրը նրանց մոտ

Պաղում է քա՛րտ...

Չ ա ց կ ի յ

Ամբողջ օրով քա՛րտ է խաղում

Եվ լուում է՛ երբ հայնոյնն:

(Մի կտրվ)

Ո՛չ: Սա նրան չի է՛լ հարգում:

Ս ո Ֆ յ ա

Իհա՛րկե, նա չունի այնպիսի միտք,

Որ հանձա՛ր է ոմանց համար, ոմանց համար՝ ժանտախտ,

Որ փայլուն է, արագ, և շո՛ւս է զզվեցնում,

Որ ողջ աշխարհը հայնոյում է անխտիր,

Որ աշխարհը նրա մասին գեթ ո՛րեէ մի խոսք ասի.

Կարո՞ղ է ընտանիք երջանկացնել միտքն այդպիսի:

Չ ա ց կ է յ

Մորալն ու ծաղըրն է իմաստ այս ամենի:

(Մի կողմ)

Մոլշալիինն բանի տեղ չի դնում ամենեկին:

Ս ո Ֆ յ ա

Ունի նա հրաշալի հատկություններ,
Եվ, վերջապես, գիշող, համեստ է, լուսկյաց,
Գեմքին չունի վրդովմունքի ո՛չ մի ըստվեր,
Իսկ հոգու մեջ՝ ոչ մի գանցանք:
Ձի հարվածում ուրիշներին թարս ու շիտակ,
Ահա, ինչու եմ ես նրան սիրում:

Չ ա ց կ է յ

(Կողմ)

Սա չի՛ սիրում նըրան, ա՛յ քեզ կատակ:

(Բարձր)

Ես կաջակցեմ, որպեսզի գուք
Մոլշալիինի լրիվ կերպարը տաք:
Իսկ Սկալոգո՞ւբը: Ա՛յ հըրճվանք.
Նա բանակի համար, մի սա՛ր որպես,
Ձըզվածությամբ իր իրանի,
Գեմքն՝վ և իր ձայնով հերո՞ս...

Ս ո Ֆ յ ա

Բայց ո՛չ իմ ումանի:

Չ ա ց կ է յ

Ոչ ձե՛ր: Ձեզ ո՞վ կարող է հասկանալ:

Տ Ե Ս Ա Բ Ա Ն 2

Ձ ա ց կ ի ի, Ս ո Ֆ լ ա, Լ ի ւ ա

Լ ի ւ ա

(Շ շ ու ի ս լ լ)

Աղջիկ պարոն, իմ հեռեկից, հենց հիմա, նա՛
Մ ո լ չ ա լ ի ն ք, ա յ ս տ ե գ կ ը ը ա ր ճ ր ա ն ա :

Ս ո Ֆ յ ա

Ն ե ր ե ք, ե ս պ ե ա ք է հ ե ո ա ն ա մ :

Ձ ա ց կ ի յ

Ի ս կ ո՞ւ ր :

Ս ո Ֆ յ ա

Ի մ վ ա ր ս ա լ ի ր ն է ժ ա մ ա ն ե ի :

Ձ ա ց կ ի յ

Ա ս ա լ ա մ ՝ ծ ի ր հ ե ա :

Ս ո Ֆ յ ա

Ո՛չ, կ ը ս ա ա չ ի ի ր ու ն ե լ ի ն :

Ձ ա ց կ ի յ

Է՛, թ ո գ ս ա ա չ ի ...

Ս ո Ֆ յ ա

Չ ի կ ա ր ե լ ի, մ ե ն ք ը ս պ ա ս տ ա մ ե ն ք հ յ ու ր ե ր ի :

Ձ ա ց կ ի յ

Ա ս ա լ ա մ ձ ե գ հ ե ա : Մ ը ն ա ց ի մ հ ա ն ե լ ու կ ն ա ն լ ու ծ ե լ ի ՛ :
Բ ա յ ց ե ա յ ն պ ե ս ՝ թ ո՛ւ լ տ լ կ ք ի ն ձ, թ ե կ ու գ ա ն ց ո գ ա կ ի,
Մ ը ա ն ե մ ս ե ն յ ա կ ը ձ ե ր, գ ե թ մ ի ք ա ն ի ը ո պ ե՛ :

Այնտեղ ամեն ինչ հաճելի է. օ՞րն անգամ,
 պատերը սենյակի՝
 Ինձ կհանգստացնեն, կջերմացնեն և կկենդանացնեն
 Հուշերն այն ամենի, ինչ որ անցավ անվերադարձ:
 Երկար չեմ նրատելու - միայն երկու՛ր ըստի:
 Հետո, մըտածեցեք, անգամ եմ ես անզլիական մեր ակումբի՝
 Եվ ես ամբողջ օրեր այստեղ գոհե՛մ պիտի՝
 Հոշակելու համար խելքը Մոլչալիների՝ հոգին Սկալոզուբի՝:
 (Սոֆյան ուտերը բորվում է, զնում է իր սենյակը, Լիզան նետում
 է նրան):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 3

Ձ ա ց կ ի ի, հ ե տ ո Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ձ ա ց կ ի յ

Ա՛խ, Սոֆյա: Մի՞թե նա Մոլչալիներն պիտի դերադասի.
 Իսկ նա ինչո՞վ ամուսին չի. խելքն է միայն պակաս
 Բայց երեխա ունենալու համար
 Ո՛ւմ է, որ խելք կպակասի:
 Պատրաստակամ է, հեզ է, կարմրագե՛մ...

(Մտնում է Մոլչալիներ)

Ահա նա, մատները ծայրո՞վ, սակավախոս:
 Ի՞նչ դուրթանքով է Սոֆյայի սիրտը մտել:

(Դիմում է նրան)

Մեզ, Ալեքսեյ Ստեպանչևը, չհաջողվեց
 Մի երկու խոսք փոխանակել:
 Ինչպե՞ս է, դեհ, կենցաղավարութ՞յունը ձեր,
 Այժմ առանց վշտի՞ և անթախի՞ծ:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ի՞նչպե՞ս առաջ:

Չ ա ց կ ի յ

Իսկ ինչպե՞ս էր առաջ. անհայտ է ինձ:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Օրը օրին, և այսօրն էլ ինչպես երեկ:

Չ ա ց կ ի յ

Եվ անցնում եք գիշեր-ցերեկ:
Փըրչից՝ խաղաքարտին, խաղաքարտից՝ գըրչին:
Եվ մակընթացությամբ, տեղատվությամբ,
Եվ սահմանված ժամի՞ն:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ըստ ուժերի՞ս և ըստ իմ ջանքերի՞ն.
Այն օրվանից, ինչ Արիսիվում եմ ծառայում,
Արժանացա պարզեների... երեք:

Չ ա ց կ ի յ

Հըռչա՞կն է ձեզ հըրասյուրում, աղնըվականությո՞ւն:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ո՛չ, ամեն մեկն իր տաղանդն ունի:

Չ ա ց կ ի յ

Իսկ դո՞ւք:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Երկու՛ս.
Չափավորո՞ւմ և ճշտապահությո՞ւն:

Չ ա ց կ ի յ

Ամենահրաշալի՞ երկուս: Արժե տաղանդներին մեր բոլորի:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Անհաջողակ եք պաշտոնում: Աստիճաններ չեք ձեռք բերել:

Չ ա ց կ ի յ

Մ ա՛րդն է տալիս աստիճաններ:

Իսկ մարդ կարող է սըխալվել:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ինչպե՛ս էինք մենք զարմանում:

Չ ա ց կ ի յ

Իսկ ի՞նչն էր ձեզ զարմացրել:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Խղճո՛ւմ էինք մենք ձեզ:

Չ ա ց կ ի յ

Իզո՛ւր եք ջանացե՛լ:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Տատյա՛նա Յո՛ւրենան, ետ դառնալով Պետերբուրգից:

Ի՞նչ որ պատմո՛ւմ էր մեզ՝

Մինխոսարները՝ հեռ ունեցած ձեր կապերից:

Հետո խըզում...

Չ ա ց կ ի յ

Ինչո՞ւ էր նա հուզվում:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Տատյա՛նա Յո՛ւրենան:

Չ ա ց կ ի յ

Ես ծանոթ չեմ նրան:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Տասյանա Յո՛ւրենայի՛ն:

Ձ ա ց կ ի յ

Կյանքումըս չե՛մ էլ պատահել:
Լըսել եմ, որ անմի՛տն է նա:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Բայց մի՞թե նա է այդ—ս
Տասյանա Յո՛ւրենան: Նշանավո՛ր, և բացի դա՝
Ձինովնիկնե՛ր, պաշտոնյանե՛ր,
Բոլո՛րն էլ մըտերիմ նըսն, բարեկամնե՛ր:
Եթե այցելի՛ք նրան՝ գեթ մի՛ անգամ...

Ձ ա ց կ ի յ

Ինչի՞ն համար:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Այնպես: Գըտնում ենք մենք հովանավոր
Հաճախ այնտե՛ղ, ուր չե՛նք տկընկալում:

Ձ ա ց կ ի յ

Այցելում եմ կանանց, բայց ո՛չ գրա համար:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Այնպես հեղահամբո՛ւյր, բարի՛, քնքո՛ւշ է, պա՛րզ.
Սարքում է պարահանդեսնե՛ր... Շքեղագույն...
Եվ ծնունդից մինչև մեծ պատ,
Նաև ամուսնը՝ տոն է իր ամառանոցներում:
Դե, իսկապե՛ս, ինչ լավ կըլիներ, թե Մոսկվայում,
Մեզ մոտ դուք ծառայե՛ր:
Եվ պարզենե՛ր առնեք, և խնդությա՛մբ ապրեք:

Ձ ա ց կ ի յ

Գործի պահին խնդությունից փախչո՛ւմ եմ ես.
Զվարճանալի՛ս՝ զըվարճանում եմ լիսպե՛ս:

Բայց կան անթիվ հրաման մարդիկ, որոնք զիտեն
երկու արհեստը այդ խառնել իբարու հետ
Նրանցից չեմ:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ներե՛ք. այստեղ, ասենք, ես չեմ տեսնում հանցանք:
Անա մոմա մոմի՛չր. նա ծանոթ է ձեզ:

Չ ա ց կ ի յ

Եվ ի՞նչ:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Երեք միներսուների՛ օրոք եղավ զիվանաղե՛տ.
Ապա՛ փոխադրվեց այստե՛ղ...

Չ ա ց կ ի յ

Լա՛վն է, ոչի՛նչ:

Դատարկամի՛տ մի մարդ, անմիտներից անմի՛տ:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ինչպե՛ս է կարելի... Իր ոճն այստեղ գրանում են օրինակելի՛:
Դուք կարդացե՛լ եք:

Չ ա ց կ ի յ

Ո՛չ, ընթերցող չեմ հիմարությունների՛:
Եվ ե՛ս առավել՝ այդ օրի-նա-կե-լի-նե-րի՛:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ո՛չ. պատահել է՛ հաճությամբ եմ կարդացել:
Ես գրող չեմ...

Չ ա ց կ ի յ

Ամեն ինչից է դա հայտնի:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ձե՛մ հանդգնում դասողությունըս արտածե՛լ...

Չ ա ց կ ի յ

Բայց թե ինչո՞ւ այդպես դադանի:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ձըպե՛տք է հանդըգնել մեր՝ աարիքում՝
Մեր սեփական կարծիքն ունենալու:

Չ ա ց կ ի յ

Շնո՞րհ արեք. մի՞թե մանուկ ենք ես և դուք.
Ինչո՞ւ միայն ուրիշները կարծիքն է սուրբ:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ձէ՞ որ՝ պետք է ուրիշներին կախում միշտ ունենալ:

Չ ա ց կ ի յ

Ինչի՞նչ համար:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Մենք դեռ շունենք բարձրը աստիճաններ:

Չ ա ց կ ի յ

(Համարյա բարձրամայն)

Նրման զգացմունքներո՞վ, նրման հոգո՞վ... և սիրել է սրան:
Ո՛չ, Սոֆյա—խարերա, դու ծիծաղել ես ինձ վրա:

Տ Ե Ս Ա Բ Ա Ն 4

Ե Ր Կ Ո

Բոլոր դո՛ները բաց են, բացի Սոֆյայի նշարարների դո՛նից: Հետանկարում երևում են
մի շարք լուսավորված սենյակներ: Մտտաները զնամ-դալիս են: Նրանցից մեկը՝
գլխավորն ասում է.

Է՛յ, Ֆի՛լկա, Ֆո՛մկա, դե՛հ, շտապե՛լ.
Քարտի սեղա՛ն, կա՛վի՛ճ, հա՛ղի՛հ, մո՛մե՛ր:
(Բախում է Սոֆյայի նկարանի դուռը)

Ասեք դուք օրինորդին, շուտ, Լիզա՛վե՛տ.

Նստալյա Դմիտրևնան՝ ամուսնու հետ:

Աստանդակին է մտտե՛նում և մի ուրի՛շ կառեթ:

(Դուռասները դուրս եկ զնում, մնում է միայն Չացկին):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 5

Չ ա ց կ ի յ, Ն ա տ ա լ յ ա Դ մ ի տ ր է ն ա (Երեւոստարդ աիկի՛ն)

Ն ա տ ա լ յ ա Դ մ ի տ ր է ն ա

Չե՛մ սխալվում... Ի՛նքն է, որ կա, դեմքի՛ց...

Ա՛խ, Ալեքսանդր Անդրե՛իշ, մի՞թե դուք:

Չ ա ց կ ի յ

Ջննում եք կասկածով՝ ոտքից մինչև գլու՛ւթ.

Մի՞թե երեք տարին այդքան փոխել է ի՛նձ.

Ն ա տ ա լ յ ա Դ մ ի տ ր է ն ա

Ես ենթադրում էի ձեզ՝ Մասկովայից հեռու՛:

Վաղո՞ւց արդյոք:

Չ ա ց կ ի յ

Հենց նո՛ր:

Ն ա տ ա լ յ ա Դ մ ի տ ր է ն ա

Երկա՞ր ժամանակով:

Չ ա ց կ ի յ

Ինչպե՛ս որ պատահի՛:

Բայց ո՞վ սխալ չըզարմանա, երբ ձեզ նայի.

Առաջվանից լեցո՛ւն և լավացած անշափ.

Ձա՛նկ ու թարմ եք ավելի.

Կրքանկ և վառվռուն այտե՛ր, ծիծանդ-բուրբ ձեր գծերի մեջ լսանդ:

Ն ա ա ա լ յ ա Դ մ ի ա ր հ ն ա

Ամուսնացել եմ ես:

Չ ա ց կ ի յ

Վա՞ղ կասեիք, էլի՞:

Ն ա ա ա լ յ ա Դ մ ի ա ր հ ն ա

Իմ ամուսինը՝ ամուսին է սքանչելի՞:

Ահա՛, ներս կմտնի, ի դեպ:

Ես ձեզ ծանոթացնեմ, կուզե՞ք:

Չ ա ց կ ի յ

Խնդրե՛մ...

Ն ա ա ա լ յ ա Դ մ ի ա ր հ ն ա

Ես նախագես պխեմ,

Որ դուք կըզա նա ձեզ: Տեսեք և սրռեք:

Չ ա ց կ ի յ

Վաստ՞եմ. ամուսի՞նն է ձեր:

Ն ա ա ա լ յ ա Դ մ ի ա ր հ ն ա

Օ ո՛չ. ո՛չ այդ կարգով.

Այլ հենց ինքնին՝ խելքո՞վ, բարքո՞վ:

Պլաստոն Միխայիլը՝ միսկն իմ, իմ անգի՛նս:

Բոլո՞րն են հաստատում՝ ով ճանաչել է նախկինում,

Որ նա, իր քաջությամբ, ըստ տաղանդի՛,

Եթե մընար զորամատում,

Ի՛նարկե, կըվարեր պաշտոնը Մոսկվայի կամենդանոնի:

Տ Ե Ս Ա Բ Ա Ն 6

Չ ա ց կ ի յ, Ն ա ա ա լ յ ա Դ մ ի ա ր հ ն ա, Պլաստոն Միխայիլիչ

Ն ա ա ա լ յ ա Դ մ ի ա ր հ ն ա

Ահա, Պլաստոն Միխայիլիչը:

Չ ա ց կ է յ

Պ ա՛հ... ս զ ա՛հ...

Հի՛ն բարեկամ, հընուց ծանոթ, ահա քեզ բա՛խտ:

Պ լ ա տ ո ն ն Մ է ի խ ա յ լ ո Վ է Ն

Բարե՛, Չ ա՛ց կ է յ, եղբա՛յր:

Չ ա ց կ է յ

Ի՞մ սիրելի՛՜ Պլատոն, լավ է և վառավա՛ր.

Արժա՛ն ևս գովասանազրի. սղահում ևս քեզ կանոնավա՛ր:

Պ լ ա տ ո ն ն Մ է ի խ ա յ լ ո Վ է Ն

Տեսնո՛ւմ ևս, դե՛հ, եղբա՛յր. այսպես սասձ՛
ես՝ Մոսկովայի բնակի՛չ, ամուսնացա՛ծ:

Չ ա ց կ է յ

Մոռացության ավան ճամբարային ազմուկ, բնկեր ու եղբայրն⁵⁶ը:
Հանգիստ և ծո՛ւյլ:

Պ լ ա տ ո ն ն Մ է ի խ ա յ լ ո Վ է Ն

Մ՛չ, Դեռ որոշ ըզբազմունքներ ունե՛մ:

Սերտում եմ ֆլեյտայով Ա - մոլային դուե՛տ...

Չ ա ց կ է յ

Որ դու սերտում էիր դեռ հի՛նդ տարի տաս՛ջ:
Դե՛հ, թա՛նկ է տեսիան ճաշակն ամուսնու մեջ:

Պ լ ա տ ո ն ն Մ է ի խ ա յ լ ո Վ է Ն

Հիշի՛ր դու ինձ, եղբայր, եբբ որ կամուսնանա՛ս.
Չանձբանալուց միշտ միևնո՛ւյնը կըսուլիս:

Չ ա ց կ է յ

Չանձբանալո՛ւց: Ինչպե՛ս: Արդեն նրան տալիս ևս տո՛ւրք:

Ն ա տ ա լ յ ա Դ մ ի տ ր և ն ա

Պլատոն Միխայլովը սիրում է զանազան զբաղմունք,
Որ էլ չըզկան հիմա—հակումն ունի զորաստեղի՝ ձիվարժության,
Զինուսուցման... Երբեմն էլ ձանձրանում է նա առավոտյան:

Զ ա ց կ ի յ

Ո՞վ է ստիպում, ի՞մ բարեկամ, որ դու մընաս պարապ,
Գընդում քեզ էսկազրո՞ն կըտան: Օրե՞ր ես, թե, շտաբսկապիտան:

Ն ա տ ա լ յ ա Դ մ ի տ ր և ն ա

Պլատոն Միխայլովի առողջութունը շատ է անպիտան:

Զ ա ց կ ի յ

Առողջությունն է անպիտան: Արդյոք վաղո՞ւց:

Ն ա տ ա լ յ ա Դ մ ի տ ր և ն ա

Միշտ սյուժետի՞ր, նաև գլխացավո՞ւցք...

Զ ա ց կ ի յ

Ավելի շատ շարժվիր, և ձի՛ հեծիր հաճախակի,
Մեկնիր տաք երկրներ, գյուղե՞ր: Գրա՛խտ է գյուղն ամառային:

Ն ա տ ա լ յ ա Դ մ ի տ ր և ն ա

Պլատոն Միխայլովը Մոսկվան, քաղա՛քն է հավանում:
Ինչո՞ւ իր կյանքը կործանի հետու և խուլ մի ավանում:

Զ ա ց կ ի յ

Մոսկվան, քաղա՛ք... տարօրինակն ես դու,
Անցյալդ ինչո՞ւ ես դու մտահանում:

Պլատոն Միխայլովիչ

Այո՞, եղբայր, այն չե՛մ հիմա:

Ն ա տ ա լ յ ա Գ մ ի ա ր հ ն ա

Ա՛խ, իմ հողա՛նկ...

Անկարելի ստոն է այստեղ՝ հովի՛ն,
Իսկ դու բանկոնդ ես արձակելի, բացվելի ամբողջովի՛ն:

Պ լ ա տ ո ն Մ ի ի ա յ լ ո Վ ի Ն

Հիմա, եզրայր, էլ այն հո չի՛:

Ն ա տ ա լ յ ա Գ մ ի ա ր հ ն ա

Գեթ մե՛կ անգամ տկանջ գիր իմ խոսքին,
Իմ սիրելիս, դե շո՛ւտ, կոճկի՛ր:

Պ լ ա տ ո ն Մ ի ի ա յ լ ո Վ ի Ն

(Պատկեր)

Իսկո՛ւյն:

Ն ա տ ա լ յ ա Գ մ ի ա ր հ ն ա

Այդ դռներից հեռո՛ւ անցիր.

Քո հեռուից փրչում է հովը միջանցիկ:

Պ լ ա տ ո ն Մ ի ի ա յ լ ո Վ ի Ն

Հիմա, եզրայր, այն չե՛մ:

Ն ա տ ա լ յ ա Գ մ ի ա ր հ ն ա

Հրեշտա՛կս, դե, առածո՛ւ սիրուն,
Դունից հեռո՛ւ: Համբերասնքից ինձ մի՛ հանի՛:

Պ լ ա տ ո ն Մ ի ի ա յ լ ո Վ ի Ն

Ա՛խ, տիրուհիս...

2 ա ց կ է յ

Ասաված քո դատաստանն անի՛,
Իբոք, փոխվելի ես դու կարճ ժամկետում:

Անցյալ տարի՞ էր դա, տարեվերջում,
Քեզ գիտեի գընդից:
Լույսը բացվեր, ոտքդ արդեն ասպանդակում,
Արագավազ նժո՛ւյզն էր տակդ վընջում:
Աշնան քամին, գեմի՛ց թե հետևի՛ց, թող հըռընդա՛ր...

Պ Լ ա տ ո ն Մ Ի խ ա յ Լ ո վ Ի Ն
(Հառաչում է)

Է՛խ, Է՛խ, եղբայր, փառավո՛ր կյանք էր դա:

Տ Ե Ս Ա Բ Ա Ն 7

Ն ու լ ի ն ա ն ձ Ի ն ք, Ի շ խ ա ն Տ ու դ ա ու խ ո վ ս կ Ի և Ի շ խ ա ն ու ճ Ի ն Ի ր
վ և ց ա գ ջ Ի կ ն Ե ր ո վ

Ն ա տ ա լ յ ա Դ մ Ի տ ր և ն ա
(Բարակիկ ձայնով)

Ի շ խ ա ն Պ յ ս ար Ի լ յ ի՛նչ, Ի շ խ ա ն ու ճ Ի ն, ա ե՛ր ի մ ա ս տ վ ա ծ:
Ի շ խ ա ն ա գ ո՛ւ ս ար, ա՛խ, Զ Ի գ ի՛, Մ ի մ ի՛:

(Բարձրաձայն համբույրներ. ապա հիտնում են իբարով և միմյանց
զննում են ստից գլուխ):

1-ի ն Ի շ խ ա ն ա գ ու ս ար

Ի՛նչ սքանչելի ֆատոն:

Չ-ր դ Ի շ խ ա ն ա գ ու ս ար

եվ Ի՛նչ ծալքեր:

1-ի ն Ի շ խ ա ն ա գ ու ս ար

Ի՛նչ ծոպերով շրջակարվա՛ծ:

Ն ա տ ա լ յ ա Դ մ Ի տ ր և ն ա

Ո՛չ, թե տեսնեք դուք այուրլուրլուն իմ՝ ատլասո՛վ:

3-րդ իշխանականը
Ինչպիսի շա՛րժի է նվիրել կողեհնս ինձ:

4-րդ իշխանականը
Ախ, հա՛, բերե՛մայի՛ն:

5-րդ իշխանականը
Ախ, սքանչելի՛ր:

6-րդ իշխանականը
Ինչքան համակրելի՛:

Իշխանուհի

Անու: Ո՞վ էր անկյունում. մտանք՝ մեզ ողջունեց:

Նատալյա Դմիտրևնա

Նա Ձայցիին է, եկվո՛ր:

Իշխանուհի

Պաշտոնաթո՞ղ:

Նատալյա Դմիտրևնա

Այո՛, շրջագայում էր նա, վերադարձել է նո՛ր:

Իշխանուհի

Եվ ա՛մուրի՞ է նա:

Նատալյա Դմիտրևնա

Այո՛, նա շի՛ ամուսնացել:

Իշխանուհի

Իշխա՛ն, իշխա՛մն, այստե՛ղ, արա՛գ:

Ի շ խ ա ն

(Գեպի նա է դարձնում լսափողը)

Օ, հը՛մ:

Ի շ խ ա ն ու հ ի

Ձորեքշարթի մեզ մո՛տ խնդրի՛ր, երեկույթի, դե-դե...
Նա-տայյա Գմի՛տրենայի ծանոթին. նըրա՛ն:

Ի շ խ ա ն

Ի՛-ի՛խ

(Գնում է, պսսվում է Ձացկու մոտեքը և հազում):

Ի շ խ ա ն ու հ ի

Ահա՛ քեզ գավակներ.

Նրանք պարանանդես, իսկ հայրն անծանոթին խոնարհվելու գընալ

Պարող տը-ղա-մար-դիկ դարձել են հազ-վա-դե՛ս...
Կա-մեք-յուն-կե՛ր է նա:

Ն ա տ ա լ յ ա Դ մ ի տ ր և ն ա

Ո՛չ: ո՛չ:

Ի շ խ ա ն ու հ ի

Որդի հարո՞ւստ անձի:

Ն ա տ ա լ յ ա Դ մ ի տ ր և ն ա

Օ ո՛չ:

Ի շ խ ա ն ու հ ի

(Բարձրաձայն, ամբողջ ուժով)

Իշ-խա՛ն, իշ-խա՛ն: Դարձի՛ր:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ց

Ն ու լ ն ա ն ձ ի ն ք ե կ ո մ ս ու հ ի ն հ ր Խ Ր յ ու մ ի ն ա ն հ ր ք, տ ա տ ն ու
թ ու ն ի կ ր:

Կ ո մ ս ու հ ի թ ու ր

Ա՛խ, grand'maman, նո՛ւ, ո՞վ է այսպես շո՛ւտ գալիս:
Մե՛նք առաջի՛նն ենք, սե՛ս:

(Անհետևում է կողի սեղյակներից մեկում):

Ի շ խ ա ն ու հ ի

Ահա և անպատվե՛ց նա մեզ.

նա՛ առաջի՛ն, և մեզ զրեց ո՛չ ոքի տեղ:
Չարասի՛րտ, տանը մնաց կո՛ւյս. աստված նրբան դատապարտի՛:

Կ ո մ ս ու հ ի թ ու ր

(Վերադառնալով՝ դեպի Չացկին է ուղղում իր կրկնակի յռնեսր)

Մսյո Չանցկիյ: Մոսկվայումն եք դուք: Ինչպես կայիք՝ նո՛ւյնը կրկին:

Չ ա ց կ ի յ

Ինչ՞աւ պիտի վտփոխվի:

Կ ո մ ս ու լ ՚ ի թ ո ո ը

Վերագարձել եք ամուրի՞:

Չ ա ց կ ի յ

Իսկ ո՞ւմ հետ ամուսնանայի:

Կ ո մ ս ու լ ՚ ի թ ո ո ը

Օտար երկրում և ո՞ւմ:

Օ, շատ շատերն են մեր ջահելներից էլի

Ամուսնանում այնտեղ. ազգակցութիւնն մեզ պարզեում

Մոզայական կրպակների վարպետուհիները:

Չ ա ց կ ի յ

Դժբախտ մարդիկ. պիտի կըրեն, արդո՞ք, նախատինքներ

Մոզիստ կանանց նմանվողներից.

Նրբու համար, որ հանդգնել են նախընտրել

Բնագրերը... պատճեններից:

S B U Ա Ր Ա Ն 9

Նույն անձինք և այլ բազմաթիվ հյուրերի միջի ալլոց՝ Ջագորեցիին:
Տղամարդիկ ներս են մտնում, ոտքերը քստմտակով, ողջունում, անցնում են մի
կողմ՝ գնում են սենյակից սենյակ և այլն: Սոֆյան դուրս է գալիս իր սենյակից:
Բոլորը զիմավորում են նրան:

Կ ո մ ս ու լ ՚ ի թ ո ո ը

E! bonsoir! vous voila jamais trop diligente
Vous nous donnez toujours le plaisir de l'attente.

Չ ա գ ո Ր Ե ց կ ի յ

(Սոֆյային)

Վազվա ներկայացման տոմսակ ունե՞ք:

Ս ո Ֆ Յ ա

Ո՛չ:

Զ ա գ ո ռ ե ց կ ի յ

Քո՞ւշ ավեր հանձնեմ: Ուրիշն իզո՞ւր
 Հանձըն կառներ՝ ձեզ ծառայելի:
 Բայց ո՞ւր ստեք, չե՛մ նեղվել, ո՞ւր...
 Ես՝ զբանայա՛կ... բոլոր տոմսերն են սպառվել:
 Դիրեկտորին իմ մտերիմ,
 Առավոտյան ժամը վեցի՛ց, բայց անտեղի՛...
 Նախօրյակից տոմս չե՛ր հասել և ոչ մեկի՛ն.
 Սրա՞ն, նրա՞ն, իրար ավի ես ամենքի՛ն.
 Եվ վերջապես, ուժով այս մե՛կը խըլեցի
 Իմ մեկ բարեկամի ձեռքից.
 Նա մի ձեռուկ է արնակյաց, արկար.
 Հիմա հանգիստ իր տանը թող անի տիտի՛կ:

Ս ո Ֆ Յ ա

Տոմսի համար ես շա՛տ եմ շնորհակալ:
 Իսկ ջանքերի՛ համար՝ կրկնապատի՛կ:

Ներկայանում եմ ինչ-որ մեկ հյուրեր: Այդ միջոցին Զագրեցիկին
 նեղանում է դեպի զամառոտիկի):

Զ ա գ ո ռ ե ց կ ի յ

Պլատոն Միխա՛յլո՛չ...

Պլատոն Միխայլովիչ

Հեռացի՛ր:

Գրե՛ս՝ կանանց հիմարացրու, ստե՛ր խոսի՛ր,
 Մի այնպիսի՛ ճշմարտություն կպատմեի ես քո մասին,
 Որ վա՛տ է ամենա՛յն սըտից: Ահա՛, եղբայր (Զոցկուն),
 Ծանոթացի՛ր:
 Նման մարդկանց ինչպե՛ս են անվանում մարդավարի,
 Քնքո՞ւշ ձեռով. — մի մարդ է սա բարձրաշխարհիկ,

Հայտնի խարդախ և խաբերա սաստիկ:
Անտոն Անտոնիչ, Ջադոբեցիկէյ:
Գու սըրանից զգո՛ւյշ եղիք, տանոյ բերուղ է շատ հըմո՛ւտ,
Քարտ չխաղա՛ս իր հետ, կվաճառի՛, անշուշտ:

Ջ ա գ ո բ ե ց կ ի յ

Տարօրինակ մի մա՛րդ է և փնթփնթա՛ն, բայց ո՛չ քինոտ:

Ջ ա ց կ ի յ

Ծիծաղելի՛ կըլնի՛ և թե վերավորվե՛ք, էրո՛ք:
Պատվասիրությունի՛ց բացի, սիրտանքնե՛ր կան շատ,
Այստեղ կհայհոյեն, այնտեղ կըլնեն երախտապարտ:

Պ լ ա տ ո ն Մ ի խ ա յ լ ո վ ի չ

Օ ո՛չ, եղբայր, մեզ մոտ ամեն տեղ հայհոյո՛ւմ,
Բայց և ամենուրեք լա՛վ են հյուրընկալո՛ւմ:

Ջազոբեցիկին խառնվում է բազմուրյանը):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 10

Ն ու լ ն ա ն ձ ի ն ք և Խ լ լ ո ս ս ո վ ա ն

Խ լ յ ո ս ս ո վ ա

Հե՛շտ է, վաթսուհինգ տարիքում
Քա ըչ դալ քեզ մոտ... ասնջա՛նք է սա, եղբո՛րս աղջիկ...
Ամբողջ մի ժամ Պոկրո՛վսկայից կառքով եկա, ուժս է լքո՛ւմ,
Ասածու պատի՛ժ է սա, գիշեր հո չի՛:
Ես, ձանձրույթից, հետքս բերի
Պափշիկուհո՛ւս և շնիկի՛ս:
Գու կարգազրի՛ր, որ կերակրե՛ն վերջում, հոգի՛ս:
Բաժի՛ն հանեն ձեր ընթրիքից:
Իշխանուհի, բարև. (հասում է) դե՛հ, Սո՛ֆյուշկա, անգի՛ն,
Տես ի՛նչ խափշիկուհի ծառա ունեմ կարգի՛ն:
Գանդուր մազո՛վ, ուսերը կո՛ր:

Շտա բարկացկո՞ւն է: Կատվայի՛ն հնարներով:
Այնպես էլ սե՛, այնպես սարսափելի՛ է, ո՛նց...
Ա՛յ, թե աստված ստեղծել է ցե՛ղ:
Քա՛ղջը իսկական, գնաց աղջիկանոց...
Կանչե՞նք:

Ս ո Ֆ յ ա

Ո՛չ, մի ուրի՛շ անգամ դուցե:

Խ լ յ ո ս տ ո վ ա

Պատկերացրո՞ւ նրանց որպես գազանների՛ են ցուցադրում...
Լսել եմ ես, այնան՛դ... քաղա՛ք կա թուրքական, ինչ-որ...

Իսկ դու գիտե՞ս՝ ո՞վ է ինձ մասուցում:

Ձագորեցիկին՝ Անտո՛նովիչ Անտոն...

(Ձագորեցիկին առաջ է՛րվալիս՝ ներկայանալով)

Օ՛յ, ստախո՞ս է, թղթամո՞լ է, գո՛ղ:

(Ձագորեցիկին անհեսանում է)

Կրփակելի ես նրա դեմ դռները՝ կողպեքո՞վ,

Բայց վարպե՛տ է ծառայելում: Իմ քույր Պրակնովկայի՛ն ե ի՛նձ

Նա տոնավաճառի՛ց

Նրկու խափշի՛կ է հայթայթել:

Ասաց՝ գնե՛լ է. երևի թղթախաղում է խաղախել:

Իսկ ինձ՝ նրվե՛ր. երկար կյանք տա նրան աստված:

Ձ ա ց կ ի յ

(Լևոնոսով՝ Պլասոն Միխայլովիչին)

Հեշտ չի՛ պլրծնի մարդ այդ տեսակ գովեստներինց:

Ձրդիմացավ, փախավ և ինքը՝ Ձագորեցիկին իսկ:

Խ լ յ ո ս տ ո վ ա

Ո՞վ է կատակասերն այդ: Ո՞ր դասից:

Ս ո Ֆ յ ա

Դա Ձա՛ցիկին է:

Խ Լ Ե Ո Ս Մ Ո Վ Պ

Հետո՞. Իսկ ի՞նչ գտավ ծիծաղելի:
Ի՞նչ է խնդում. էլ ի՞նչ ծիծաղ այստեղ:
Ծերուկը ծաղրելն է մեղք:
Հիշում եմ, երբ փոքրիկ էիր, հաճախ պարում էիր իր հետ:
Քաշել եմ իր ականջներդ, միայն թե՛ քիչ:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 11

Ն ու լ ն ա ն ձ ի ն ք և Ֆ ա մ ու ս ո վ

Ֆ ա մ ու ս ո վ

(Ամպրոպաձայն)

Մենք ըսպասում ենք իշխանին՝ Պյոտր Իլյիչ:
Իսկ իշխանը՝ արդեն այստե՛ղ: Նա էլ տարվե՛լ էի պատկերասենյակում:
Բայց ո՞ւր է Սկալոզուբը, Սերգեյ Սերգե՛իչն... Ո՞ւր:
Կարծես չկա: Աչքի ընկնող մի մարդ է նա:
Սերգեյ Սերգե՛իչ Սկալոզո՛ւբ:

Խ Լ Ե Ո Ս Մ Ո Վ Պ

Ա՛խ, ա՛եր իմ, խըլացրեց՝ ամեն տեսակ փողից էլ թ՛նկնդ:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 12

Ն ու լ ն ա ն ձ ի ն ք և Ս կ ա լ ո զ ու բ , հ ե տ ո Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Սերգեյ Սերգե՛իչ, այդ ինչո՞ւ եք ուշանում.
Իսկ մենք սպասում ենք ձեզ, սպասում, սպասում:

(Մտնում է Խլոսովային)

Ծանոթացե՛ք զուք՝ իմ հարսին,
Որին, վաղո՛ւց արդեն ասված է ձեր մասին:

Խ Լ Ե Մ Ո Ս Ո Վ Պ

(Նսսած)

Առաջ եղե՞լ եք դուք այստեղ... գընդում... այն որ...
Գրենագրերյա՞ն:

Ս Կ Ա Լ Ո Ղ Ո Լ Ք

(Բամբ ձայնով)

Դուք «նորին բարձրությա՞ն», ասել եք ցանկանում,
Նովո-գեմլյա՞նսկիի, մուշկետերյա՞ն:

Խ Լ Ե Մ Ո Ս Ո Վ Պ

Վարպետությունն չունեմ՝ ձեր գնդերը տարբերելու:

Ս Կ Ա Լ Ո Ղ Ո Լ Ք

Բայց կան համազգեստի տարբերանշաններ ջոկո՞ղ.
Մուսկիթներին եզրակարեր, ուսադիրներ, կոճակի օ՞ղ:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Գնա՞նք, եղբայր, ես ձեզ մի լավ ծիծաղեցնե՞մ:
Զըվարձալի մի վիսա ունենե՞ք: Մեզ հետ, իշխան, խընդրե՞մ:
(Սկալոգուրին և իսխանին ցանում է իր հետ):

Խ Լ Ե Մ Ո Ս Ո Վ Պ

Մհ... ճի՛շտ և ճի՛շտ ազատվեցի ես օղակի՛ց.
Ձե՞ որ քո հայրիկի խելքը պակաս է քիչ.
Ի՞նչ է կըպել երե՞ք սաժենանոց այդ կարիճի՛ց.
Ծանոթացրեց՝ առանց հարցնելու, թե հաճելի՞ է ինձ:

Մ ու չ ա լ ի ն

(Մասնում է ֆուրք)

Ես ձեզ համար ընկե՛ր գըտա թըղթախաղի՛
Ֆոմա Ֆոմի՛չը, մուսյո կո՛կը, ես:

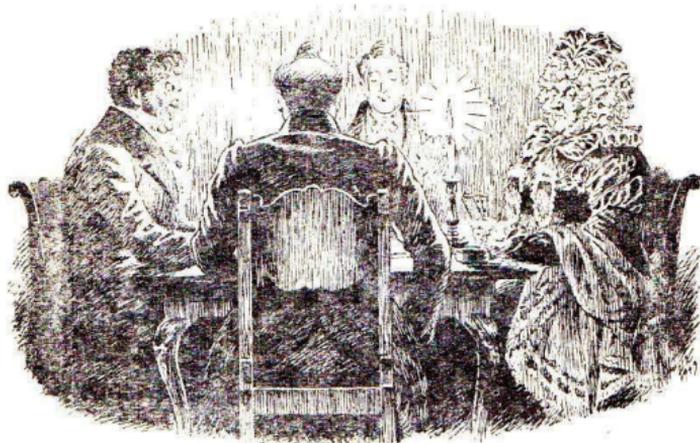

Պ Լ Ե Ս Ս Ո Վ Ս

Շնորհակա՛լ եմ, սիրելիս (վեր է կենում):

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Շընի՛կը ձեր, հիանալի՛ շընիկ, մի մատնոցից մեծ չի՛ լինի.
Ես շարունակ շոյո՛ւմ էի: Մորթուկն ասես մեամբս լինի:

Պ Լ Ե Ս Ս Ո Վ Ս

Շատ շնորհակա՛լ եմ ես, հոգի՛ս:

(Գնում է. նրա հետևից Մոլչալիներ և սուրբ շասեր):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 13

Չ ա ց կ ի յ, Ս ո ֆ յ ա և մի քանի կողմնակի՛ններ, որ շարունակում են ցրվել, բեմից
չորսս գալ

Չ ա ց կ ի յ

Ամսյալ ցըրվե՛ց:

Ս ո Ֆ յ ա

Ձի՞ լինի՛ չչարունակեք:

Չ ա ց կ ի յ

Ձեզ ի՞նչը վախեցրեց:

**Քանի որ մեղմացրեց նա ձեր հյուրին ցասկոս՝
ես ցանկացա գովարանել:**

Ս ո Ֆ յ ա

Եվ, իհարկե, կովարտեիք մի շար խոսքո՛վ:

Չ ա ց կ ի յ

Ասե՛մ ես ձեզ. մըտքովս անցավ՝ ասա՛, թե ինչ.

Միշտ էլ լինում են պառավները բարկացկո՛տ:

Վաս չէ՛ր լինի, թե նրանց մոտ

Հայանի մի սպասավոր լիներ, որպես շանթարգելի՛չ,

Մոլչակինը—ուրիշ էլ ո՞վ այսպես ամեն ինչ կըհարթեր.

Այստեղ շա՛նն էր շոյել արդեն:

Այստեղ քա՛րտը ժամանակին ներս խոթեց նա.

Ո՛չ. Ձազորե՛ցկին նըրա մեջ չի՛ մահանա:

Հենց նոր՝ նըրա շնորհքները՛ց էինք ճառում:

Բայց շատը մոռացանք: Ձէ՛. ճի՛շտ: (Գնում է):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 14

Ս ո Ֆ ի ա, հետո Գ. Ն.

Ս ո Ֆ յ ա

(Ինքն իրեն)

Ա՛խ, ինձ այս մարդը մի՛շտ

Սարսափելի սրտնեղություն է պատճառում:

Միբու՞մ է ստորացնել, խածել. գոռոզ է, նախանձոտ է, չար:

Պ. Ն.

(Մտնում է)

Մտորմունքի մե՞ջ էիք դուք:

Ս ո Ֆ յ ա

Զա՛ցկու մասին:

Պ. Ն.

Վերագարծից հետո նրան ինչպե՞ս գրտաք:

Ս ո Ֆ յ ա

Իր խելքն է թոցրել:

Պ. Ն.

Մի՞թե խելագարվել է նա:

Ս ո Ֆ յ ա

Զէ՛ թե ամբողջովին...

Պ. Ն.

Բայց նշանները կա՞ն:

Ս ո Ֆ յ ա

(Նայում է նրան շեշտակի)

Թվում է թե:

Պ. Ն.

Հրնարավո՞ր է դա. երիտասարդ այդքան:

Ս ո Ֆ յ ա

Ինչպե՞ս վարվել:

(Մի կողմ)

Սա հավատաց որոշակի:

Ա՛խ, Չա՛ցկի՛յ, շատերին սիրում եք հագցնել ըզգեստ խեղկատակի:

Չեղ հաճելի՞ կըլ՛ներ՝ անձա՛մբ հագնել:

(Գնում է):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 15

Պ. Ն. հետո՝ Պ. Դ.

Պ. Ն.

Սեղադարված է նա... կարծում է... ա՛յ քեզ բա՛ն...

Ինչի՞ց եզրակացրեց...ի գուր հո չի՞...հետևաբար...(դիմելով Պ. Օ.-ին)

Լսե՞լ ես:

Պ. Դ.

Ի՞նչ:

Պ. Ն.

Չա՛ցկու մասին:

108

Պ. Գ.

Իսկ ի՞նչ է պատահել:

Պ. Ն.

Խելագարվել է նա:

Պ. Գ.

Դատարկ բանե՞ր:

Պ. Ն.

Ես չե՛... Ուրիշներն են ասում:

Պ. Գ.

Իսկ դո՞ւ—ուրախությամբ ես տարածում:

Պ. Ն.

Գընամ՝ տեղեկանամ. մեկնումեկը գիտի, գուցե:

(Գնում է):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 16

Պ. Գ. հետո Ջ ա գ ո բ ե ց կ ի ն

Պ. Գ.

Շաղակըստին, դե եկ, և հավատա:
Հիմարությունն լսեց՝ իսկույն կտարածի,
Լըսե՞լ ես դու՝ Չնցկու վերաբերյալ:

Ջ ա գ ո բ ե ց կ ի յ

Ну? да?

Պ. Գ.

Խելագարվել է նա:

Ձ ա գ ո ռ ե ց կ ի յ

Գիտե՛մ, հիշո՛ւմ եմ, լըսեցի՛:
Ինչպե՛ս կարող եմ չիմանալ. դեպքն արտակնորգ է, կցնցի՛:
Թաք էր կացրել խելագարին իր խարերա քեռին.
Տեղն իմացան, և զըժանոց դըրին, շղթայեցին:

Պ. Գ.

Բայց նա հենց նոր այս սենյակումն էր. ինձ ների՛ր...

Ձ ա գ ո ռ ե ց կ ի յ

Նըշանակում է՝ շղթայից արձակեցին:

Պ. Գ.

Է՛հ, բարեկամ, քեզ հետ լինեմ՝ լրագրերի կարիք չունեմ:
Գնամ՝ թևերս կըփռեմ
Ու բոլորին հարցուփորձե՛մ: Բայց դա գաղանի՛ք է. լուռ:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 17

Ձ ա գ ո ռ ե ց կ ի յ, հետո կ ո մ ս ու ռ ի թ ո ռ

Ձ ա գ ո ռ ե ց կ ի յ

Ո՞րն է այստեղ Չանգլին—հայտնի մի ազգանուն:
Մի ինչ որ Չա՛ցկու հետ ծանոթ էի ժամանակին.
Լսե՛լ եք իր մասին:

Կ ո մ ս ու Ն ի Թ ո ո ը

Սյդ ո՞ւմ:

Ձ ա գ ո ը ե ց կ ի յ

Նո՛ւ, Ձա՛ցկու, որ այստեղ էր նոր, ջախ սենյակո՞ւմ:

Կ ո մ ս ու Ն ի Թ ո ո ը

Գիտեմ, խոսո՞ւմ էի իր հետ:

Ձ ա գ ո ը ե ց կ ի յ

Ուրեմն, ձեզ շնորհավորե՛մ.

Նա խելագա՛ր է...

Կ ո մ ս ու Ն ի Թ ո ո ը

Ի՞նչ:

Ձ ա գ ո ը ե ց կ ի յ

Խեղճն է հատել:

Կ ո մ ս ու Ն ի Թ ո ո ը

Պատկերացրեք, ես ի՛նքս եմ նրկատել:
Թեկուղ գլրա՛յ կըգամ՝ ձեր խոսքըն իմ ասածին բռնեց:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 18

Ն ու լ ի ն ա ն ձ ի ն ք ե կ ո մ ս ու լ ի տ ա տ ք

Կ ո մ ս ու լ ի Թ ո ու ք

Ah! grand'maman, է՛նչ հրաշալի՛ք, է՛նչ նորութ՛յսն է մեծ:՝
 Լուրն՝ այստեղի՛ գծրախոտութ՛յան, չըլսեցի՞ք:
 Լսե՛ք. այ հրապուրի՛չ է, դուրեկան:՝

Կ ո մ ս ու լ ի տ ա տ ք

Հոգի՛ս, տկանջներս բըռնը-վե-ցի՛ն:
 Մի բա՛րձր սաս... ովքե՞ր եկան...

Կ ո մ ս ու լ ի Թ ո ու ք

Ձուներ՛մ ես ժամանակ:

(Ցույց է ցալիս Ձագրեցկուն)

Il vous dira toute l'histoire¹...

Գնամ, մի հարցնեմ:

(Գնում է):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 19

Ձ ա գ ո ռ ե ց կ ի լ, կ ո մ ս ու լ ի տ ա տ ք

Կ ո մ ս ու լ ի տ ա տ ք

Ի՞նչ, ի՞նչ, չըլնի՞ս խրդե՛լս է պատահել:

Ձ ա գ ո ռ ե ց կ ի լ

Ո՛չ, Ձա՛ցկին է իրարանցում սարքել:

Կ ո մ ս ու լ ի տ ա տ ք

Ինչպե՞ս, Ձա՞ցկուն, այդ ո՞վ է բանտարկել:

¹ Նա ձեզ ամբողջ պատմութ՛յունը կպատմի:

Զ ա գ ո ը Լ Ե Գ Լ Ի Դ

Սարո՛ւմ՝ գլխից վերավորվե՛ց, խելազարվեց վերքից:

Կ ո մ ս ու Լ Ն ի տ ա ա ը

Ի՞նչ, ֆարմատոնների ակո՛ւմբ: Նա պատուրմա՞ն է պիղծ:

Զ ա գ ո ը Լ Ե Գ Լ Ի Դ

եկեք, սրան բան հասկացրեք:

(Գնում է):

Կ ո մ ս ու Լ Ն ի տ ա ա ը

Անտոն Անտո՛նիչ:

Նա էլ պախա՛վ, բոլորն էլ խուչափով, շաա՛պ:

Կ ո մ ս ու լ Տ ի տ ա տ ը և Ի շ խ ա ն Տ ու դ ա ու խ ո ղ ս կ ի

Կ ո մ ս ու լ Տ ի տ ա տ ը

Ի շ խ ա ն, Ի շ խ ա ն: Ի շ խ ա ն ն էլ Խ ա ՚ խ ա ս ի վ շ ը ն չ ու մ ՚

Պ աղ ա խ ա ն ն գ ե ս ն ե ր է վ ա գ ու մ է:

Ի շ խ ա ն, դ ու ք լ ը շ Կ Գ ի ք:

Ի շ խ ա ն

Ա՛—Տ ը՛ մ է:

Կ ո մ ս ու լ Տ ի տ ա տ ը

Ո շ ի ՚ ն չ էլ չ է լ ՚ լ ը շ ու մ է:

Ո շ ա ի կ ա ն ա ս կ ե տ ի ն, Թ ե կ ու ղ, տ ե շ ա ք, ա յ շ տ ե ղ ն ա կ ա ՚ ը:

Ի շ խ ա ն

Է՛—Տ ը՛ մ է:

Կ ո մ ս ու լ Տ ի տ ա տ ը

Չ ա ՚ ց կ ու ն, Ի շ խ ա ն, ո՛վ տ ա ը ա վ բ ա ն ու:

Ի շխան

Ի—հը՛մ:

Կոմսուհի տատը

Զինվո՛ր քըշել: Վարդակն ու սրայուսակը ձեռքը տալ:
Հանա՛ք է, հա՛ն: Հավանն է ուրացել:

Ի շխան

Ո՛հ—հը՛մ:

Կոմսուհի տատը

Հա՛... Թուրքացել է
Վոլթերակա՛ն է անիծյալ:
Ի՞նչ, հը՞. գու խո՞ւլ ես, հա՛յրըս. օգտվիր լըսսփողից.
Օ՛հ, իլությունն արատ է մեծ:

ՏԵՍԱԲԱՆ 21

Նույն անձինք, Խլլոստոզան, Սոֆլան, Մուշալինը, Պլատոն
Միխայլիչը, Նատալյա Դմիտրևնան, Կոմսուհի Թոռը,
Իշխանուհին իր աղջիկներով, Զագորեցիկին, հետո Ֆամուսովը
և ուրիշ շատերը:

Խլլոստոզա

Խելքը՞ ցընդե՛ց. խընդրե՛մ՝ խոնարհաբա՛ր:
Ի՞նչ էլ արագ, ինչպե՞ս պատահաբա՛ր:
Դու, Սոֆյա, լսեցի՞ր:

Պլատոն Միխայլիչ

Իսկ առաջինն ովքե՞ր տարածեցին:

Նատալյա Դմիտրևնա

Ա՛խ, բոլո՛րը, իմ սիրելիս:

Պ Լ ա տ ո ն Մ Ի խ ա յ Լ ո վ Ի Ն

Երբ որ բոլորն են վկայում՝ կըհավատաս ահամայրից:
Բայց կասկածում եմ ես:

Ֆ մ մ ու ս ո վ

Այդ ո՞ւմ, Ձայգու մասին հո չի՞:
Էլ ի՞նչ կասկած: Ե՛ս, առաջինը ե՛ս այդ պարզեցի:
Վարդ՛ւյ եմ գարմանում՝ ինչո՞ւ նըբտն չե՛ն շրղթայում:
Փորձիք իշխանության մասին՝ տես թե ինչե՛ր է հնարում:
Թե ողջունես խոնարհարար, թեքվես դու երկուսակ՝
Թեկուզ մխապետի՛ առաջ,
Քեզ կանվանի անա՛րզ:

Խ Լ յ ո ս տ ո վ ա

Եվ այնքան էլ ձիծաղասե՛ր:
Ես ասացի մի ի՛նչ-որ բան՝ նա ձիծաղեց:

Մ ո լ չ ա Լ Ի ն

Իսկ ինձ ուզում էր համոզել,
Որ Մոսկվայի Արխիվներում չծառայե՛մ:

Կ ո մ ս ու հ ի թ ո ս ւ

Իսկ ինձ՝ «մոզիստիկա» կոչումովը մեծարեց:

Ն ա տ ա Լ յ ա Դ մ Ի տ ր Է ն ա

Իմ ամուսնուն խորհուրդ տվեց ասլրել գյուղում:

Ջ ա դ ո ր Ե ց Կ Ի յ

Մի կատարյալ խելացնո՞ր:

Կ ո մ ս ու հ ի թ ո ս ւ

Հենց աչքերիցը նկատվեց:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Այեքսե՛հնա Ա՛ննայիւն, իր մո՛րն է նրմանվումս
Այդ հանգուցյալը ո՛ւթն անգամ խելագարվեց:

Ու յ ո ս տ ո վ ա

Լինում են աշխարհում դարմանալի շատ արկածներ:
Բայց թե՛ այդ հասակո՛ւմ իր խելքը թոցնե՛ր՝
Գուցե խմե՛լ է՝ ո՛չ ըստ տարիքի:

Ի շ խ ա ն ու չ ի

Օ ճի՛շտ է, ճի՛շտ:

Կ ո մ ս ու լ ՚ ի թ ու ը

Ձրպե՛տք է կասկածել:

Ու յ ո ս տ ո վ ա

Բաժակներով էր նա... շամպայնի դատարկում:

Ն ա տ ա լ յ ա Գ մ ի ա ը հ ն ա

Եվ շշերո՛վ ամենամեծագո՛ւյն:

Ջ ա զ ո ը ց կ ի յ

(Եւանդագիւն)

Ոչ—ս: Տակաւներո՛վ՝ քառասուն դո՛ւլ:

Ֆ ա մ ու ս ո վ

Հապա՛. դժբախտութիւնն է մեծ,
Թե արդամարդը իր շափից ավե՛լ խմեց,
Ուսումը—այ ժանտախտ: Ուսումնականութիւննը—այ պատճառ:
Որ ներկայումս ավելի՛, քան թե՛ երբեկիցե,
Ծընվում են խենթ մարդիկ, կարծիքներ ու դործե՛ր:

Խ Լ Ե Ն Ա Ս Ո Վ Ա

Եվ իսկապես՝ մարդ կըցնդվի
Պանսիոններէց, դպրոցներէց, լիցեյներէց և այն,
Հա՛, փոխադարձ ուսումի՛ց Լանկաստրային:

Ի Չ Խ Ա Ն Ո Ն Ի

Ո՛չ: Կա մի ինստիտուտ Պետերբուրգում՝
Ման-կա-վար-ժյա՛ն, կարծեմ թե այդպէս է կոչվում:
Պրոֆեսորներն այնտեղ մարդվում են աղանդով,
Հավատուրացութեամբ: Իմ ազգակիցը սովորում էր նրբանց մտա:
Եվ դուրս եկավ. ուզում ես՝ ղեղատուն գցի՛ր,
Հազիվ դառնա ենթավարպետ ղեղագործի.
Փախչում է կանանցի՛ց և նույնիսկ ինձանի՛ց.
Զի ճանաչում և ո՛չ մի աստիճանն նա քիմիկոս է, բուսաբան,
Ֆյոդր իշխանը՝ իմ քրոջ տղա՛ն:

Ս Կ Ա Լ Ո Ղ Ո Ւ Բ

Ուրախացնե՛մ ես ձեզ. համբավ կա ընդհանուր.
Նախադրժժվա՛ծ է. — ամենո՛ւր՝
Լիցե՛յ, գիմնա՛զիա, դպրոցնե՛ր,
Պետք է սովորեցնեն ըստ մե՛ր.
Մե՛կ, երկո՛ւ. մե՛կ... մե՛կ, երկո՛ւ, մե՛կ...
Իսկ զրբերը՝ պիտի պահվեն մեծ ղեպքերին ի դեպ:

Ֆ Ա Մ Ո Ն Ա Ս Ո Վ

Սերգեյ Սերգե՛լիչ, ո՛չ. եթե շարիքն ուզում ենք խաթարել,
Պետք է առնել ըստ իս՝ բոլոր գրքերն այրե՛լ:

Զ Ա Պ Ր Ե Գ Կ Ի Ե

(Հեզուքյամբ)

Ո՛չ: Գի՛րք կա, գի՛րք էլ կա: Եթե, մեր մեջն ասած,
Ինձ կարգեին գրաքննի՛չ՝
Ամենից խիստ կըսեղմեի առակներին.
Ծա՛ղր են նրանք՝ առյուծներին՝, արծիվներին:

Ինչ էլ ասեք՝ դեռ նրանց պետք էր մեծարել.
Ճիշտ է, անասունն են նրանք. բայց և այնպես՝ ցարեք:

Խ Լ Ե Մ Ս Ս Ս Ս Վ Ս

է՛հ, իմ հայրեր,
Մարդու գլխից երբ խելքն է վերացել
Մեկ է արդեն՝ գինուց կրկնի, թե գրքերից:
Իսկ Չա՛ցկի՛ն՝ խղճալի՛ է թվում ինձ:
Այնպե՛ս քրիստոնեաբա՛ր: Եվ պետք է ցավակցե՛լ:
Նա սրամիտ մարդ էր. ձորտեր ուներ երեք հարյո՛ւր:

Ֆ ա մ ու ս ո ս Վ

Ո՛չ, չո՛րս:

Խ Լ Ե Մ Ս Ս Ս Ս Վ Ս

Պարո՛ն, երե՛ք

Ֆ ա մ ու ս ո ս Վ

Ո՛չ, չո՛րս հարյուր:

Խ Լ Ե Մ Ս Ս Ս Ս Վ Ս

Երբե՛ք:

Ֆ ա մ ու ս ո ս Վ

Իմ օրագրո՛ւմ:

Խ Լ Ե Մ Ս Ս Ս Ս Վ Ս

Կեղծո՛ւմ է օրագիրը ձեր:

Ֆ ա մ ու ս ո ս Վ

Հենց չո՛րս: Հա՛յ թե վիճել գիտեք հնչեղ:

Խ Լ Ե Մ Ս Ս Ս Ս Վ Ս

Երե՛ք: Խլոսատովան ուրիշի՛ կալվածքը չիմանա՛:

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Ոչ, չո՛րս, խնդրում եմ՝ հասկանա՛լ:

Խ լ յ ո ս ս ո ս վ ա

Ոչ-ո՛չ, երե ք, երե՛ք:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 22

Բ ու ո ր ն ու լ ն ա ն ծ ի ն ք և Չ ա ց կ ի լ

Ն ա տ ա լ յ ա Դ մ ի տ ր և ն ա

Ահա և նա՛:

Կ ո մ ս ու լ Ն ի Թ ո ս ք

Սո՛ւս:

Բ ու ո ր ք

Սո՛ւս:

(Չացկուց ընկերկում են դեպի հանդիպակաց կողմը):

Խ լ յ ո ս ս ո ս վ ա

Դե՛, աչքերը արյուն լցված՝

Որ ըսկըսի կովե՛լ, պահանջելու է մենամա՛րտ:

Ֆ ա մ ու ս ո ս վ

Դո՛ւ ողորմյա մեղավորիս, օ, տեր աստված (վախով|սեխով)

Իմ սիրելի՛ս, դու քեզ այստեղ ըզգում ես վա՛տ:

Քընե՛լ է պեսք՝ ճանապարհից հետո:

Մի գարկերակըդ տուր: Ո՛չ, անառնղջ ես դու:

Չ ա ց կ ի յ

Այո՛, էլ ո՛ւյժ չըկա: Ունեմ միլիոն մորմոքումներ,

Կրժքումըս՝ ճնշումի՛ց մտերմական,

Ոտքերսու՛մըս շըրըխկոցից, ականջներսու՛մըս՝ ճիշերից,
Եվ մանավանդ զըրխո՛ւմս՝ ամենայն գասարկու՛թյուններից:
(Մոսենու՛մ է Սոֆյայի՛ն)

Այստեղ ճնշված է իմ հոգին՝ վըշտով մի տհավոր:
Եվ բազմության մեջ կորցրել եմ ինքս ինձ:
Ո՛չ, Մոսկվայից դժգո՛հ եմ ետ:

Ս ի յ ս ս տ օ Վ տ

Տեսա՞ր. Մոսկվան է հանցավոր:

Ֆ ս մ ս լ ս ս օ Վ

Հեռու կանգնիր:

(Նեան է անում Սոֆյայի՛ն)

Հը՛մ, Սո՛ֆյա:—Ձի նայում:

Ս ս ֆ յ ա (Չայկուն)

Ասեք, ի՞նչն է ձեզ դայրացնում:

Չ ա ց կ ի յ

Չընչին մի հանդիպում այն սենյակսու՛մ:

Ֆրանսիացի՛ կը՝ Բորդոյից, կուրծքը հոգնեցնելով՝
Իր շո՛ւրջն էր հավաքել ինչ-որ հանրածոդով.

Պատմում էր նա՛ ինչպես վախով, արտասուքով

Պատարաստվում էր գալու Ռուսիան մեր բարբարոս:

Իսկ երբ եկել է, ընդունվել է գըզվանքսով, շուքսով,

Բայց չի գըտել մեզ մոտ

Ո՛չ ուսուսկան մի դեմք, ո՛չ ուսուսկան մի խոսք:

Կարծես, կըկին իր տանն է հայրենի,

Իր գավառում, միջև իր հարադատներին:

Այստեղ, ամեն մի երեկո, էլ ի՞նչ է հարկավոր.

Չգու՛մ է նա իրեն, որպես փոքրիկ մի թագավոր:

Նույն զըրույցները կանանց հետ, նույն ըզգեսաներն են հավանում:

Ուրախ է նա, բայց թե՛ մենք չենք ուրախանում,

Լըռեց: Այստեղ ամեն կողմից

Ախ ու վախե՛ր. հառա՛չ, թախի՛ծ.

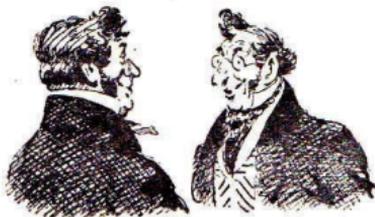
«Ա՛խ, Ֆրանսիա, չըկա՛ ավելի լավ երկիր, քան դո՛ւ»

Արտեցիւն իշխանադուսար քույրիկներ երկու,
 Կրրկնելով դասը, սր սերտել են զեռ մանկուց:
 Ո՞ւր փախչի մարդ՝ իշխանադասերէրէց:
 Իսկ ես, խոնարհ, մի կողմ կանգնած, բայց բարձրածայր
     Յանկություններ էի վեր տաքում,
     Որ վերացնի ասոված՝
 Երմանկելու ըստրկական, դատարկ և կույր
     Ոգին այդ անմաքուր,
     Որ կա՛յծ նեախ մեկնումեկի հոգո՛ւմ,
     Ով էր խոսքով, օրինակով, որպէս սանձով՝ ամուր,
 Մեզ պետք է հետ պահի, ուշքի բերի՝
 Օտարասիրության այդ փախումից ողորմելի:
     Թոյ հոշակին ինձ հընամուլ,
     Բայց ինձ համար Հյուսիսն է շատ ավելի խորթ՝
     Այն օրվանից, ինչ նա դարձրել է նոր
     Բարքերը մեր և մեր լեզուն,
     Հընությունները սուրբ,
     Եվ մեր հագուստը փռասովոր՝
     Փոխարինել խեղկատակի հանդերձանքով:
 Հետևը՝ պոչ, առջևը՝ կարվածք մի այլակերպ,
 Գիտակցությանը հակառակ և բնությանն ընդդեմ,
 Շարժումը կաշկանդող, դարձնող տգեղադեմ:
 Կըզակները կնդած, ծե՛ր ու ծիծաղազվարճ,
 Ինչպէս հագուստն ու մազն, այնպէս խելքներն էլ կարճ...
 Ա՛խ, թե ծնվել ենք մենք՝ ընդօրինակելու,
 Գեթ չի նացիներէ՛ց փո՛խ առնելինք
 Իմաստությունն իրենց՝ օտարներին չիմանալու:
 Իշխանությունն օտա՛ր մողաների հ՞րբ պիտի թոթափենք,
     Որ ժողովուրդը մեր, խելոք և առանցի,
     Զընամարի՛ մեզ,— ըստ լեզվի՛ թեկուզ,— գերմանացի՛:
     «Եվրոպականն ազգայինին համադասե՛լ»
     Տարօրինակ է դա.
 Ինչպե՛ս կըթարգմանվեն, ասե՛նք:
     Մաղա՛մ կամ մաղամագե՛լ,
 «Օրին՞րդ արդյոք». փնթփնթաց մեկը քըթի տակէ
     Պատկերացրեք՝ այստեղ և՛ աջ, և՛ ձախ
     Փռթկաց իմ հասցեին ծիծաղ.
 «Օրին՞րդ, հա-հա՛, հա-հա՛, հիանալի՛ է դա.

Օրին՝ ըզ, հա-հա՛, հա-հա՛, սարսափելի՛ր է գառ:՝
 Բարկանալով և կյանքս անիծելով՝
 Ուզում էի պատասխանեմ որոտագին,
 Բայց ինձ բոլորեքյան... մե՛նակ թողին:
 Ահա՛ ինձ պատահած մի գեպք, որ սովորույթ է հին:
 Պետերբուրգում և Մոսկվայում—Ռուսաստանումն անձիւր
 Բա՛խտ ունի Բորգոյից եկած ֆրանսիացի՛ն:
 Եվ հե՛նց որ նա ըրան բացի՛
 Իշխանազուսար ամեն նրան կրկարեկցի:
 Թե՛ Մոսկվայում և թե՛ Պետերբուրգում
 Ով զեմ է այդ եկվոր անձանց.
 Եվ սեթեթի, ճոռոմ խոսքին,
 Եվ ում գլխում, գծբախտաբար,
 Դեռ գտնվի առո՛ղջ մի գազափար,
 Որ նա համարձակվի հրապարակով ասել՝
 Մեկ էլ տեսար...

(ԵՏ է նայում. բայցը մեծագույն չանափուրջամբ վալս են պարում:
 Ծեռուկներն էլ ցրիվ են եկել դեպի ֆաբի սեղանները):

Վերջ երեոդ գործադուրյան

ՉՈՐՈՐԿԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Յամուսովի տան շքեղ նախասրահը, երկրորդ հարկից իջնող աստիճաններ, որոնց կից զոնիվում են օժանդակ կիսահարկի սենյակներ, ցածում՝ աշխից (զործող անձանց զերբից) ելք դեպի շքամուտքը և զոնապահի կացարանը, ձախից՝ միևնույն սյուանի վրա Մուշալինի սենյակը:

Գ ի շ է ր է

Թուլլ լուսավորութուն: Սպասավորներից ոմանք գնում-զալիս են, մյուսները բնած են, սպասում են իրենց տերերին:

Տ Ե Ս Ս Ի Ր Ա Ն Ի

Կ ո մ ս ու Ն ի տ ա տ ր, կ ո մ ս ու Ն ի թ ս ու ր, ն ր ա ն ց ա ս ա շ ի ց՝
ս ս յ ա ս ա վ ս ր ք

Ս ս յ ա ս ա վ ս ր

Կ ո մ ս ու Ն ի ի ր յ ո՛ւ մ ի ն ա յ ի կ ա՛ս ք ք ր ք:

Կ ո մ ս ու Ն ի թ ո ո ը

(Մինչ նրան հուզցնում և փարսքում են)

Ա՛յ քեզ պարահանդես: Ա՛յ Յամուսով.

Գիտե՛ հյուրեր կանչել: Մի տե՛ս.

Այն աշխարհից ելած ինչ-որ այլանդակներ:

Մի մա՛րդ չկա՝ հետը պարես. մեկը չկա՛, թե գրուցես:

Կ ո մ ս ու Ն ի տ ա ա ը

Քրնա՞նք, թունել՞քս: Ճիշթն՝ ասած՝ էլ ուժ չըքս:

Մի օր էլ կըթեանես, փարահանթեաներից ես գերեզմա՞ն բնքս:

(Մեկնում են):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 2

Պ լ ա տ ո ն Մ ի խ ա յ լ ը վ ի չ ը և Ն ա ա ա լ լ ա Գ մ ի ա ր և ն ա ն (Մի սպասավոր նրանց մոտ հոգ է տանում, որ հազցնի, մյուսը շքամուտքի մոտ քացախանջում է):

Ս պ ս ս ա վ ո ը

Գո՛րիչի կտորը բե՛ր:

Ն ա ա ա լ լ ա Գ մ ի ա ր և ն ա

Իմ կյանք, հրեշտակ իմ. ա՛խ...

Անգի՛ն հողակրս, իմ Պոպո՛շ, ինչո՛ւ արխուր ես երևում:

(Համբուրում է ամուսնու հավասր)

Քոստովանիթ՝ Յամուսովների մոտ շատ էր ուրախ:

Պ լ ա տ ո ն Մ ի խ ա յ լ ը վ ի չ

Նոստաշա՛, սիրելիս, քուհըս է տանում պարահանդեսներում:

Որպես մահվան հանդեպ՝ չունեմ պարի հակում.

Բայց, քո ծառան՝ որպես, չեմ էլ հակառակում:

Հանուն քո հաճույքի՛ ինչքան արխուր լինեմ անհրնարին,

Հաճախ հերթապահում՝ մինչ կես-գիշերը մութի,
Ըստ հրամանի՝ մասնակցում եմ պարին:

Ն ա տ ա լ յ ա Դ մ ի ա ը կ ն ա

Դու ձեանում ես ծուլի և շատ էլ անհրմուտ.
Մերուկ հրոչակվելու ձգտում ունես, որոշակի՝

(Գնում է սպասավորի հետ):

Պ լ ա տ ո ն Մ ի խ ա յ լ ո վ ի չ
(Ստուգարան)

Պարահանդեսը լավ բան է, բայց զերությունն է դառնագին:
Եվ ո՞վ է մեզ ստիպում՝ ամուսնանալ:
Ասված է, որ ոմանց ճակատներին դեռ կա...

Ս պ ա ս ա վ ո ը
(Դրսից)

Կտաքի մեջ տիրուհին հաճում է բարկանալ:

Պ լ ա տ ո ն Մ ի խ ա յ լ ո վ ի չ
(Հտուակելով)

Եկա՞, եկա՞:

(Մեկնում է):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 3

Չ ա ց կ ի լ և Ն ը ա ս պ ա ս ա վ ո ը ը ա ս ա ը ի ց

Չ ա ց կ ի յ

Կանչիլը, թող կանքը մատուցեն:

(Սպասավորը գնում է)

Ահա և օրն անցավ. իր հետ և պատրանքներն անցան
եվ ծուխը հույսերի, որոնք հոգիս էին լցրել:
Ես ի՞նչ էի փնտրում աշտակ: Եվ ի՞նչ էի սպասում:

Ո՞ւր է հրմայքը հանդիպման: Ո՞ւմ մեջ անկեղծ համակրություն,
Ճի՞շ, խի՞նդ, զրկախառնում: Ունայնություն.

Այդպես, երբ սայլակում, ճանապարհին,
Պարսպ նըստած՝ անցնում տափաստանովն անծիր,

Նայում ես առջևումդ ինչ-որ բանի՝

Պայծառ, կապույտ և բազմաձև:

Գրնում այդպես մի ժամ, երկու,

Ամբողջ մի օր: Եվ երբ արա՞դ

Հասնում ես իջևան, հանգստանում,

Տեսնում ես շուրջըդ ամենուր

Մեռելային նույն հարթությունը տափարակ...

Եվ ինչքան շատ ես մտածում,

Դառնում է ձանձրալի՞, հուսակտու՞ր:

(Սպասավորը վերագտնում է)

Պատրա՞ստ է:

Ս պ ս ս ս վ ո ը

Ձեր կատապանը ո՞չ մի տեղ չի երևում:

Ձ ա ց կ ի յ

Դե շո՞ւտ, փնտրի՞ր, այստեղ հո չե՞մ գիշերելու:

(Սպասավորը նորից գնում է):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 4

Ձ ա ց կ ի յ, Ռ ե պ ե տ ի լ ո վ

(Ներս է վազում բամբուսեղևի և հենց մութի մոտ ամբողջ մառմնով
գեթին է փռվում, ապա արագորեն ոտքի է կանգնում և իրեն կարգի
է բերում):

Ռ ե պ ե տ ի լ ո վ

Թո՞ւն, սխալվեցի՞. ա՛խ, արարի՛ն իմ, տե՛ր,
Թույլ տուր՝ աչքերըս արբորե՛լ:

Այդ սրտեղի՞ց, իմ մտերիմ ընկե՛ր, Mon cher!
Հոգուս հասո՞ր: Անդի՛ն իմ բարեկամ:

Հաճախ սիրում եմ այսպանել,
Թե սրնապաշտ, հիմար, պոռոտախոս եմ շատ,
Թե ես ունեմ ամեն բանի նախազգացում, նախանշա՛ն:
Հիմա... խընդրեմ, մեկնաբանե՛ք:
Կարծես թե սիրաս Վրկայեց, ուզում էի շտապե՛լ:
Ուրբա կըսեմ զբռան սեմի՛ն,
Եվ փռվեցի ողջ հասակովս մի՛ն.

Խնդրեմ, գե ինձ ծաղրե՛ր, դատապարտե՛ր,
Թե Ռեպետիլովը սրտեց, թե Ռեպետիլովը՝ դատարկամիտ...
Ես գեպի քեզ ունեմ մըզում, ինչ-որ տեսակ հիվանդութ՛յուն:

Մի ինչ-որ կիրք ե սե՛ր:
Գրեմ իմ կրտսեր հոգես, եթե կուզե՛ն,
Ո՛ր, աշխարհում ինձ պես ընկեր չեմ զբռնի դու:
Ինձ պես հաստա՛տ, ես կըբրզվե՛մ...
Թող կնոջի՛ց, դավակնեբի՛ց զբրկվեմ,
Սըխարհն ամբողջ ինձանից երես շըբը՛ր,
Թող աեղնուտեղ շունչս վըջեմ,
Թող ինձ աստված շանթահարի, թե ես...

Չ ա ց կ ի յ

Բա՛վ է՝ հիմարութ՛յուն մաղե՛ս:

Ռ ե պ ե տ ի լ ո վ

Ձես սիրում ինձ, ե բնական է դա՛.
Ես ուրիշի հետ՝ մեկ այսպես եմ, մեկ այնպե՛ս,
Քեզ հետ՝ խոսում եմ անվատա՛հ, թըշվատակա՛ն,
Ծիծաղելի, տղետ, հիմար եմ ես:

Չ ա ց կ ի յ

Ա՛յ քեզ տարօրինակ ստորացում:

Ռ ե պ ե տ ի լ ո վ

Ինձ հայհոյի՛ր. ինքս եմ ծնունդըս անիծում,
Ինչպես եմ մամանակ վատնել, որ մըտածես...
ժամի քանի՞սն է, տես:

Չ ա ց կ ի յ

Տուն մեկնելու և քննելու.

Իսկ թե եկել ես դու պարահանդես՝

Վերադառնալ կարող ես տուն:

Ռ ե ս ե տ ի լ ո Վ

Պարահանդեսն ինչ է, եղբայր, այնտեղ, գիշերը, մինչև լույս՝

Պատշաճությամբ ենք կաշկանդված, չենք ազատվում լծից:

Դու կարդացել ես, կար մի գիրք...

Չ ա ց կ ի յ

Իսկ ինքդ կարդացել ես. չեմ հասկանում քեզ.

Դու մեպետի՞ լովն ես արդյոք:

Ռ ե ս ե տ ի լ ո Վ

Կոչիր ինձ բարբառո՞ս.

Այո, արժան եմ ես այդ կոչումին.

Ին՞ բձր եմ գնահատել մարդկանց անմիտ:

Ամբողջ կյանքում պարահանդես և ճա՞շ եմ դատանցելի:

Ընտանիքիս դավաճանել ու մոռացել որդի ու կին,

ես քարտ եմ խաղացել,

Տարվել: Եվ խրնամքի տակ են դրել կալվածքս, ինձ...

Պարտահինե՞ր եմ պահել ես. ոչ թե մեկին,

Այլ երեքին միանգամից.

Ոմեկ ուշակորույս, և չեմ քրնել ինը գիշեր.

Հավատ, օրե՞նք ու իրի՞ճ՝ ամե՛ն բան դրժեցի...

Չ ա ց կ ի յ

Լըսիր: Սըտի՛ր, բայց չափըդ իմացիր:

Կան պատճառներ, որ հուսալրբման կբբըհեն:

Ռ ե ս ե տ ի լ ո Վ

Շնորհավորիր, ես այնպիսի մարդկանց եմ պատահում—

Ոնկրագո՞ւյն: Չեմ թափառում գիշերը մինչև լույս:

Չ ա ց կ ի յ

Հիմա նըմանապե՞ս:

Ռ ե ս ե տ ի լ ո Վ

Այս մեկ գիշերը համարի՛ր հաշվից հայնկույս:

Բայց հարցըրու՞ որտե՞ղ էի:

Չ ա ց կ ի յ

Ես ինքս եմ կըռահում:
Նո՛ւ, ախումբս՛ւմ:

Ռ ե պ ե տ ի լ ո վ

Անպիտակա՛ն: Սոստովան՛ում եմ ես:
Գալիս եմ ժողովից մի աղմբկոտ.
Պոսք եմ տվել մարզու շահեմ. խնդրեմ՝ չաարածես.
Ունեիքք ընկերութի՛ւն՝ զաղանի, մի հավաքո՛ւլի՛մ.
Ամեն չորեքշաբթի՛...դա միութի՛յուն է զաղանազո՛ւյն...

Չ ա ց կ ի յ

Եղբայր, ես շատ եմ վախենում...
Ինչպե՞ս, հենց ախումբո՛ւմ:

Ռ ե պ ե տ ի լ ո վ

Այո՛:

Չ ա ց կ ի յ

Ահա ձեզ միջնոցներ օտարոտի,
Որպեսզի տան թե՛ դաղանիբի, թե՛ ձեր վրդակոթի՛ն:

Ռ ե պ ե տ ի լ ո վ

Իզուր ես դու երկյուղ անում:
Սոսում ենք բարձրածայն, և ո՛չ մի մարդ չի հասկանում.
Ես ինքս, հե՛նց որ բռնեցնում են առյանից,

Երգվյալներից

Կամ Բե՛յրոնից, նո՛ւ, կարևոր թեմաների՛ց,
Հաճախ լսում, բայց չեմ խոսում... և ո՛չ մի բառ.
Իմ ուժերից վեր է, եղբայր, ըզզում եմ ինձ հիմա՛ր:
Ախ, Alexandre! մեր միջև պահաս ես գո՛ւ:
Լսի՛ր, անգի՛ն, թեկուղ մի քիչ, դու ինձ գըլտարձացրո՛ւ.
Լավ է՝ ոտքի վրա ենք գեռ. եկ նրանց մոտ օցնենք.
Քեզ այնպիսի՛ մարդկանց ծանոթացնեմ...
Մարդկանց... որ ինձ ամենևին չեն նմանվել:

Մարդիկ են հա, mon cher!
Խելոք երիտասարդության հյութեք:

Չ ա ց Կ Ի Ե

Ասաված քեզ հեռու և նրանց հեռու Ո՞ւր պլանամ:
Մուժ զիշերսով, Ինչո՞ւ: Տուն եմ գրնում, քրնեմ, հանգստանամ:

Ռ ե ւ Կ ե ւ Ի Լ ւ Գ

Է՛հ, թո՛ղ, ո՞վ է քրնում հիմի: Դե լա՛վ, առանց նախերգանքի:
Վճռիր, իսկ մենք... մեզ մոտ... մարդիկ ենք վրձնական,
Մենք մեկ դյուժին տաք զլուսիներ կարգին՝
Ճըշանք, և կրկարծես ձայներ հարյուրավոր:

Չ ա ց Կ Ի Ե

Բայց թե ինչո՞ւ եք մոլեզնում այդքան:

Ռ ե ւ Կ ե ւ Ի Լ ւ Գ

Մենք ազմրկո՞ւմ ենք, ազմրկո՞ւմ, եզրայր:

Չ ա ց Կ Ի Ե

Գուք ազմրկո՞ւմ եք, և միա՞յն:

Ռ ե ւ Կ ե ւ Ի Լ ւ Գ

Դե, տեղը չի, որ բացատրեմ, կասեմ ժամանակին:

Բայց կան և պետական գործեր,

Որոնք, տեսնում ես, չեն հասունացել:

Հո չի լինի հանկարծակի:

Ո՞ր, ինչ մարդիկ, mon cher! կասեմ քեզ ուղղակի՞.

Նախ և առաջ՝ իշխան Գրիգորին խենթ է եղակի:

Մեզ մեռցնում է ծիծաղից:

Նա միշտ անգլիացոց մեջ է. շարժուձևերն անգլիական վարքի,

եվ խոսվածքը նրանց նրման՝ ատումների միջից:

Մազերն էլ կարճ խուզված, ըստ ընդունված կարգի:

Դու ծանոթ չե՞ս, օ, ո՞չ, ծանոթացիր:

Մյուսն է՝ վարկու՛րով եվզոկի՛մ:

Դու չես լսել երգը նրա... օ, հրաշալի՛ք:

Գու հատկապես լսիր, իմ մտերիմ:
 Մի շատ սիրած երգ ունի նոր,
 «Ա՛հ, նո՛ն լաշյար մի, նո՛ն-նո՛ն»⁶:
 Մեզ մոտ երկու եղբայր էլ կան,
 Ինչ սքանչելի աղերք՝ Լեոնն ու Բո՛րիկանն,
 Չեմ իմանում, թե ինչ խոսեմ նրանց մասին:
 Իսկ թե հանճա՛ր եք ցանկանում՝ սպասի՛ր...
 Մեք Իպոլի՛տն՝ Ուգո՛ւշե, Մարկե[լ]ը՝
 Նրբա գրվածքներից չե՞ս կարգացել, որեէ ինչ...
 Թեկուզ մարտ՛ւնքը, ո՛չ:
 Կարգա՛, եղբայր. ասենք՝ նա չի գրում ոչինչ:
 Ա՛յ, այդպիսի մարդկանց բռնես՝ մի լավ ձեծես.
 Հեան էլ կրկնես. զբրի՛ր, զբրի՛ր, զբրի՛ր:
 Ամսադրերում գու կըզանես
 Նրա գրվածքներից՝ Հայա՛ցք, Հատվա՛ծ: Ինչ որ խնդիր:
 Բայց ի՛նչ լընդիր, կասես.— ամեն գործին հարմա՛ր.
 Ամեն ինչ նա գիտի: Նրան պահում ենք սե օրվա համար:
 Բայց մի պո՛ւսի էլ կա մեզ մոտ, որ չես գրանի Ռուսաստանում:
 Իր նկարից կճանաչես, անունը չենք արասանում:
 Գիշերային մի ավազա՛կ է, դուելի՛ստ.
 Կամչա՛տկա աքտորվեց, վերադարձավ՝ արևուտցի՛:
 Չեռքիցը անմաքուր է, խիստ:
 Մարդը խելոք՝ առանց սըտի, ո՞նց կգործի:
 Իսկ երբ նա վե՛հ, ազնվությո՛ւնն է զովերգում՝
 Կարծես գեի՛ց է ներշնչվում.
 Աչքերն արնակալում, դեմքը հուրհրատին տալիս,
 Լայլիս է ինքը, լացացնում է բոլորիս:
 Ա՛յ քեզ մարդի՛կ! Ո՞վ կըլինի նրանց նրման: Դըմվա՛ր:
 Նրանց միջև միջակու թյո՛ւնն եմ ես թշվատ:
 Մի քիչ հետամընաց եմ, ծույլ: Եվ մըտածելն է սոսկալի:
 Բայց երբ ուղեղիկիս գոռ եմ ապլի՛ս
 Նրասեմ թե չե՛՝ մի ժամ շանցած,
 Իսկույն, պատահաբար, բառախաղ եմ ծընում հանկարծ:
 Իսկ ուրիշներն իմ միտքը թըռցընում,
 Եվ վեց հոգով, մեկ էլ տեսար, վողկիլի՛կ են սաղացնում:

⁶ Ա՛յ, մի՛ թողիր ինձ, ոչ-ոչ-ոչ:

Ուրիշ մի վեց հոգի՝ երաժշտութիւնն գրում,
Մյուսներն էլ՝ ներկայացնելիս՝ ծափահարում:
Դու ծիծաղի՛ր, եղբայր. ինչ հաճելի է՝ հաճելի է միշտ.
Զի՛ պարզեւել սաստկած շընորհք, արվել է ինձ մի սիրտ բարի.
Մարդկանց համար ես գրանով եմ ցանկալի.
Սըտեմ՝ ինձ կրնե՛րեն...

Ս պ ա ս ա վ ո թ

(Շխտութի մոտ)

Կա՛նքը... Սկալոգուրի՛:

Ռ ե ս ե ա ի լ ո վ

Այդ ո՛ւմ:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 5

Ն ու լ ի ն ա ն ձ ի ն ք ե Ս կ ա լ ո գ ու ռ ը ը

(Իջնում է ասիմաններով)

Ռ ե ս ե ա ի լ ո վ

(Քնդառաջելով նրան)

Ա՛, Սկալոգու՛ր: Հոգի՛ս: Այդ ո՛ւր:

Սպասի՛ր, ընկերութի՛ւնն արա՛:

(Սեղմում է նրան իր գրկի մեջ):

Չ ա ց կ ի յ

Ինչպե՛ս վախճիմ սըրանց ձեռքից:

(Մտնում է դռնապանի կացարանը):

Ռ ե ս ե ա ի լ ո վ

(Սկալոգուրին)

Համբավը քո մասին դադարել է վաղուց.

Ասացին՝ գո՛ւնդն ես գնացել՝ ծառայութի՛յան:

Ծանոթ եք դուք:

(Փնտրում է Չացկուն)

Փախավ. համա՛ռ:

Ոչի՛նչ, կարիք չկա՛: Ես քեզ գրեա պատահարս:
 Գնանք, խնդրեմ, հիմա՛ առա՛նց առարկելու...
 Կան անհասա՛ր մարդիկ՝ Գրիգորիչ իշխանի պալատներում,
 Մենք, կըտեսնես, մարդ քառասուն,
 Թա՛ւն, տե՛ս եղբայր, ինչքան խելք կա այնտեղ,
 Ամբողջ գիշերը գրուցում, չեն ձանձրացնում:
 Նախ՝ չամպայնով են հարեցնում, անհնարի՛ն:
 Ապա, երկրորդը՝ այնպիսի բաներ սովորեցնում,
 Որոնց նրմանն, ինա՛րկի, էս և գու չենք հնարի:

Ս կ ա լ ո գ ու բ

Ազա՛ա թող ինձ: Գիտունությամբ դու իմ աչքին թոզ չես փըչի:
 Ուրիշներին կանչի:
 Իսկ թե կուգես՝ Իշխան Գրիգորիին և ձե՛զ
 Վրտերության՝ կըտամ—Ֆելիքեբելի՛ս:
 Նա ձեզ երեք շարքով կըկանգնեցնի՛,
 Իսկ թե ծրպագը՝ վայրկենապես ձեզ կըհանգրստացնի՛:

Ռ ե պ ե տ ի լ ո վ

Միշտ էլ ծառայությո՛ւնն է մըտքի մեջ. այս կողմ նայիր, mon cher,
 Ես է՛լ կըստանայի բա՛րձր աստիճաններ,
 Եթե ձախողություն չընանդիպեր.
 Եվ այնպիսի՛ն, որ ոչ ոքի, գուցե, չի՛ պատահել:
 Այն ժամանակ ես ունեի պաշտոն քաղաքացիական.
 Բաբոն ֆոն-Կլոցրն աչք ժամանակ
 Աչք էր արնկել միմիսարության.
 Իսկ ես՝
 Իր այջըկան:
 Առանց հետո՛ն մըտածելու՝ քըշում էի ես ուզդակի
 Այլ ֆոն-Կլոցի և կ'աջ հետ ես քարտ էի խաղում,
 Եվ երկուսին ի՛նչ գումարներ էի տարվում,
 Առաված փրկի՛:
 Ապրում էր նա Ֆանտանիայում:

Տուն շինեցի, իր տանը կից:
 Հրակայական, սյունաշարով: Եվ ի՞նչ նրասեց դա ինձ:
 Վերջը՝ նրա աղջկա նեա ամուսնացա՛.
 Բարձր պաշտոն էլ շունեցա: Իրբև օժիտ՝ բան չստացա՛:

Ինչ աներա էլ՝ գերմանացի՛. բայց գրանից ի՞նչ շահեցի:
 Կշտամբանքից, տեսե՛ք մի, վախեցա՛վ.

Ինչ թույլ թխան կվերագրեն՝ հանդեպ իր ազգակցի՛.

Թեց հազի ծոցը անցնի, ևս գրանից թեթևացա՛:

Բայր նրա բարտա գարները վաճառված են, գրեհ՛ի կ.

Փրշակ անասուններ, չնչին մարդիկ.

Հիմա նրանք դարձան բոլորն ազնվական, գոտոգացո՛ւմ.

Նրանց անունը կզանես Հասցե—օրացույցո՛ւմ:

Ինչ, ինչ, պաշտոն և աստիճա՛ն՝ դրանք սանձանք են հոգեկան:

Լախմո՛ս ևս Ալեքսե՛յն է սքանչելի ստու՛մ.

— Պեսք են այսակզ գեղեր արմատական.

Սաամոբան այլևս չի՛ մարտում:

(Կանգ է առնում, տեսնելով, որ Զագորեցիին փոխարինել է
 Ալպարպուրիին, որ մինչև այդ մեկնել էր):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 6

Ռ ե պ ե տ ի լ ո վ, Ձ ա գ ո ռ ե ց կ ի յ

Ձ ա գ ո ռ ե ց կ ի յ

Շարունակի՛ր, խնդրեմ: Խոստովանվեմ անկեղծորեն՝
Ես էլ ձեզ պես մի լիբերալ եմ սոսկալի:
Շիտա՛կ եմ և խոսում եմ համարձակորե՛ն,
Այդ պատճառով այնքան կորուսաներ եմ սալիս:

Ռ ե պ ե տ ի լ ո վ

(Սրճնեղուրյամբ)

Բոլորն էլ չքացան՝ մի խոսք իսկ չասելով:
Մեկը ձեռքիցըս դճուրս պրծավ, մյուսն էլ արդեն չըկա՛:
Չա՛ցկին էր՝ չըքացավ. հետո էլ՝ Սկալոզուբը՝ չի՛ք:

Ձ ա գ ո ռ ե ց կ ի յ

Չացկու մասին ունե՞ք կարծիք:

Ռ ե պ ե տ ի լ ո վ

Հիմար մարդ չի՛:

Հենց նոր, այստեղ, հանդիպեցինք, և սկսվեց մեր մեջ
Ամեն տեսակ պարապ մի վեճ:
Եվ լուրջ գրույց բացվեց վողեխիլի մասին:
Մեծ գո՛րծ է վողեխիլը, այո՛. իսկ մնացածը հե՛ջ...
Մենք Չա՛ցկու հետ... մեզ մո՛տ... ճաշակն էլ նույնն է միշտ մեր երկուսի:

Ձ ա գ ո ռ ե ց կ ի յ

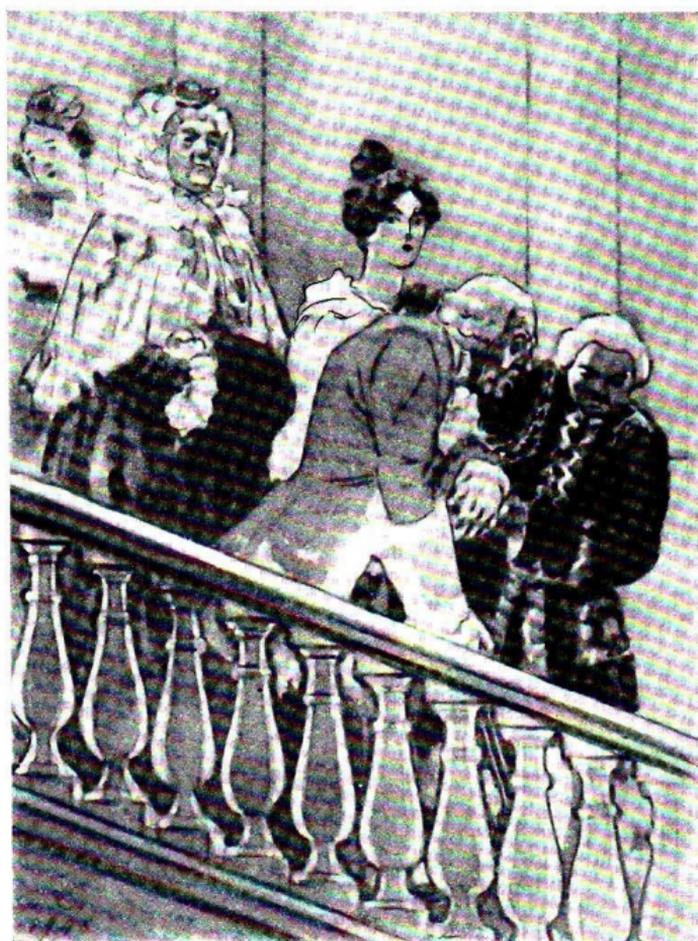
Իսկ դուք նկատեցիք, գոնե,
Նըրա ուղեղը վնասված էր լըջորե՞ն:

Ռ ե պ ե տ ի լ ո վ

Ի՞նչ անմատթյուններ:

Չ ա գ ո ռ ե ց կ ի յ

Բ ու լ ու ռ ն հ ն ա յ դ մ ա ս ի ն պ ը ն գ ե լ ւ :

Ռ ե պ ե ա ի լ ո Վ

Ս ը ա ե ր . . .

Չ ա գ ո ռ ե ց կ ի յ

Դ ու ը բ ու լ ու ռ ի ն է լ Ն ա բ ց ը բ ե ք :

Ռ ե պ ե ա ի լ ո Վ

Ճ ը ն ու ը ք է ա ն ն ե թ ե թ ի :

Չ ա գ ո ռ ե ց կ ի յ

Ա ն ա , ի դ ե պ , ի շ խ ա ն ը Ն Պ յ ո ս ր Ի լ ի ի Ն ,
Ի շ խ ա ն ու Ն ի ն ղ ը ս տ ր ե թ ի Ն հ ե ա :

Ռ ե պ ե ա ի լ ո Վ

Ս ո ս ք ե ը Լ ն գ ը պ ա ը տ ի Ն :

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 7

Ռ ե պ ե ա ի լ ո Վ , Չ ա գ ո ռ ե ց կ ի յ , ի շ խ ա ն ն ու ի շ խ ա ն ու Ն ի ն ի ը ն ն ց
վ ե ց ա ղ շ ի կ ն ե ը Վ . մ ի փ ո ը ք Ն ե ա ո Ս լ լ ո ս տ ո Վ ա ն ՝ ց ա ծ Ե ն ի ջ ն ու մ շ ք ա ս ր ա Ն ի
ա ս տ ի ճ ա ն ն ե թ ի ց : Մ ո լ Ն ա լ ի ն ը ի շ Ե ց ն ու մ է Ս լ լ ո ս տ ո Վ ա լ ի ն ՝ թ հ ա ն ց ու կ :
Ս պ ա ս ա Վ ո ը ն ե թ ի ր ա ր Ե ն ա ն ց ե լ ւ :

Չ ա գ ո ռ ե ց կ ի յ

Ի շ խ ա ն ա ղ ս ա ը թ ի կ ն ե ը , ի ն ղ ը բ մ ա ս ե ը կ ա ը ծ ի ը ք ձ Ե ը .
Ս ե լ ա գ ա ը ք է Չ ա ց կ ի ն , թ հ ՝ ո Ն Ն :

1-ի ն ի շ խ ա ն ա գ ու ս ա ը

Ա յ դ ո Վ կ ա ը ո ղ է կ ա ս կ ա ծ ե լ ւ :

Չ-ը դ ի շ խ ա ն ա գ ու ս ա ը

Դ ե ա յ դ պ ի տ ի ա շ խ ա ը ն ա մ ը ո ղ ջ :

3-րդ իշխանագուսար

Գրլա՜նակիք և խոբովնե՛ր, վարլա՜նակիք, Ակաշխովնե՛ր:

4-րդ իշխանագուսար

Ո՛ւժ շեն հայտնի, ա՛խ, հի՛ն լուրեր...

5-րդ իշխանագուսար

Բայց ո՞վ է կասկածում:

Ձագորեցիք

Տեսե՛ք, սա գեռ չի՛ հավատում:

6-րդ իշխանագուսար

(Ռեպետիվով)

Այդ գո՛ւք...

Բոլորը միասին

Մսյո Ռեպետիվով, գո՛ւք: Մսյո Ռեպետիվով: Ինչպե՞ս թե գուք:

Այդ գո՛ւք: Գուք բոլորին ընդդե՛մ:

Բայց այդ ինչո՞ւ: Ծիծա՛ղ, ամո՛թ...

Ռեպետիվով

(Ականջները ծածկելով)

Ներք: Ձրգիտեի, թե բացահայտ է որ...

Իշխանահի

Դեռ բացահայտ էլ չլինե՛ր, նույնիսկ խոսե՛լն է նրա հեռավանդավոր:

Պեսք էր նրան վակելի վազուց:

Եթե լսե՛ն նրան, իմ ճկո՛ւյթը,

Սխաբ է բարբից, նա՛խնիսկ իշխան Պյոտրի՛ց.

Գարձել է նա Յակոբինյա՛ն

Ձեր Ձո՛ցկին... Դե, գնանք: Իշխան,

Մենք կընտանք կառքը վեց սեղանի,

Բսկ դու կառնես կամ Ձրգի՛ն, կամ թե՛ հատիշայի՛ն:

Ք լ յ ո ս ս ո վ ա

(Աստիճանները)

Բ շ խ ա ն ու չ ի, պ ա ռ ա ք ղ թ ղ թ ա խ ա զ ի:

Բ շ խ ա ն ու չ ի

Վ ր ա ա ն ա շ լ ի ը:

Բ ու ո ը ը

(Միմլանց)

Մ ն ա ք բ ա ը ո վ:

(Ի ռ խ ա ն ա կ ա ն ը ն ա ն ի ի ը մ ե կ ն ու մ է: Զ ա գ ը ե ն ց կ ի ն ն ու յ ն ա լ ե ս):

Տ ե թ Ա ո Ա ն Տ

Ռ ե ս կ ե տ ի լ ո վ: Ք լ յ ո ս ս ո վ ա, Մ ու չ ա լ ի ն

Ռ ե ս կ ե ա ի լ ո վ

Օ, ա ե ը զ ու ե ը կ ն ա յ ի ն:

Ա ն ֆ ի ս ա ն ի չ լ ո թ ն ա: Ա ի ն, Չ ա ղ կ ի ն. խ ն ղ Տ. ա ե ս ե ը:

Բ ն չ է մ ե ը մ ի ա ք ը վ ե Տ, Բ ն չ է ն չ ա գ ա ը ա վ ո ը ն ո զ ս ե ը:

Բ ն չ ի ն ա մ ա ը ե ն ք ա շ խ ա ը ն ու մ ա յ ա ը ա ն ա ը ը ն ու մ, ա ս ե ը:

Ք լ յ ո ս ս ո վ ա

Ա յ զ է ա ս ո վ ա ծ ն ը ա ն ա մ ա ը կ ա ն խ ա տ ե ս է լ:

Ս ա կ ա յ ն, կ ը ը ժ շ կ ե ն, կ ա ո ղ ջ ա ն ա, գ ու ց ե:

Բ ու զ գ ու, ն ո ղ ի ս, ա ն ը ա մ ե ի լ է ս, թ ե կ ու ը գ զ ե ն զ ը ց ե ն:

Բ ա ը ե ն ա ճ ե լ է ս ն ա յ ա ն վ ե լ ժ ա մ ա ն ա կ ի ն:

Ա ն ա, Մ ու չ ա լ ի ն, խ ու ը ը ը ո՞:

Գ ը ն ա, ա ս ո վ ա ծ ը ե գ ն ե ա: Պ ե ա ք շ ի ի ն ձ ու զ ե կ ց ո զ:

(Մ ու չ ա լ ի ն ը գ ն ու մ է, ի ը ս ե ն յ ա լ ը):

Մ ն ա ք բ ա ը ո վ, ն ո ղ ի ս, ժ ա մ ա ն ա կ ն է, ս ը վ ե ը ջ ա ը վ ի մ ո ղ ե գ ն ա ն ը ը ի ն:

(Մ ե կ ն ու մ է.):

Ռ ե պ ե ա ի լ ո Վ — ի ր ս պ ս ս ա լ ո Ր ի Կ ե ա

Ռ ե պ ե ա ի լ ո Վ

Ո՞ր կողմ հիմա ճամփա բռնեմ:
Շուտով արդեն լույսն է բացվում,
Փընանք, ինձ կսոքը նստեցրու,
Տար, ո՞րեէ մի տեղ:
(Պնում եմ):

(Վերջին լամպը հանգչում է)

Ձ ա ց կ ի յ

(Գուրս զալով սպասավորի կացարանից)

Այս ի՞նչ էր, որ իմ ափանջին հասավ.
Ոչ թե ծիծաղ, այլ չարամբուռություն է սա.
Ի՞նչ հրաշքով, կամ ինչպիսի՞ կախարդությամբ
Բոլորն էլ միտքն այդ անհեթեթ կրկնում են միայլար...
Ոմանք, կարծես թե, ցնծությամբ,
Մյուսներն, ստես, ցավակցաբար...
Օ՛, մարդկանց ներքը թափանցել թե հաջողվեր մեկնումեկին...
Տեսնել՝ վատթարագույնը նրանց մեջ լեզու՞ն է, թե հոգի՞ն:
Ո՞ւմ հնարանքն է. ի՞նչ կեղծի՞ք:
Հավատացել են հիմարներն ու հաղորդում են իրարու:
Իսկ պառավներն՝ իսկույն, տագնապ հայտարարում:
Ահա և ձեզ՝ հասարակաց կարծի՞ք:
Ահա և հայրենի՞ք... Օ՛ ո՛չ. իմ այս վերապարձին,
Նա ինձ, տեսնում եմ, շո՛ւտ կձանձրացնի:
Բայց Սոֆյան՝ այդ գիտի՞: Անշուշտ, կպատմեին:
Իսկ նա՞ ո՛չ ինձ վընասելու մըտադրությամբ,
Ճի՛շտ լիներ, սո՛ւտ՝ մասնակցեր զվարճության:
Մեկ է նրա համար՝ ուրի՞շը, թե ե՛ս լինեի:
Ձի ափսոսում խղճմբտանքով և ոչ մեկի՞ն:

Իսկ նվազո՞ւմը սրանցից, ուշագընացութիւն...
Քմահաճո՞ւյք էր նյարդերի, սարօրինակութիւն,
Որ վոքը-ինչ գրգռվում, փարատվում է կրկին.
Բայց ես նըշան համարեցի ազնիվ կրքի՝
Իհարկե, ո՛չ: Ամենեկի՛ն:

Սոֆյան կըրկին կուշաթափվի՛,
Թե մեկնումեկը, երբեք, սեղմի ոտքով
Պոչը մի շան, կամ մի կատվի՛:

Ս ո ֆ յ ա

(Ասիականների վրա, երկրորդ հարկում, մամը ձեռքին)

Մոլչա՛լին, դո՞ւք:

(Արագությամբ կրկին փակում է դուռը)

Չ ա ց կ ի յ

Նա ի՛նքն է. նա՛:

Գլուխս աչրվում է, ա՛խ. արյունս է բորբոքվում:

Նա հայանվեց և չքացավ: Մի՞թե տեսիլք էր դա:

Գուցե իրոք եմ ես խելագարվում:

Արատսովսը դեպքի, ճիշտ է, նախապատրաստ եմ ես:

Բայց թե այստեղ տեսիլ չըկա: Տեսակցութեան ժամ է կարծես:

Ինչու խաբեմ ես ինքքս ինձ.

Կանչեց Մոլչա՛լին, և ահա՛ նրա սենյակն է կի՛ց:

Ս ս ա ս ա վ ո ը

(Փողոցից)

Կա՛ռքը...

Չ ա ց կ ի յ

Սո՛ւս...

(Գուրս է հրում նրան)

Մնամ այստեղ և աչքս չըխփե՛մ,

Թեկուզ մի՛նչև ի լույս: Թե վի՛շա պիտի ըմպեմ,

Լավ է՛ ըմպեմ միանգամի՛ց, քան դանդաղեմ:

Աղետը չի սչնչանա դանդաղելով՝ց։
Բացվում է դուռը.

(Թափնվում է սյունի մեկը):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 11

Չ ա ց կ ի չ՝ թաքնված, Լ ի դ ա՝ մոռը ձևաբն

Լ ի դ ա

Ա խ:

Երկյուղալի՛ է: Չե՛մ կարող:

Դատարկ հաշտում, կես-զիշերին, և վախենում ես քաջքերից.

եվ վախենում ես կենդանի մարդու՛ւց:

Աստված քեզ հետ. ա՛յ ինձ տանջող աղջիկ-պարոն:

Եվ Չացիին էլ աչքիդ համար դարձել է փո՛ւշ:

Տեսե՛ք, թրվոց նրան, թե Չացիին է այսանդ, զգո՛ւյշ:

(Նայում է օմրջը)

Այո՛, ինչպե՛ս չէ, կախորժեր՝ հաշտում թափառելու՛ւց:

Նա, երեխ, դարբասից դուրս ելավ վաղու՛ւց:

Իր սերը էզուցվա՛ն թողեց

Ու տո՛ւն զընաց, քընէց:

Բայց հրամայված է ինձ՝ իր սիրածի դուռը բախեմ:

(Ծեծում է Մոլլալիքի դուռը)

Լսե՛ք խնդրեմ, բարեհաճեք գարթնե՛լ.

Օրիորդն է ձեզ կանչում. օրիորդն է հրավիրել:

Դե շո՛ւտ, որ մարդ չհանդիպի՛:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 12

Չ ա ց կ ի չ՝ սրանի հետևից, Լ ի դ ա և Մ ո լ չ ա լ ի ն (ճվղոտում ա հորանջում
է), Ա ո Ֆ Յ ա (գաղտադոյի իջնում է վերեից):

Լ ի դ ա

Պարո՛ն, դուք քա՛ր, պարոն, սառո՛ւյց եք դու՛ք:

Մ ու չ ա լ ի ն

Լիզա՜նկա, ա՛խ... Դու քո՞ կողմից արդյոք:

Լ ի զ ա

Ո՛չ, ինձ օրիորդն է ուղարկել:

Մ ու չ ա լ ի ն

Եվ ո՞վ կարող է գուշակել,
թե երակները... թե այսերը քո՞
Դեռ չեն շառագունվել սիրտ մի թովչանքո՞վ:
Եվ հաճելի՞ է քեզ,
Որ ուրիշի՞ համար ինձ մոտ վազես:

Լ ի զ ա

Իսկ գո՛ւք, հարս փնարողներ՝
Ո՛չ շատ զրգա՜նք վայելեիք, ո՛չ էլ հորանջեիք.
Եվ գեղեցիկ, և՛ սիրելի է նա,
Ով, մի՞նչ հարսանի՞ք,
Շատ չըբնի և շատ չըհաղենա:

Մ ու չ ա լ ի ն

Այդ ի՞նչ հարսնիք, այդ ո՞ւմ հետ:

Լ ի զ ա

Օրիորդի՛:

Մ ու չ ա լ ի ն

Այդպիսի բան չըկա՛.
Շատ կան հույսեր առաջիկա՛.
Առանց հարսնիք՝ մենք ժամանա՛կ ենք քարշ տալու:

Լ ի զ ա

Ի՞նչ ևք ատում, պարոն, ինչքան վրդովեցնո՞ւց:
Էլ ո՞ւմ ենք օրիորդին փեսա ակնկալում:

Մ ու Ն ա լ ի ն

Ես չզխեմ: Իսկ ինձ բռնում է դո՛ղ.

Ես սարսափում եմ այն մտքի՛ց,

Որ Պավել Աֆանասիչը մի օր մեզ կբռնի՛,

Կնզովի, անից կվնդի՛:

Դե ի՞նչ, կուզե՞ս՝ սիրտս բացեմ միանդամից:

Սո՛ֆյայի մեջ ես չեմ տեսնում նախանձելի

Եվ ո՛չ մի բան, որ դուք դար խղճալուս:

Թող տա՛ աստված, նա ողջ կյանքում ապրի հարո՛ւսա:

Սիրում էր Չայկուն նա վաղուց,

Կազարի մի օր նա՛հ... ինձ սիրելուց:

Իմ հրեշտակի՛կ, ես կուզեի՛ կիսով՝ չափ գեթ

Նա՛ւյնն զգայի նրա հանդեպ, ինչ որ ըզզում եմ դեպի քե՛զ:

Բայց ո՛չ, ստիպում եմ ի՛նձ, ինչքան ասես,

Եվ պատրաստվում՝ քնքո՛ւշ լինեմ ես նրա հետ,

Բայց հենց տեսնում՝ ստո՛չում եմ ես:

Ս ո ֆ յ ա

(Մի կողմ)

Ինչ սասրաթյո՛ւն:

Չ ա ց կ ի յ

(Սյունի հետևից)

Անա՛րդ մի խղկատա՛կ:

Լ ի դ ա

Եվ չե՞ք խղճահարվում:

Մ ու Ն ա լ ի ն

Հայրս թողել է ինձ կրտակ.

Նախ և ստաջ՝ հաճոյանալ բոլո՛ր մարդկանց և անխրտի՛ր.

Տիրո՞ջըս, որի մոտ ապրել ինձ վիճակվի,

Եվ պետերի՛ս, որոնց ես ծառայեմ պիտի,

Եվ ծառայի՛ն, որ զգեստն է մաքրում պետի,

Դոճնապանի՛ն և շիեյցարի՛ն՝
Շրջանցելու համար ամե՛ն շարիք,
Եվ շնիկի՛ն դոճնապանի, որ սիրալիբ լինի:

Լ է դ ա

Պարոն, դուք շա՛տ ունեք խնամատարներ բարի՛...

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Անա, և ընդունում եմ տեսք սիրահարի՛,
Հաճոյանում եմ աղջկան մի այնպիսի մարդու...

Լ է դ ա

Որ ձեզ պահում է, կերակրում,
Երբեքն էլ, աստիճաններով պարզևատրո՞ւմ:
Գնանք... զրույցը խի՛ստ է ձգձգվում:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Գնանք, սերը ճաշակելու մեր ողբալի գեղեցկունո՛ւ:
Դե թո՞ղ գրկե՛մ քեզ, իմ սրտովը սիրառատ:

(Լիզան դիմադրում է)

Ինչո՞ւ Սոֆյան դո՛ւ չը դառար:

(Ճտնկոնում է գնալ՝ Սոֆյան չի բողմում):

Ս ո ֆ յ ա

(Համարյա շուրջով: Ամբողջ սեսարանը կիսաձայն)

Ձանցնե՛ք առաջ: Ես շա՛տ բան լսեցի: Գրծո՞ւծ,
Սալտափելի մարդու: Ինձնի՛ց, այս պատերի՛ցն եմ ամաչում:

Մ ո լ չ ա լ ի ն

Ինչպե՛ստ Դո՛ւք, Սոֆյա Պա՛վլովնա...

Ս ո ֆ յ ա

Էլ ո՛չ մի խոսք, ի սե՛ր ասածու,

Լսեք: Ձեմ վարանի ես ոչնչում:

(ՄԷլջալիներ ծուկի է նետում: Սոֆյան ետ է հրում):

Մ ու չ ա լ ի ն

Մի՛ բարկանաք, ա՛խ, հիշեցե՛ք, նայեք, ներեք...

Ս ո Ֆ յ ա

Ձեմ հիշում ո՛չ մի բան, մի՛ ձանձրացնե՛ք,
Հուշե՛ր... Նրանք՝ սրպէս առ՛ւր զանակներ:

Մ ու չ ա լ ի ն

(Սողում է նրա ոսկերի մոտ)

Ինձ գթացե՛ք...

Ս ո Ֆ յ ա

Մի՛ ստորանաք, ելէք:

Ես պատասխան չեմ ցանկանում: Գիտեմ ձեր պատասխանն ու՛րողջ:
Դուք կըսըտե՛ք...

Մ ու չ ա լ ի ն

Ողորմացե՛ք...

Ս ո Ֆ յ ա

Ո՛չ: Ո՛չ:

Մ ու չ ա լ ի ն

Կատա՛կ արի. ես չսասցի ո՛չ ի՛նչ...

Ս ո Ֆ յ ա

Թողե՛ք, ասում եմ, շո՛ւտ, անմիջապե՛ս.

Տընովը մեկ կըբարձրացնեմ ես ճի՛շ,

Կըզարթեցնեմ ես բոլորին, կկործանեմ թե՛ ինձ, թե՛ ձեզ:

(Մոլչալիկ ոսկի է ելնում)

Եվ այս պահից, որպէս թե, ձե՛զ... չե՛մ ճանաչել երբեք:

Ձհանդգնեք հուսալ՝ արցունք, նախատինքներ.

Ո՛չ, դուք դրանց արժանի չէք:

Իայց թող այս տանը չըզանի ձեզ շո՛ղն արշալույսի,

Եվ չըլեմ երբեք ես ձեր մասին:

Ինչպես որ հրամայեք:

Ս ո Ֆ յ ա

Թե չէ՝ վերդով մունքից,
ձշմարտութիւնն ամբողջ եւ հայրեկիս կրացատրեմ,
Գիտե՛ք, որ չեմ խնայում ինձ:

Դե գնացե՛ք: Ո՛չ, կա՛նգ առեք, ուրախացե՛ք,
Որ հանդիպումներիս ժամին, գիշերների մեջ լուս՝
Եղել եք ձեր բարքով շա՛տ ավելի երկչոտ,

Քան նույնիսկ ցերեկով, իրականում ե մարդկանց մտա:
Հանդգնութիւնը ձեր

Պակաս է, քան կեղծի՛քը ձեր հոգու:
Եւ դո՛ւ եմ, որ պարզվեց ամեն բան գիշերով,
Երբ որ չըկա աչքիս առաջ նախատալից վրկա՛,
Ինչպես ցերեկն էր, երբ ուշագընաց ընկա՛,
Երբ Չա՛ցկին էր ներկա...

Չ ա ց կ ի յ

(Նետվելով նրանց միջև)

Այստե՛ղ էմ, կա՛մ եւ, անըզգա՛մ:

Լ ի դ ա ե Ս ո Ֆ յ ա

Ա՛խ, նա՛:

(Լիզան վախից մամը վայր է: ձգում: Մոլչալիներ քաֆնվում է իր
ոնցնալում):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա ն 13

Նույն անձինք առանց Մ ու Ն ա լ ի ն ի

Չ ա ց կ ի յ

Դե շո՛ւտ, ուշաթափվե՛ք, հիմա տեղին է դա:
Ավելի լո՛ւրջ պատճառ ունեք, քան քիչ առաջ:
Սհա, և, վերջապես, դադանիքը եւ գրտա՛:

Ահա, թե ո՛ւմ էի զոհարելուս:
Ես չգիտեմ՝ ինչպես զայրույթս զսպեցի՛:
Նայո՞ւմ էի, տեսնո՞ւմ, և չհավատացի՛:
Իսկ ձեր սիրա՛ծը, ո՛ւմ համար մոռացվեցին
Ե՛վ մտերի՛մ նախկին, և՛ վախն, ամոթը կանայցի,
Պանվեց զուան հետև՝ խուսափելով պատասխանից:
Ա՛խ, անհնար է բմբունել խա՛ղը բախտի:
Մտրա՛կ և հալածի՛չն է նա՛ սիրտ ունեցող մարդի:
Մոլշալի՛ններն են աշխարհում երջանկանում:

Ս ո Ֆ յ ա

(Արսասվելով)

Գաղարեցեք, ամբողջովին ես ի՛նձ եմ մեղադրում:
Բայց ո՞վ կարող էր մտածել, թե կլինի այդքան խարդա՛խ:

Լ ի դ ա

Թխկո՛ց, աղմո՛ւկ... Աստված իմ, ա՛խ:
Զեր հա՛յրը, ա՛յ թե կլինի նա շնորհակա՛լ:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն 14

2 ա ց 4 ի ի, Ս ո Ֆ յ ա, Լ ի դ ա, Ֆ ա մ ու լ ո վ, Ժ ո ո ա ն եր ի բ ա գ մ ո թ լ ու ն ը ը՝
Ճ ա դ ն եր ը ձ ե ո թ ն է ը ի ն

Ֆ ա մ ու լ ո վ

Այս կո՛ղմն, իմ հետևի՛ց, արա՛գ:
Մոմե՛ր բերեք, ճըրա՛գ:
Ո՛ւր են քաջքերը: Բա՛հ, բոլոր դեմքերն էլ ինձ ծանոթի:
Աղջի՛կըս, Սո՛ֆյա Պա՛վլովնա: Ա՛խ, անամո՛թ:
Ա՛խ, անիծյա՛լ...
Որտե՛ղ և ո՛ւմ հետ: Իսկ և իսկը նա՛
Իր մա՛յրը՝ կի՛նս հանգուցյալ:
Հեռանայի թե չէ՛ իմ թանկագին կիսից,
Իսկույն նա կըկալչեր որևէ աղամարդից:
Աստժո՛ւցը վախեցի՛ր: Ինչպե՛ս, ինչո՞վ դայթակղվեցի՛ր:
Նրան դու ի՛նքդ խելազար անվանեցի՛ր:

Ո՛չ, ես հիմարացա, աչքերըս կուրացան:
Դավազբութիո՛ւնն էր դա և դավազբողն՝ ահա՛—
Ձա՛ցկիին, հյուրե՛րս էին բոլոր: Ինչո՞ւ,
Ինչո՞ւ պատժվեցի այսպես:

Չ ա ց կ ի յ

(Սոֆյալին)

Այս հնարքի համար դեռ պարտակա՞ն եմ ձեզ:

Ֆ ա մ ս լ ս ս վ

Մի՛ կտրատվիր, եղբայր, այլևս ինձ չես խաբի դու:
Ծեծվե՞ք անգամ՝ չեմ հավատա, ամենևին:
Դո՛ւ Ֆիլկա, դո՛ւ, հիմար քոթո՛ւկ,
Դունապանի պաշտո՞ն տրվի, քե՛ղ՝ ծո՛ւյլ մայրահավիդ,
Ոչինչ էլ չըզիտես, ոչինչ չես կրտահի՛:
Որտե՞ղ էիր: Ո՞ւր դնացիր:
Ինչո՞ւ չփակեցիր դռները սրահի՛:
Ինչպե՞ս է, որ չես նկատել: Ինչպե՞ս չըլսեցիր:
Ձեզ կուղարկեմ աքսո՛ւր, տաժանակիր աշխատանքի՛:
Մեկ գոռոշով պատրաստ եք ինձ վաճառելու:
Իսկ դո՛ւ, ժիրաչքանի՛, այս խաղերը սարքել ես դո՛ւ:
Ահա՛, կուզնեցկի մոտ՝ սերը նոր շորի և նոր զարդարանքի՛:
Սիրահարներ հանդիպեցնելն այնտե՛ղ ես սովորել:
Սպասի՛ր, ես քեզ այնպե՛ս պիտի կարգի բերեմ:
Բարեհաճիր խրճիթը, մա՛րշ, պահիր այնտեղ հավեր:
Քեզ հո՛ւսնապես, բարեկամ, աղջի՛կըս, կընեբե՞մ:
Ո՛չ, մի երկու օրից, դու համբերի՛ր քիչ էլ,
էլ չես լինի դու Մոսկվայում, էլ չես ապրի մարդկանց միջև:
Այս տեսակի ճարպիկներից հեռո՛ւ, կուղարկեմ դյո՛ււզ:
Մորաքրո՞ջըդ մոտ, Սարա՛տով, անկյուննեք խո՛ւլ:
Այնտեղ վշտից քեզ կրտանջես
Եվ ձեռագո՛րծ կանես, տոնացույցի առաջ կըհորանջես:
Իսկ դո՛ւք, պարոն, ես խելացիորե՛ն եմ ձեզ խնդրում,
Շնորհ չանեք՝ այնտեղ նրան այցելելու—
Եվ ո՛չ մի օր, ո՛չ ուղղակի, ո՛չ զարտուղի ճանապարհով:
Մի այնպիսի վերջին սահման եք հասել դուք,
Որ, վա՛յ թե, չըբացվի ձեր դեմ և ոչ մի դուս:

Ես ի՛նքս կըջանամ, ինքս կահագանգե՛մ,
Ողջ քաղաքին զլիսացավանք կըպատճառե՛մ:
    Կազդարարեմ ժողովրդին, ողջ աշխարհի՛ն,
    Սենասը կըդիմեմ, մինիստրներե՛ն, ցարե՛ն:

Չ ա ց կ ի յ

(Լաուրյունից հետո)

Չեմ ըսթափում... Ներեք,
    Լուսմ եմ ու չեմ հասկանում,
Կարծես թե, դու ուզում եմ ինձ բա՛ն բացատրել,
Մարերս ցրվեցին... ի՛նչ եմ ակընկալում:

(Եռանդուն)

Ո՛չ, կո՛ւշը եմ: Ո՛ւժ մեջ փնարեցի իմ ջանքերը պարզևատրոզ:
Շտապում էի... թղտնում, դողում, կարծում՝ երջանկությունն էր մոտ:
    Այլ ո՛ւմ առաջ, հենց նոր, այնպես ստորանալով, կրքո՛ւս,
    Գարձա՛ քնքուշ խոսքերը շապլո՛ղ?
Իսկ դուք, օ՛, սեր աստված, ընտրել եք ո՞ւժ,
Երբ մտածո՛ւմ եմ՝ ո՞ւժ եք դուք զերագասել...
    Ինչո՞ւ էիք ինձ հույսերով դայթակղեցնում,
    Ինչո՞ւ էինձ ուզղակի չէի՛ք սսել,
Որ ողջ անցյալն արգեն ծաղրի եք վերածե՛լ,
    Որ ձեզ վաղուց եմ ձանձրացրել
    Հուշերն անգամ այն հույզերի,
Մեր երկուսիս սրտերի մեջ եղած մղուձների՛,
Որոնք իմ մեջ ո՛չ հեռունե՛րն են ստեցրել,
Ո՛չ զվարճությունը, ո՛չ փոփոխումը վայրերի՛:
Շնչել, աղրել եմ նրանցով, տարվել եմ մի՛շտ:
Գեթ սսել՛ք, որ ձեզ, իմ ժամանումն սնուպսելի՛,
Իմ սե՛սքը, խո՛սքըս, վարմունքնե՛րս են ստելի՛
    Եվ պատճառում եմ վի՛շտ:
Իսկայն ձեզ հետ կըխցիկի կաղերս հին
    Եվ, նախքան բաժանվելըս սուհավետ,
    Շատ էլ չէի՛ ձգտի՛ հետամտել,
    Թե ո՞վ է մարդը այդ՝ ձեր սիրելի՛ն...

(Թալրով)

Գուք կհաշտվեք իր հետ հաստ՝ան ձեք խոհերով:

Ձեզ վշտացնել: Ինչո՞ւ:

Մասձեցեք. նրան կարող եք գուք

Ե՛վ բարուրել, և՛ խնամել, հղել և՛ զորձերել:

Մի ամուսին-ծառա, մի ամուսին-մանկի՛կ,

եվ իր կնոջ համար մի մանկավի՛կ:

Բարձր իդեա՛ն է կա մտեղվայալանակ ամուսնացածներել:

Բա՛վ է... հըպարտանում եմ ես՝ ձեզ հետ կապերս խզցել:

Իսկ գուք, պարո՞ն, գուք հայր և քրիպագու աստիճանի՛,

Ձեզ նի՛նջ եմ ցանկանում՝ անպիտությա՛ն մեջ երջանիել:

Ես շեմ սպառնում, որ կուզարկեմ խընամախոս:

Ուրելը կըձարվի՛ մի բարեհո՞ւյս,

Մի ստորաքա՞րջ, մի գործարա՞ք,

եվ, վերջապես, բոլո՞ր իր արմանիքներով

Իր աներոջը հալխասա՞ր:

Այսպես... ես լիովին ըզգաստացա՛.

Աչքիցրս քողն ընկավ, ցնորքն անհետացավ:

Վատ չէ՛ր լինի հիմա, եթե կարգով,

Թե աղջկա՛ վրա և թե հոր,

Թե իր տխմար սիրահարել,

Թե ողջ մեք աշխարհի՛ զայրույթ ու մտղձս թափել:

Ո՞ւմ հետ էի: Բախտս ինձ ո՞ւր նետեց:

Բուրբ հալածո՞ւմ, բուրբ անիծո՞ւմ ևն ինձ.

Լըկիհներել՝ ամբոխ՝ թշնամանքում անխո՞նջ,

Միբս մեջ խարզախո՞ղ, անսանձ շաղակրատող,

Անխելք՝ նենգամխաներ, խնաստակներ համբա՛կ,

Չարագուշակ պտտափեղերի և ձերբելի՛ ոհմա՛կ,

Որ ստորություն, ախմարություն հնարելով եք գառամել,

Գուք ողջ խըմբով ցնդա՛ծ եք ինձ հայտարարել:

Իրավացի եք գուք: Կրակներելց անգամ,

Առանց վրնաս, գուբս կրգա նա՛,

Ով անց կացնի ձեզ հետ մի օ՞ր,

Ով որ շնչի ձեզ հետ մի օ՞ր,

Եվ իր գլխում խելքը մընա՛:

Գնւբս Մոսկվայից: Այստեղ վերադարձողը չեմ:

Փախչեմ՝ առանց ետ նայելու, գընում, փնարեմ ողջ աշխարհում,

Թե անարգված սքախ համար որտե՞ղ կա մի անկյուն...

Իմ կա՛ռքը, կա՛ռքը:

(Մեկնում է):